

ጤና ሚኒስቴር - ኢትዮጵያ
MINISTRY OF HEALTH-ETHIOPIA
የዜጎች ጤና ለሃገር ብልጽግና!
HEALTHIER CITIZENS FOR PROSPEROUS NATION!

የሴቶችና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር-ኢትዮጵያ
Ministry of Women and Social Affairs-Ethiopia

የወላጆች/የአሳዳጊዎች ሥልጠና መመሪያ ግንቦት 2016

የወላጆች/የአሳዳጊዎች ሥልጠና መመሪያ ግንቦት 2016

ሞሰጋና V
የሰልጠና መምሪያው አዘገጃጀትና ዪዘት VII

1. መግቢያvii

2. የሥልጠና መምሪያው አዘገጃጀት ሂደትviii

3. የሰልጠና መምሪያው ይዘት እና ወሰን x

4. የሥልጠና መምሪያው ክፍሎችና የጊዜ ምደባ xi

5. የባለ ድርሻ አካላትናተግባራትና ኃላፊነቶችxii

6. የሥልጠናው ዘዴና ቦታxiii

7. ለሥልጠናው የሚያስፈልጉ ቁሳቁሶችxiv

8. የሥልጠና መምሪያው አጠቃቀምxiv

ንጽሕና እና አመጋገብ 1

ክፍል 1:- እጅ መታጠብ ያለብን ወሳኝ ጊዜያት2

ክፍል 2:- ጡት የማጥባት ልማድን ማዳበር6

ክፍል 3:- ተጨማሪ ምግብ10

ክፍል 4:- ሕፃናትን ማስከተብና ሲታመሙ አፋጣኝ ምላሽ መስጠት14

ለልጆች ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ (ጥራት የለው ጊዜ እና መስተጋብር ከልጅ ጋር) 18

ክፍል 5:- ለልጆች ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ19

ክፍል 6:- ለልጆች የስሜት ሕዋሳትን ሊያገለግሉ የሚችሉ አነቃቂ አካባቢን መፍጠር23

ክፍል 7:- በወላጅና በልጅ መካከል የሚደረግ መስተጋብር እና ተግባቦት27

የልጆችን የቅድመ መደበኛ ትምህርት ማገዝ 31

ክፍል 8:- ሥነ-ቃል በመጠቀም የልጆችን ዕድገት ማዳበር32

ክፍል 9:- ከልጆች ጋር አብሮ መጫወትና ልጆችን ማበረታታት36

ክፍል 10:- ከልጆች ጋር የዳበረ ውይይት ማድረግ39

ክፍል 11:- ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ.....43

የልጆች ደንገነት እና ጥበቃ 47

ክፍል 12:- ልጆችን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳዮች መጠበቅ48

ክፍል 13:- ልጆችን ጎጂ ከኾኑ ልማዶች መጠበቅ53

ክፍል 14:- የወላጆችን ክትትል ማጎልበት57

የልጆች ባሕርይ አያያዝ 61

ክፍል 15:- አዎንታዊ የልጆች አያያዝ ስልት62

ክፍል 16:- የስክሪን ቴክኖሎጂን ውጤታማ በኾነ መንገድ መጠቀም66

ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ማካተት እና ሴት ልጆችን ማብቃት 70

ክፍል 17:- ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች የሚነገሩ የተሳሳቱ አመለካከቶችን መቀየር71

ክፍል 18:- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች መረዳትና መርዳት76

ክፍል 19:- ሴት ልጆችን ማብቃት80

የሴቶችን አካላዊ እና አእምሮአዊ ማጎልበት 84

ክፍል 20:- የሴቶችን በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የመወሰን አቅም ማጎልበት85

የሴቶችን ማህበራዊ እና ፖለቲካዊ አቅም ማጎልበት 89

ክፍል 21:- የወንዶች/አባቶች በልጆች እንክብካቤና የቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ መሳተፍ90

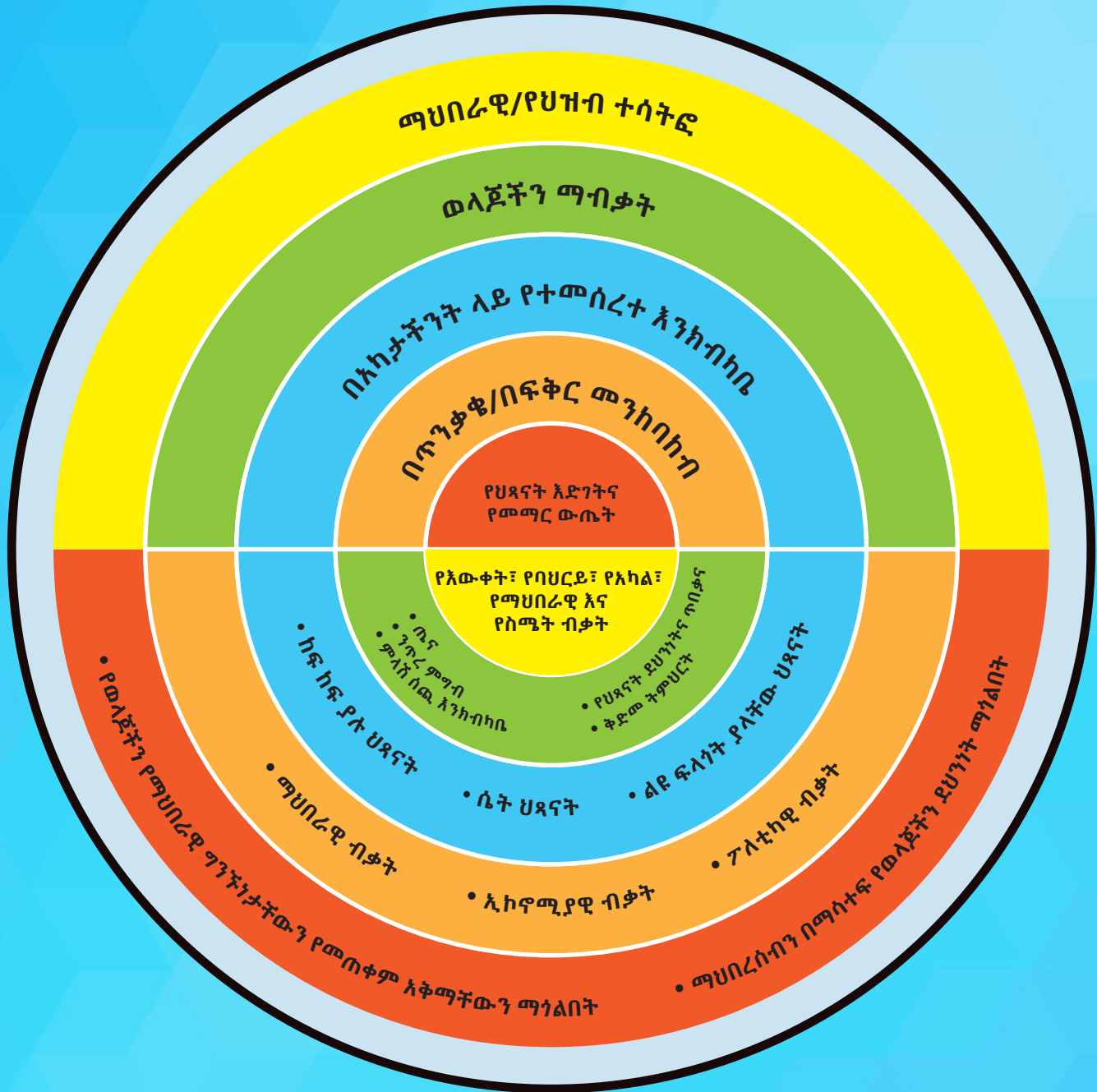
ክፍል 22:- የወላጆች/አሳዳጊዎች ራስን የመንከባከብ ክህሎት ማሳደግ94

ወላጆች በቤተሰብ እና በማህበረሰብ ውስጥ የሉ ሀብቶችን የመጠቀም አስፋላጊነት 99

ክፍል 23:- ልጆችን ለማሳደግ የሌሎች የቤተሰብና የማህበረሰብ አባላት እንዲሁ በማግኘት ጫና ስለመቀነስ 100

በማህበረሰብ እርዳታ የወላጆች/አሳዳጊዎችን የአእምሮ ጤና ማጎልበት 104

ክፍል 24:- በማህበረሰብ ተሳትፎ የእናቶችን/አሳዳጊዎችን የሥነልቦና ደኅንነት ማሻሻል 105

ማህበራዊ/የህዝብ ተሳትፎ

ወላጆችን ማብቃት

በአካታችን ላይ የተመሰረተ እንክብካቤ

በጥንቃቄ/በፍቅር መንከባከብ

የህጻናት እድገትና የመማር ውጤት

የእውቀት፣ የባህሪ፣ የአካል፣ የማህበራዊ እና የሰሜን ብቃት

• የወላጆችን የማህበራዊ ግንኙነታቸውን የመጠቀም አቅማቸውን ማሳልጠን

• ከፍተኛ ያሉ ህጻናት

- ጤና
- ግንኙነት ማግኘት
- ምላሽ ሰጪ እንክብካቤ

• ቤት ህጻናት

• ህጻናት ህጻናት

• ኢኮኖሚያዊ ብቃት

• የህጻናት ደህንነትና ጥበቃና ቅድመ ትምህርት

• ፈጣን ህጻናት ያላቸው ህጻናት

• ፈጣን ህጻናት

• ፈጣን ህጻናት

• ፈጣን ህጻናት

• ማህበራዊ ብቃት

• ፖለቲካዊ ብቃት

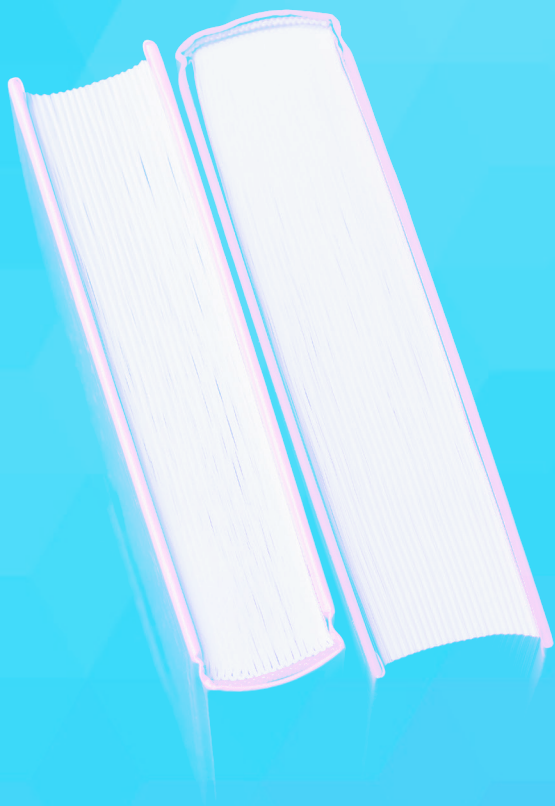
• ማህበረሰብን በማሳተፍ የወላጆችን ደህንነት ማሳልጠን

ምስጋና

የዚህን የወላጆች (የአሳዳጊዎች) የስልጠና መምሪያ ይዘት በመምረጥ፣ የይዘቱን ጠቃሚነት እና አግባብነት በማረጋገጥ እና ሰነዱን በማዘጋጀት የተለያዩ ባለድርሻ ተቋማት እና ግለሰቦች ተሳትፈዋል። የፌዴራል ትምህርት ሚኒስቴር፣ በሁለቱ እኅት ሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች (ሴቶችና ማኅበራዊ ጉዳዮች ሚኒስቴር እና የጤና ሚኒስቴር) ስም ለእነዚህ አካላት ምስጋናውን ያቀርባል። በቅድሚያ ዩኒቨርሲቲ ትምህርት ላይረገው የገንዘብና የቴክኒክ ክፍተኛ ድጋፍ ምስጋናውን ያቀርባል። በሁለተኛ ደረጃ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቀዳማይ ልጅነት እንክብካቤ እና ትምህርት ማዕከል እና የ Institute for Education, Health, and Development (InHED) ባለሙያዎች ይህንን የሥልጠና መምሪያ በማዘጋጀት ረገድ ላይረጉት ሙያዊ ድጋፍ ክፍተኛ ምስጋና ይገባቸዋል። በተለይም ፕሮፌሰር በላይ ተፈራ፣ ዶ/ር በላይ ሃጎስ፣ ዶ/ር ፋንታሁን አድማስ፣ አቶ ፍሰሃ ተክሉ፣ ዶ/ር ታደሰ ጃለታ እና ዶ/ር ይግዛው ሀይሌ የሥልጠና መምሪያ ረቂቁን በማዘጋጀት፣ በማዳበር እና በማሻሻል ረገድ ላበረከቱት አስተዋጽኦ እዉቅና መስጠት ይፈልጋል። በተጨማሪም አቶ ቅጣው ንጉሴ የሥልጠና መምሪያ ሰነዱን ወደ ፊዲዮ ድራማ ፕሮግራሞች በመቀየር ትልቅ ሚና ተጫውቷል። አቶ ፍጹም አበራ ደግሞ የግራፊክ እና የዲዛይን ሥራዎችን በጥንቃቄ በማዘጋጀት ምስጋና ይገባዋል። በተጨማሪም ይህንን የሥልጠና መምሪያ ዶ/ር በእደ መላኩ እና አቶ ፍሰሃ ተክሉ ወደ አማርኛ፣ እንዲሁም አቶ አበይ ደገፌ እና አቶ ንጉሴ ኤዳኦ ደግሞ ወደ ኦሮምኛ በመተርጎማቸው ምስጋና እናቀርባለን።

የፌዴራል የትምህርት ሚኒስቴር

የወላጆች/የአሳዳጊዎች ሥልጠና መኖሪያ

የሰልጠና መመሪያው አዘገጃጀትና ይዘት

1. መግቢያ

ወላጆች/አሳዳጊነት፣ ልጆች ሹሉንም የዕድገት ደረጃዎች በተቀናጀ ሁኔታ አሟልተው፣ ብቁ ዜጋ ሆነው እንዲያድጉ የሚያግዝ ኃላፊነት ነው። ይህም፡- ለልጆች ያለ ቅድመ ሁኔታ ፍቅር መስጠት፣ መሠረታዊ ፍላጎቶቻቸውን ማሟላት፣ ከጥርጣሬና ካለመረጋጋት፣ ለጉዳት ከሚዳርጉ ክስተቶችና የተለያዩ አደጋዎች መጠበቅን ያካትታል። በተጨማሪም ልጆች ራሳቸውን እንዲችሉ የሚረዷቸውን መሠረታዊ ክህሎቶች (ለምሳሌ በራስ መተማመን፣ ራስን በራስ የመምራት፣ የፈጠራ ችሎታ፣ እርስ በርስ መደጋገፍ፣ በጎነትን፣ የኃላፊነት ስሜትን፣ ርኅራኄን እና የትብብር መንፈስን) እንዲያዳብሩ ማስቻልን ይጠይቃል።

ወላጆች ልጆቻቸው ተጸንሰው ለቁም ነገር እስከሚበቁበት ባለው ጊዜ ሹሉ ዘርፈ ብዙ ኃላፊነቶችን ይወጣሉ። እነዚህን ዘርፈ ብዙ ኃላፊነቶች ለመወጣት ደግሞ፣ ልጆችን በውጤታማ መንገድ ለማሳደግ የሚያግዙ የተለያዩ ሥልጠናዎች ያስፈልጋሉ። በዓለም አቀፍ ደረጃ ለልጆች ጤናማ ዕድገት አስቀድሞ የወላጆችን ግንዛቤ ማስፋቱ አስፈላጊ መኾኑ ታምናበት በስፋት እየተሠራበት ይገኛል። በዚህም ወላጆችን እና አሳዳጊዎችን በማብቃት ስራ ሰልጣኞች አስፈላጊው ዕውቀት፣ ክህሎት እና አመለካከት እንዲኖራቸው ለማድረግ በርካታ የድጋፍ መስጫ መረጃ ግብሮች ይተገበራሉ።

በኢትዮጵያም የቀዳማይ ልጅነት ዕድገትና ትምህርት ፖሊሲ ማዕቀፍ ውስጥ ወላጆችንና አሳዳጊዎችን በዕውቀት፣ በክህሎት እና በአመለካከት መገንባት አስፈላጊ መሆኑ ተገልጿል። የፖሊሲ ማዕቀፍ መንግሥትና የባለድርሻ አካላት በሕፃናት ሀላንተናዊ ዕድገትና ትምህርት ላይ ያላቸውን ሚናም ያትታል። የተባበሩት መንግስታት ዓለም ዐቀፍ የሕፃናት መርጃ ድርጅት (UNICEF) ኢትዮጵያ እንደ አንድ ባለድርሻ አካል የቅድመ አንደኛ ደረጃ ትምህርትንና ሁለንተናዊ ዕድገትን ለማግኘት ዘርፈ ብዙ የወላጆች (አሳዳጊዎች) የድጋፍ ማዕቀፍ ያስፈልጋል የሚል እምነት አለው። በተጨማሪም UNICEF ይህ ማዕቀፍ ለሦስቱ የልጅነት ዕድገትና ትምህርት ጉዳይ ባለድርሻ ሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች (ትምህርት፣ ጤና፣ ሴቶችና ማኅበራዊ ጉዳይ) ከምንጊዜውም በላይ በትብብር ለመስራት ልዩ መድረክ ይፈጥርላቸዋል ብሎ ያምናል።

ይህ የወላጆች (አሳዳጊዎች) የሥልጠና ማዕቀፍ የቀዳማይ ልጅነት ዕድገት እና ትምህርት ፖሊሲን ለመተግበር መሣሪያ ሆኖ ያገለግላል። ዓላማውም ወላጆች (አሳዳጊዎች) ውጤታማና ሁለንተናዊ የወላጅነት (አሳዳጊነት) ክህሎቶችን እንዲያዳብሩ ማግኘት ነው። በሥልጠናው የልጆችን ሁለንተናዊ ዕድገትና ትምህርት እንዲሁም የወላጆችን (አሳዳጊዎችን) አቅም ለማጎልበት በሚከተሉት ሰነድ ግቦች ላይ ትኩረት ተደርጓል፡-

- የወላጆችን የልጅ አስተዳደግ እና እንክብካቤ ብቃት ማጎልበት፣
- ወላጆች እና አሳዳጊዎች፣ በልጆቻቸው ዕድገት የሚኖራቸውን ኃላፊነት በብቃት እንዲወጡ አቅም መፍጠር እና
- የማኅበረሰቡን ተሳትፎ በማጎልበት የሚመጡ ለውጦችን በዘላቂነት ማረጋገጥ።

ይህ የሥልጠና መመሪያ እነዚህን ግቦች ለማሳካት የሚያስችሉ ነጥቦችንና ሥልታዊ አካሄዶችን እንደ አውዶቻቸው በማቀናጀት፣ የሥልጠናውን ባለድርሻ አካላት ግዴታ እና ኃላፊነትም በዝርዝር አስቀምጧል።

2. የሥልጠና መምሪያው አዘገጃጀት ሂደት

ይህ የወላጆች (አሳዳጊዎች) ሥልጠና መምሪያ በቅድመ አንደኛ ደረጃ ትምህርት እና ዕድገት ሥር ከሚሠሩ የድጋፍ ማዕቀፎች ውስጥ አንዱ ነው። በዝግጅት ሂደቱም የወላጆችን (አሳዳጊዎችን) ሚናና ድርሻ ለመወሰን በርካታ የተለያዩ ዓለም ዐቀፍ ተሞክሮዎችን ለመዳሰስ ተሞክሯል።

የወላጆችን (የአሳዳጊዎችን) ሚና መለየት: የዓለም ዐቀፍ ልምድ እንደሚያሳየው፣ ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ማዕቀፎች እና መርሆዎች የውጤታማ ወላጅ (አሳዳጊ) መሠረታዊ መገለጫዎች ናቸው።

የሕፃናት ተንከባካቢነት ማዕቀፍ: ይህ ማዕቀፍ የጤና፣ የአመጋገብ፣ ለልጆች ፍላጎት ተገቢ ምላሽ የመስጠት፣ የልጆች ደግንነት እና የቅድመ አንደኛ ደረጃ ትምህርትን የሚያካትቱ የቀዳማዊ ልጅነት እንክብካቤ ቁልፍ ተግባራትን ይዟል።

ከተንከባካቢነት ማዕቀፍ ባሻገር : ወላጅነት (አሳዳጊነት) ለሕፃናት ከምናደርገው እንክብካቤ በላይ ነው። ልጆች እድሜያቸውን በገናዘበ መልኩ በሥነምግባር እየተከተቱ ማደግ ስለሚገባቸው ወላጆች ይህንን ሀላፊነት በብቃት ለመወጣት የልጆች አስተዳደግ ክህሎት ሊኖራቸው ይገባል።

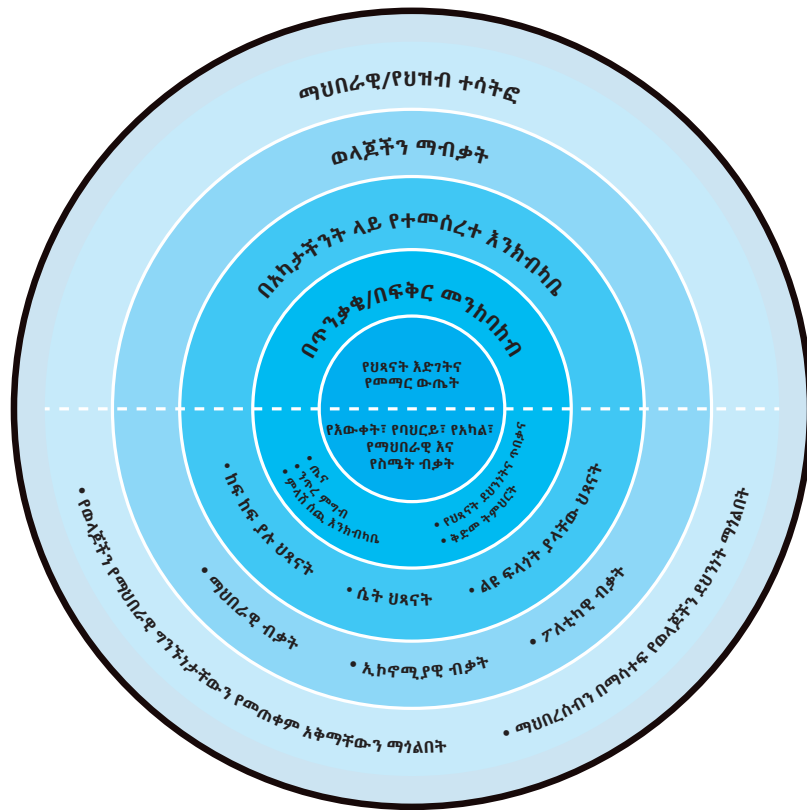
የብዙሃነት እና አካባቢ ማዕቀፍ: ወላጆች/አሳዳጊዎች ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች በአግባቡ ለማሳደግ የሚረዱ ተጨማሪ ክህሎቶች ያስፈልጋቸዋል። ወላጆች ስለአካል ጉዳተኝነት ትክክለኛ ግንዛቤ ሊኖራቸው ይገባል፤ አዎንታዊ ያልሆኑ አስተሳሰቦችንም ከእውነታው በመለየት ልዩ ፍላጎት ላላቸው ልጆች ተገቢውን ድጋፍ መስጠትም ይጠበቃል። በተጨማሪም የሴት ልጆችን ተሳትፎና ዕድገት የሚጎዱ ሥር የሰደዱ ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶችንም በመረዳት ገና ከጅምሩ ለሴት ሕፃናት ልዩ ድጋፍ ማድረግ ያስፈልጋቸዋል።

የልጆች ዕድገት አካባቢያዊ ነት ማዕቀፍ: ልጆች የሚኖሩበት አካባቢ በእድገታቸውና ትምህርታቸው ላይ ተፅዕኖ አለው። ስለዚህ ወላጅነት (አሳዳጊነት) ከአካባቢ አካባቢ ስለሚለያይ በሁሉም ቦታ አንድ አይነት መገለጫ የለውም። በተለይ በመልክአ ምድራዊ አቀማመጥ (በገጠር- ከተማ- በአርብቶ አደር አካባቢ)፣ በሃይማኖት (በክርስቲያን፣ በሙስሊም እና በሌሎች)፣ በመኖሪያ አካባቢዎች (በተፈናቃይ መጠለያዎችና በአካባቢው ነዋሪዎች) የወላጅነት (አሳዳጊነት) መገለጫዎች እና ፍላጎት ሊለያይ ይችላል።

ወላጆች ራሳቸውን የማብቃት ማዕቀፍ: የቅርብ ጊዜ ጥናቶች እንደሚያሳዩት፣ ወላጆች ራሳቸውን ማብቃታቸው በልጆች እንክብካቤ ልምዶቻቸው ላይ ጉልህ ተጽዕኖ እንደሚያሳድር አረጋግጠዋል። ስለዚህም (የወላጆችን የልጆች አስተዳደግ ግንዛቤ ማሳደግ ለልጆች ጤናማ እድገት) ወላጆችን ማብቃት ጠቃሚ ሆኖ ተገኝቷል።

የማኅበረሰብ ተሳትፎ ማዕቀፍ: ወላጆችን/አሳዳጊዎችን ለማብቃት፣ እንዲሁም በወላጆች እና አሳዳጊዎች ላይ የሚሠሩ ሥራዎች ዘላቂነት እንዲኖራቸው ለማረጋገጥ የማኅበረሰብ እና የቤተሰብ ተሳትፎ አስፈላጊ ነው።

እነዚህ እርስ በእርስ የሚገናኙ መገለጫዎች ን የበለጠ ለመረዳት ሥዕል አንድን ይመልከቱ። ይህ ሥዕል የቀዳማዊ ልጅነት ዕድገትና ትምህርት ላይ የሚደረገው ትኩረት በሂደት በእድሜ ከፍ ላሉ ልጆች፣ ልዩ ፍላጎት ላላቸው ልጆች ለሴት ልጆች የሚሰጠው ትኩረት የበለጠ እንደሚጨምር ያሳያል። በተጨማሪም ወላጆች በሥነ-ልቦና፣ በማኅበራዊ፣ በኢኮኖሚ እና በፖለቲካ ንቁ ተሳታፊ ከሆኑ የልጆች ዕድገትና እንክብካቤ ላይ የሚሠሩ ሥራዎች በውጤታማ መንገድ ሊከናወኑ ይችላሉ። በተጨማሪም ወላጆችን (አሳዳጊዎችን) በማብቃት ሂደት ላይ የማኅበረሰቡን እሴቶችን ማካተት፣ ማኅበረሰቡ ትግበራውን እንዲደግፍ በማድረግ የተሻለ ውጤት ማስመዝገብ ይቻላል። በመጨረሻም ስእሉ እነዚህ ሁሉ የልጆች እንክብካቤ እና አስተዳደግ እሴቶችና ልጆች የሚያድጉበት ነባራዊ ሁኔታን ማገናዘብ እንደሚገባ ያሳያል።

ስዕል 1: በውጤታማ የልጅ አስተዳደግ ላይ ተጽእኖ የሚፈጥሩ አወዳዊ ሁኔታዎች

የወላጆችና አሳዳጊዎች መገለጫዎች በኢትዮጵያ: የውጤታማ ወላጅነት/አሳዳጊነት ምንነት እና ወሰን ከተለየ በኋላ በኢትዮጵያ አውድ የወላጅና አሳዳጊ መገለጫ ሁኔታን ለማስቀመጥና ለማብራራት አግባብነት ያላቸው የጥናት ውጤቶች ተገምግሟቸዋል። በዚህ ረገድ በዋናነት የተባበሩት መንግስታት ድርጅት (የተመድ) ዓለም ዐቀፍ የሕፃናት ተራድኦ ድርጅት (UNICEF)¹ የሕፃናት እንክብካቤ ማዕቀፍን (Nurturing Care Framework) ተጠቅሞ በቅርብ ጊዜ ያስጠናው ጥናት ትኩረት የሚሾ የወላጆች የአስተዳደግ ልምዶችን ለመለየት እንደ ግብአት ጥቅም ላይ ውሏል። ሌሎችም ተመሳሳይ ግለሰቦችና ተቋማት² ያስጠናቸው በርካታ ጥናቶችም እንዲሁ አውዱን በጠበቀ መንገድ ስራ ላይ እንዲውሉ ተደርጓል።

ከባለ ድርሻ አካላት ጋር በመመካከር ቁልፍ መልእክቶችን በጭብጥና በንጹህ ጭብጥ ማስቀመጥ:

የሕፃናትን እንክብካቤ ጭብጦችን እና ንዑስ ጭብጦችን የበለጠ ለማዳበር የሚከተሉትን አሰራሮች ተከትላቸዋል።

- በመጀመሪያ አማካሪ ቡድኑ የተሟላ ርዕሰ ጉዳዮችን፣ ንዑስ ርዕሰ ጉዳዮችን እና ቁልፍ መልእክቶችን ላይቷል። በዚህም በጠቅላላው 3 ጭብጦች፣ 11 ንዑስ ጭብጦች እና 64 ቁልፍ መልእክቶች ተዋቅረዋል። ከዚህ ስብስብ ውስጥ አጠቃላይ 24 ቁልፍ መልእክቶች የተወሰዱ ሲሆን ጭብጦች እና ንዑስ ጭብጦች ግን እንዳለ ተወስደዋል።
- በመቀጠልም ከሦስቱ ሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች (የትምህርት ሚኒስቴር፣ የጤና ሚኒስቴር እና የሴቶች እና ማኅበራዊ ጉዳዮች ሚኒስቴር) እና ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን በጭብጦቹ ዙሪያ የምክክር አውደ ጥናት ተካሂዷል። የምክክር አውደ ጥናቱ ዝርዝሩን ለማሻሻል፣ መልእክቶቹ ጥልቀት እንዲኖራቸው ለማድረግ እና

1 Spier, Elizabeth, et al. (2023). Study on Parenting for Early Childhood Development in Ethiopia, AIR, <https://www.air.org/project/study-parenting-early-childhood-development-ethiopia>.
 2 USAID (2021). Nurturing Care to Improve Early Childhood Development:- Ethiopia Country Profile, https://www.advancingnutrition.org/sites/default/files/2021-10/ecd_landscape_brief_ethiopia.pdf. USAID (2012). Cultural Barriers to Seeking Maternal Health Care in Ethiopia:- A Review of the Literature, https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00JSN8.pdf

በአንዳንድ የትኩረት መስኮች ላይ እንደገና ማጤን እንደሚያስፈልግ እና በተወሰኑት መስኮች ደግሞ አዳዲስ ቁልፍ መልእክቶችን ለመጨመር ረድቷል።

- በመጨረሻም የንዑስ ጭብጦች እና ቁልፍ መልእክቶች ዝርዝር ተዘጋጅቷል (ሰንጠረዥ 1፣ 2 እና 3 ን ይመልከቱ)።
- ለሬዲዮ ማስታወቂያ ዋና መልእክቶችን ለማቀናበርም የማኅበራዊ ባሕርይ ለውጥ የተግባቦት ዘዴ ተከትሏል። ለ 24 የሬዲዮ መልእክቶች ለእያንዳንዳቸው ሊለወጡ የሚገቡ ባሕርያትን፣ የመጀመሪያ እና ኹለተኛ ተጽዕኖ ፈጣሪዎችን እና ተግዳሮቶች የያዙ ትንታኔያዊ ሰንጠረዦች ተዘጋጅተዋል። ከዚያም የሬዲዮ ስክሪፕት ጸሐፊዎችን ለመምራት አጭጭር የፈጠራ ማጠቃለያዎች ከእያንዳንዱ ረዥም የተግባቦት ሰንጠረዥ ተወስደዋል።

3. የሰልጠና መሞሪያው ይዘት እና ወሰን

ይህ መጻሕፈት እድ በሰዓት ዋና ዋና ጭብጦች፣ 11 ንዑስ ጭብጦች እና 24 ዋና መልእክቶች ወይም የሥልጠና ክፍለ ጊዜያት የተዋቀረ ነው። በሕፃናት እንክብካቤ እና አስተዳደር ላይ ያተኮረው የመጀመሪያው ዋና ጭብጥ በሠንጠረዥ 1 ውስጥ ቀርቧል።

ሰንጠረዥ 1: ዋናው ጭብጥ አንድ፡ የልጆች እንክብካቤ እና አስተዳደር

ንዑስ ጭብጥ	ልዩ ዋና መልእክቶች/የሥልጠና ክፍለ ጊዜዎች	ንዑስ ጭብጥ	ልዩ ዋና መልእክቶች/የሥልጠና ክፍለ ጊዜዎች
1) ንጽሕናና የአመጋገብ ሥርዓት	1) በወሳኝ ጊዜያት እጅን ስለመታጠብ	4) የሕፃናት ደግንነት እና ጥበቃ	12) ልጆችን ከአካላዊና ከስሜታዊ ጉዳት ስለመጠበቅ
	2) የጡት ማጥባት ልምድን ማሻሻል		13) ጎጂ የልጆች እንክብካቤ ልምዶችን ስለማስወገድ
	3) ተጨማሪ ምግብ ስለመመገብ		14) ወላጅ ስለልጆች ክትትል ሚና
	4) ሕፃናት በወቅቱ ስለማሳከም (ክትባት ስለማስከተብ)		15) ስለልጆች አዎንታዊ ቅጣት
2) ለሕፃናት ፍላጎቶች ምላሽ የሚሰጥ እንክብካቤ	5) ፈጣን እንክብካቤ ስለመስጠት	5) የባሕርይ ቁጥጥር	16) ስለቴክኖሎጂ አወንታዊ አጠቃቀም
	6) የአካባቢ እና የስሜት ህዋሳትን ስለማነቃቃት		17) ወላጆች ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆችን በተመለከተ ያላቸውን የተሳሳተ ግንዛቤ ስለማስተካከል
	7) በወላጅና በልጅ መካከል ስለሚደረግ ግንኙነትና ተግባቦት		18) ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆችን ፍላጎት በመረዳት ድጋፍ ስለመስጠት
3) የቀዳማዊ ልጅነት ትምህርት	8) ከሕፃናት ጋር በቃል የሚነገሩ ተረቶችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ስለመጠቀም	6) ሕፃናትን ማከተት	19) ሴት ልጆችን ስለማብቃት
	9) በወላጅ የታገዘ የልጆች ጭዋቃ እንዲኖር ስለማድረግ		
	10) ከልጆች ጋር ጥሩ ውይይት ስለማድረግ		
	11) ከልጆች በጋር ስለማንበብ		

በአጠቃላይ ይህ የመጀመሪያው ዋና ጭብጥ ትኩረት የሚያደርገው አምስት ዋና ዋና የእንክብካቤ ዘርፎች ለሕፃናት

እንዲሁም ለትላልቅ ልጆች ደግሞ ሶስት ተጨማሪ አስፈላጊ ፍላጎቶች (የባሕርይ አያያዝ እና ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች እንዲኹም ሴት ሕፃናትን ማከተት) ላይ ነው።

ሠንጠረዥ 2- ዋና ጭብጥ ሠለት፡ የወላጆችን አቅም ማጎልበት

ንዑስ ጭብጥ	ዝርዝር ዋና መልእክቶች/የሥልጠና ክፍለ ጊዜያት
17) የሴቶችን ኢኮኖሚያዊ አቅም ማጎልበት	20) የሴቶችን አቅም ማጎልበት
18) የሴቶችን ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ተሳትፎን ማጎልበት	21) የወንዶች/ባሎች በልጅ እንክብካቤ ሂደት ላይ ያላቸውን ተሳትፎን ማጎልበት
19) የሴቶችን ጤና ማጎልበት	22) ወላጆች/አሳዳጊዎች ራሳን የመንከባከብ ክህሎት ማሳደግ

ሁለተኛው ዋና ጭብጥ ወላጆች/አሳዳጊዎች ራሳቸውን በማብቃት የወላጅነት/አሳዳጊነት ኃላፊነታቸውን ለመወጣት በሚያስችል ቁመና ላይ እንዲገኙ ማድረግ ላይ ያተኮራል።

ሶስተኛው ሰንጠረዥ በወላጆች/አሳዳጊዎች በማኅበራዊና የማኅበረሰብ ተሳትፎ አማካይነት የሚደረግን የአቅም ማጎልበት ይመለከታል።

ሠንጠረዥ 3-ዋና ጭብጥ ሶስት፡ በህብረተሰብ ወኪሎች በኩል የወላጅ/አሳዳጊዎችን አቅም ማጎልበት

ንዑስ ጭብጥ	ዝርዝር ዋና መልእክቶች/የሥልጠና ክፍለ ጊዜያት
10) ወላጆች በአካባቢያቸው ያሉ ሰዎችን የመጠቀም ችሎታ	23) ከአካባቢው ሰዎች ድጋፍ ስለማግኘት
11) የማኅበረሰብ ተሳትፎ	24) የእኛዎችን የሥነልቦና ደግንነት ስለማሻሻል

4. የሥልጠና መሞሪያው ክፍሎችና የጊዜ ምደባ

እያንዳንዱ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚኖረው ዋና መልእክት በአማካይ ከ45 እስከ 50 ደቂቃ ሲወስድ፣ የሚከተሉትን ክፍሎች ከመለያዎቻቸው፣ ከጊዜ ክፍፍሎቻቸው እና እንቅስቃሴዎቻቸው ጋር ያቀፈ ነው።

	አቀባበል እና መግቢያ (5 ደቂቃ):- ሠልጣኞች አቀባበል ይደረግላቸው ፤ አዲስ መጫዎች ካሉ ይተዋወቃሉ
	የቀድሞው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃ):- ከዕለቱ ክፍለ ጊዜ በፊት ስለባለፈው ክፍለ ጊዜ መጨረሻ ላይ በሚሰጡ የቤት ሥራዎች ላይ በመመርኮዝ የተወሰነ ሀሳብ በማቅረብ ውይይት ይካሄዳል (ይህ የመጀመሪያውን ክፍለ ጊዜ አይመለከትም)
	የሥልጠና ውጤቶች (5 ደቂቃ):- ተሳታፊዎች ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ነገር እንዲያካፍሉ ይጠየቃሉ። ከዚያም ከክፍለ-ጊዜው ዓላማ ጋር የተገኛኑ መሆናቸውን እንዲያረጋግጡ ይጠየቃሉ። በተጨማሪም የውይይቱን ውጤት በመገምገም የሚጠብቁትን ነገር ማግኘታቸውን ማረጋገጥ ይጠበቅባቸዋል።
	ለውይይቱ የሚያስፈልጉ ግብአቶች:- ለዚህ የሥልጠና ዓላማ የተዘጋጀ ከ 3 እስከ 5 ደቂቃ የሬዲዮ መልእክት፣ ፖስተሮች እና የፍሊፕ ቻርትን ያካትታል። በእያንዳንዱ ክፍለ ጊዜ ተጨማሪ ግብአቶች እንደአስፈላጊነቱ ይሰጣሉ።
	ክፍለ ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ):- ሠልጣኞች በዕለቱ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ዋና መልእክት በአባባሎች፣ በጥያቄ ወይም በአጭጭር ታሪክ መልክ ቀርበው ሀሳባቸውን እንዲወያዩ እና እንዲያብራሩ ይጠየቃሉ። ሀሳቦችን ለማብራራት እንዲረዳ አጭር የጽሑፍ መልእክት ተቀርቦታል።

	የሬዲዮ መልእክት ማዳመጥ (4 ደቂቃ):- ሠልጣኞች በሥልጠናው ርዕስ ላይ ከ 3 እስከ 5 ደቂቃ ያህል የተዘጋጀ የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡ ይረዱዎቸዋል።
	የክፍለ ጊዜ ተግባራት (15 ደቂቃ):- ሠልጣኞች በሬዲዮ መልእክት ቶች ላይ በመመርኮዝ የተዘጋጁ ተግባራትን (የተወሰኑ የግል እና የቡድን ሥራዎች ከ 4 እስከ 6 ሰዎች የያዘ) ማከናወን አለባቸው።
	ማስታወሻ ለአመቻቸው: በውይይት ወቅት ሊነሱ በሚችሉ ጥያቄዎች ዙሪያ አመቻቸው ማብራሪያ መስጠት እንዲችሉ የሚረዳ የግርጌ መረጃ ይዟል።
	ማጠቃለያ (5 ደቂቃ):- በየክፍለ ጊዜው መጨረሻ ላይ ተሳታፊዎች ዓላማውን መረዳታቸውንና ውጤታማ መሆኑን ለማወቅ ሀሳብ እንዲሰጡ ይደረጋል። ከተሳታፊዎቹ ፅብረታ (ተሳታፊዎቹ ካንጸባረቁት ሃሳብ) በመነሳት አመቻቸው ቁልፍ መልእክቶችን በማስተላለፍ ክፍለ ጊዜውን ያጠቃልላሉ።
	ቁልፍ መልእክት:- በክፍለ-ጊዜው ውስጥ የተካተቱ ዋና ጉዳዮችን ማጠቃለያ ያቀርባል።
	የቤት ሥራ (2 ደቂቃ):- በእያንዳንዱ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ወላጆች የተማሩትን በቤት ውስጥ እንዲለማመዱ ይጠበቃል። በተጨማሪም ከሥልጠናው ያገኙትን ሀሳብ ለሌሎች በማካፈል ልምምድ ያደርጋሉ።

መጨረሻም ይህ መምሪያ ለእያንዳንዱ ዋና መልእክት ሀላት ሁለት ቁልፍ ምስሎችን በመጠቀም የሚተላለፉ መልእክቶች ላይ አድንኦት ይሰጣል። ሥዕሎቹ የሥልጠና ክፍለ ጊዜያትን ዋና መልእክቶች ለማሳየት የታሰቡ ናቸው። እያንዳንዱ የሥልጠና ጊዜ በሬዲዮ መልእክቶች፣ በፍሊፕ ቻርቶች እና ግድግዳዎች ላይ በሚሰቀሉ ፖስተሮች ሊደገፍ ይገባል።

5. የባለ ድርሻ አካላትናተግባራትና ኃላፊነቶች

በዚህ የሥልጠና መርሃግብር ውስጥ ሦስት ዋና ዋና ተዋናዮች ይሳተፋሉ፤ የመርሃግብር አስተባባሪዎች፣ አመቻቸው እና ተሳታፊዎች።

የመርሃግብር አስተባባሪዎች ኃላፊነቶች: የሥልጠና መርሃግብር አስተባባሪዎች የሥልጠና ሂደቱን የመምራት፣ የማስተባበር እና የመከታተል ሚና የሚጫወቱ ናቸው። አስፈላጊውን የሥልጠና ግብአቶች እንዲያዘጋጁ፣ የአመቻቸውን ሥልጠና እንዲያደራጁ፣ እንዲኹም ሥልጠናው ከተጠናቀቀ በኋላ የሥልጠና መርሃግብርን ውጤታማነት የመገምገም ሀላፊነት አለባቸው።

የአመቻቸው ኃላፊነቶች: አመቻቸው (የቅድመ አንደኛ ደረጃ መምህራን፣ የጤና ማስፋፊያ ሠራተኞች፣ ነርሶች፣ ማኅበራዊ ሠራተኞች፣ የሥነ ልቦና ባለሙያዎች፣ አማካሪዎች) እንዲኹም ከወላጆች/አሳዳጊዎች ጋር ለመሥራት ፈቃደኛ የሆኑና ለአንድ ሳምንት በሚቆየው የአመቻቸው ሥልጠና መርሃግብር ላይ ለመሳተፍ ፈቃደኛ የሆኑ የተማሩ በጎ ፈቃደኛ ወጣቶች ሊሆኑ ይችላሉ። የአመቻቸው ኃላፊነት የሥልጠና ክፍለ ጊዜያትን ማመቻቸት ሲሆን፣ የሚከተሉትን ያጠቃልላል:-

- የሥልጠና ክፍለ ጊዜው እንዲጀመር አስፈላጊውን ዝግጅት ማድረግ (ለምሳሌ በታ ማዘጋጀት፣ አስፈላጊ ግብአቶችን ማሟላት)፣ይህን መምሪያ በማንበብ፣ የሬዲዮ መልእክቶችን በማዳመጥና ፈሊፕ ቻርቶችን

ፖስተሮችንም በመረዳት ለእያንዳንዱ የሥልጠና ክፍል ጊዜ ራስን ማዘጋጀት

- ለተሳታፊዎች አቀባበል ማድረግ እና የሥልጠና ዓላማዎችን ማስተዋወቅ
- ተሳታፊዎች በቡድን እና በጋራ ውይይቶች እንዲሳተፉ ምቹ እና አነቃቂ ሁኔታዎችን መፍጠር
- ውይይቶችን በአግባቡ መምራትና መከታተል
- በውይይት ወቅት ማስታወሻ መያዝ
- ሠልጣኞች የተሳሳቱ ግንዛቤዎችን እንዲገመገሙ እና እንዲለውጡ መርዳት
- ዋና ዋና/ቁልፍ መልእክቶችን እንዲገነዘቧቸው ማድረግ
- ወሳኝ ሃሳቦችን በጽሑፍ መልእክት በማቅረብ ማስገንዘብ
- ልዩ ፍላጎት ላላቸው አስፈላጊውን ሙያዊ ድጋፍ መስጠት
- የውይይቱን ጊዜ በአግባቡ መምራት
- የዕለቱን ሥልጠና ማጠቃለል እና ወሳኝ ነጥቦችን ማመልከት፣ ጥሩ ውጤት ስላለው ነገር እና ምን መለወጥ እንዳለበት ከአሠልጣኞች ግብረመልስ ማግኘት እና ቀጣዮቹን ክፍለ ጊዜያት በዚህ መሠረት ማቀድ
- በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው የሚገቡ ተግባራትን እና በቀጣዩ ክፍለ ጊዜ የሚያቀርቧቸውን ነገሮች ማመቻቸት።
- ሠልጣኞች እርስ በእርስ እንዲደጋገፉ እና በልጅ አስተዳደግ ሂደት ውስጥ ያጋጠሟቸውን ክስተቶችና ተግዳሮቶቻቸውን ለሌሎች ሰልጣኖች እንዲያካፍሉ እና በሌሎች ሰልጣኖች ሥነ ልቦናዊ ማህበረሰብ ድጋፍ እንዲያገኙ ማመቻቸት እና
- የሥልጠና ፕሮግራሙ በእቅዱ መሠረት መጀመሩን፣ ሂደቱን እና መጠናቀቁን ለፕሮግራሙ መሪ / አስተባባሪ ሪፖርት ያድርግ። የሥልጠናው የግምገማ ሪፖርት በዋናው በመጨረሻ በሚቀርበው ሪፖርት ውስጥ ያካትታል።

የተሳተፈ ሰልጣኞች ኃላፊነቶች: ሠልጣኞች በሥልጠናው ላይ የሚገኙት በሌላ ሰው እንዲማሩ ሳይሆን የተሻሉ ልምዶቻቸውን በአመቻቸው መሪነት ለሌሎች እንዲያካፍሉ መኾኑን ማሳወቅ ያስፈልጋል። በሥልጠናው ውስጥ ያለውን ወሳኝ ሚናም መረዳት አለባቸው። በግል እና በቡድን እናዲሁም በቤት ውስጥ በሚከናወኑ ተግባራት በመሳተፍ እንደሚማሩ መገንዘብ አለባቸው። ሠልጣኞች በቤት ውስጥ የሚደረጉትን ተግባራት በቁም ነገር እንዲመለከቱ፣ ከሥልጠናው በኋላ ስለ እያንዳንዱ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ላሉት ሰዎች እንዲነግሩ፣ በሠልጣኞች የተመረጡ የቤተሰብ አባላት (የቤቱ ትልቅ ልጅ፣ የትዳር ጓደኛ፣ ጎረቤት ወይም የቤተሰብ አባል) ታዛቢዎች ሆነው የተሰጣቸውን የቤት ውስጥ ተግባራት እንዲያከናውኑ፣ ግብረመልስ እንዲያገኙ፣ በእነዚህ ግብረመልሶች ላይ በመመርኮዝ አስፈላጊ ለውጦችን እንዲያመጡ፣ መልካም ተሞክሮዎችን ለሠልጣኞች እና ለአመቻቸው ሪፖርት በማድረግ መረጃ መስጠት ይጠበቅባቸዋል። ሠልጣኞች የሥልጠና ክፍለ ጊዜውን እንዳያመልጧቸው ጥረት ማድረግ አለባቸው። የሥልጠና ክፍለ ጊዜያት ቢያመልጧቸው የሥልጠና ክፍለ ጊዜውን ለማካካስ ከአመቻቸው ጋር መነጋገር ይኖርባቸዋል።

6. የሥልጠናው ዘዴና ቦታ

ይህ የገጽ-ለገጽ ሥልጠና ሲሆን በአንድ አመቻች ከ20 እስከ 30 የሚደርሱ ሠልጣኞች ይሳተፋሉ። ሥልጠናው የሬዲዮ መልእክቶችን ማዳመጥ እና በመሠረታዊ የሬዲዮ መልእክቶች ላይ በመመርኮዝ ማሰላሰል እና ሀሳብ ማንጸባረቅን ያካትታል። ሥልጠናው በዘፍ ጥላ ሥር ወይም ትምህርት ቤቶች፣ የጤና ጣቢያዎች፣ መኖሪያዎች፣ የአምልኮ ቦታዎች እና ሌሎች ምቹ ቦታዎች ሊከናወን ይችላል።

7. ለሥልጠናው የሚያስፈልጉ ቁሳቁሶች

በሁሉም የሥልጠና ክፍለ ጊዜያት አመቻቾች የሚከተሉትን የሥልጠና ቁሳቁሶች ይጠቀማሉ፡-

- ሀ) ይህ የስልጠና መምሪያ
- ለ) ለእያንዳንዱ ክፍለ ጊዜ በሬዲዮ የተዘጋጀ መልእክቶች እና
- ሐ) የተመረጡትን 12 ዋና ዋና መልእክቶች የሚያሳዩ ሥዕሎችን የያዙ ባንሮችን ፈሊፕ ቻርቶች።

8. የሥልጠና መምሪያው አጠቃቀም

የሬዲዮ መረጃ ጋር ማገናኘት፡ ይህ የሥልጠና መምሪያ ከተዘጋጀው የሬዲዮ መልእክቶች ጋር አብሮ ጥቅም ላይ ይውላል። አሰልጣኙ በመጀመሪያ የሬዲዮ ፕሮግራሞችን በመክፈት ሠልጣኞች በትኩረት እንዲያዳምጡ ያመቻቻል። ይህ በሠልጣኞች ፍላጎት ላይ ተመሥርቶ ሊደገም ይችላል። ከዚያም የሥልጠናው ክፍለ ጊዜ ከዚህ በታች በተዘረዘሩት መምሪያዎች እና በእያንዳንዱ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ በተጠቀሱ ሀሳቦች ላይ የተመሠረተ ይሆናል።

የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መክፈቻ፡ ሂደት እና ማጠቃለያ፡- አመቻቾች ተሳታፊዎችን ያለ ቅድመ ኹኔታ አቀባበል ማድረግ፣ ማበረታታት እና ተሳታፊነታቸውን ማሳልበት ይጠበቅበታል፤ ይህም ተቀባይነት እንዳገኙ እንዲሰማቸው፣ አቅማቸውን እንዲጠቀሙ እና በሥልጠናው በንቃት እንዲሳተፉ ያደርጋቸዋል። ያለምንም ቅድመ ኹኔታ ተቀባይነት ማግኘታቸው፣ ሠልጣኞች ራሳቸውን እንዲገመገሙ እና መለውጥ ያለባቸውን ክፍተቶችን እንዲለዩ ይረዳቸዋል። አመቻቾች እንዲህ ዓይነቱን የመማር ምቹ ኹኔታ ከፈጠረ በኋላ ጥያቄዎችን በማቅረብ የግለሰብ እና የቡድን ውይይቶችን፣ ክርክሮችን እና ነጻብራቆች ማመቻቸቱን እንዲቀጥል ይጠበቃል።

አመቻቾች አጭር የሥልጠና ማስታወሻዎችን፣ መፍትሄዎችን ለመስጠት ሳይሆን ከውይይቱ የሚወጡ ወሳኝ ጉዳዮችን ለማጠናከር መጠቀም አለበት። ከዚያም አመቻቾች ውይይቱን አጠቃልሎ ሰልጣኞቹ ወደ ቤት ይዘዋቸው የሚሄዱ ሥራዎችን በቤት ውስጥ ለመለማመድ በሚያስችላቸው መንገድ ያቀርባል። በመጨረሻም፣ አመቻቾች የቤት ሥራ አስፈላጊነት፣ እንዴት እንደሚከናወን እና በሚቀጥለው ክፍለ ጊዜ ልምዶች እንደሚያካፍሉ እንደሚጠብቅ ማጉልቶ ማሳየት አለበት።

በክፍለ ጊዜያት መካከል ግንኙነት እንዲኖር ማድረግ፡ ይህ የሥልጠና መምሪያ እርስ በእርሳቸው የተሳሰሩ ዋና መልእክቶችን ያቀፈ ነው። እንዲህ የተሰናሰሉ መልእክቶች ለልጆች ሁለንተናዊ ዕድገት ወሳኝ የሆኑ ክህሎቶችን ወላጆች እንዲያዳብሩ አስተዋፅዖ ያደርጋሉ። ስለዚህ አመቻቾች ይህን በመልእክቶች መካከል ያለውን ግንኙነት በየክፍለ ጊዜው መጀመሪያ መጨረሻ ላይ በማሳየት ሰልጣኞች እንዲያጤኑት ማድረግ አለባቸው።

የአካሄድ ተለዋዋጭነት፡ አመቻቾች በመምሪያው ውስጥ ያሉትን አካሄዶችና ሥርዓቶች እንዲከተሉ የሚጠበቅ መሆን አንዳለ ሆኖ ትግበራው ግን ስልጠናው እንደሚካኔድበት ተጨባጭ ሁኔታ እየታየ ተፈጻሚ ይሆናል። ማለትም የእያንዳንዱን የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ልዩ ኹኔታዎችን በብቃት ለማስተናገድ እንደየኹኔታው ጥቅም ላይ መዋል ያለበት መምሪያ ነው። በመሆኑም አመቻቾች በመምሪያው ላይ ፈጠራ ጨምሮ ሥራዎችን ለመሥራት ቢሞክሩ በጣም የሚደነቅ ጉዳይ ነው።

የጽሕና እና ክመጋብ

እጅ መታጠብ የሰብን ወሳኝ ጊዜያት

1. መግቢያ (5 ደቂቃ)

- አመቻቾች፡ <ወላጆች ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንኳን በደጎና መጣችሁ> በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አመቻቾቹ አዲስ የመጡ ወላጆች ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዟቸው፤ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን እንደሚሠሩና ስለ ልጆቻቸው እንዲናገሩና ይጋብዟቸው።

2. ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- የአመቻቾች መምሪያ፡- ወላጆች/አሳዳጊዎች በቡድን እንዲቀመጡ ያመቻቹ። በመቀጠልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ "እጅ መታጠብ የሰብን ወሳኝ ጊዜያት" እንደሆነ ይንገሯቸው። እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ የሚጠብቀውን አንድ ወይም ሹለት ነገሮችን እንዲናገር ያድርጉ። ከዚያም ከክፍለ ጊዜው መጨረሻ ላይ ከሥልጠናው ይጠብቋቸው የነበሩ ሀሳቦችን ከሥልጠናው ስለማግኘታቸው ያረጋግጡ።
- አመቻቾች ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠና ዓላማዎች ለሠልጣኞች ያስተዋውቁ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ሠልጣኞች፡-

- እጅን መታጠብ አስፈላጊ የሚሆንበትን ወሳኝ ጊዜ ያውቃሉ
- የልጆችን ጤንነት ለመጠበቅ እጅ የመታጠብ ወሳኝ ጊዜያትን አስፈላጊነት ይረዳሉ
- ወላጆች ልጆቻቸውን ከበሽታ በተለይም ከተቅማጥ በሽታ ለመከላከል የሚያስችላቸውን በቂ እውቀት ያገኛሉ
- እጅ መታጠብ በሚገባቸው ወሳኝ ጊዜያት እጃቸውን የመታጠብ ልምድ ያዳብራሉ

3. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፡-** ክፍለ ጊዜውን ከንፅህና አጠባበቅ ጋር በተያያዘ ለሕፃናት ሕይወት አስጊ የሆኑ የውይይት ጥያቄዎችን ለወላጆች/አሳዳጊዎች በማቅረብ ይጀምሩ።

- በማህበረሰባችን ውስጥ ያሉ ሰዎች ተቅማጥ (ማለትም በቀን 3 ወይም ከዚያ በላይ የሚሆን ፈሳሽ በተቅማጥ መልክ ከሰውነት መውጣት) ለሕፃናት ሕይወት አስጊ ነው ብለው ያስባሉ ብላችኹ ታስባላችሁ? ካሰቡ፡- ለምን ያስባሉ? ካላሰቡስ ለምን ይመስላችኋል? (ማብራሪያ፡ በአጠቃላይ ስለ ተቅማጥ በማህበረሰቡ ውስጥ የተለመዱ እምነቶችን ይጠይቋቸው፡- ለምሳሌ "ማንም ሰው በጭራሽ በተቅማጥ አይሞትም"፣ "ልጆች በተቅማጥ መያዛቸው የተለመደ ነው፤ እናም መከላከልም አይቻልም"፣ ወዘተ)

➤ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን አንዳንድ መረጃዎች ለወላጆች/አሳዳጊዎች ያካፍሉ:-

የአመቻች ማስታወሻ

- ተቅማጥ ማለት በቀን ውስጥ 3 ወይም ከዚያ በላይ ለሚሆን ጊዜ በማስቀመጥ መልክ ከሰውነታችን የሚወጣ ቀጭን አይነምድር ማለት ነው። ጡት በሚጠቡ ሕፃናት ላይ የሚከሰተው ተደጋጋሚ ተቅማጥ (በራሱ የተቅማጥ በሽታ) ላይሆን ይችላል።
- ተቅማጥ በተደጋጋሚ ሲከሰት ለልጆች ዕድገት የሚያስፈልገውን ንጥረ ምግብ እንዳያገኙ ያደርጋቸዋል። በዚህም ምክንያት ልጆች ለተመጣጠነ ምግብ እጥረት እና ለተያያዥ በሽታዎች ሊጋለጡ ይችላሉ።
- በአለም ዙሪያ ሕፃናትን ለሞት ከሚዳርጉ ዋና ዋና ምክንያቶች አንዱ ተቅማጥ ሲሆን በየቀኑ ከ1,200 የሚበልጡ ሕፃናት ወይም በዓመት ወደ 444,000 የሚጠጉ ሕፃናት በተቅማጥ ምክንያት ለሞት ይዳረጋሉ።
- ተገቢውን የንጽሕና አጠባበቅ ዘዴዎችንና ወሳኝ የእጅ መታጠብ ጊዜያትን በመጠቀም የተቅማጥ በሽታን መከላከል ይቻላል።

4. የሬዲዮ ፕሮግራም 1 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ - “እጅን መታጠብ ያለብን ወሳኝ ጊዜያት”** የሚለውን የሬዲዮ ፕሮግራም ያጫውቱ። ወላጆች/አሳዳጊዎች የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ (አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን አንድ ጊዜ እንደገና ያጫውቱ)። ቀጥሎም ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት ያድርጉ:-
 - በውይይቱ ወቅት ሜሮን እጅን በሰሙና መታጠብ አስፈላጊ መሆኑን ጠቅሳለች። ሜሮን እንደገለጸችው እጃችንን መታጠብ ያለብን መቼ ነው? (ማብራሪያ:- ምግብ ከመብላታችን በፊት፣ ሕፃናትን ከመመገባችን በፊት፣ ምግብ ከማዘጋጀታችን በፊት፣ መጸዳጃ ቤት ከሄድን በኋላ እና ሕፃናትን ካጸዳዳን በኋላ መሆኑን ይግለጹላቸው)
 - ሜሮን፣ ትእግስት እና ድረስ እጃቸውን በሰሙና መታጠብ አስፈላጊ ስለመሆኑ ሲነጋገሩ አዳምጦችኋል። ከንግግራቸው ከተገነዘባችኩት፣ በወሳኝ ጊዜያት እጃችንን በሰሙናና በውኃ መታጠብ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ይመስላችኋል? (ማብራሪያ:- ሕፃናት ተቅማጥ እንዳይዘቸው አንዲኩም ለሞት እንዳይጋለጡ እና ጤነኛ ቤተሰብ እንዲኖራቸው እንደሚረዱ ያስታውሷቸው)
 - ትእግስት የእጅ መታጠቢያ መሣሪያ ለመሥራት ቀላል ዘዴ እንዳለ ጠቅሳለች። እንዴት እንደሚሠራ መጥቀስ ትችላላችሁ? (ማብራሪያ:- በጄሪካን ታችኛው ክፍል ላይ ቀዳዳ በመብሰት እና ቀዳዳውን በምስማር በመዝጋት የእጅ ማጠቢያ መሣሪያ ሊሠራ እንደሚችል ይግለጹላቸው። በተጨማሪም ይህንንና ሌሎች ቁሳቁሶችን በመጠቀም እጅ መታጠቢያ ለመሥራት እንዲሞክሩ ይነገሯቸው)
 - በአካባቢያቸው ያሉ ሰዎች የሚጠቀሙባቸው የሰሙና አማራጮችን ይጠይቋቸው። (ማብራሪያ:- ሰሙና በማይገኝበት ጊዜ እንደ አመድ እና እንደ ያሉትን መጠቀም እንደሚችሉ ይግለጹላቸው)

5. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ-** ወላጆች በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት እንዲያደርጉ ይጠይቁ:-
 - በዛሬው ሥልጠና መጀመሪያ ላይ የጠበቃችሁትን አንድ ወይም ሹለት ነጥቦች ማስታወስ ትችላላችሁ? ከዚህ ሥልጠና የጠበቃችሁትን አግኝታችኋል?
 - በዛሬ ሥልጠና ምን ምን አዳዲስ ነጥቦችን አገኛችሁ?
- **የአመቻች መምሪያ -** የዛሬውን ክፍለ ጊዜ ለማጠቃለል ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ ያተኩሩ:-

ቁልፍ መልእክቶች

- ተቅማጥ ለሕፃናት አደገኛ ከመሆኑም በላይ ለሕፃናት ሞት ዋነኛ መንስኤ ነው።
- በሰሙና ወይም በሰሙና አማራጮች እጅን የመታጠብ ባሕርይን ማሳደግ የልጆችን በተቅማጥ የመያዝ እድልን ይቀንሳል።
- እጅን በሰሙና ወይም በሰሙና አማራጮች በመታጠብ አስፈላጊ የሚሆኑበትን ጊዜያት፡- ከመመገብ በፊት፣ ሕፃናትን ከመመገብ በፊት፣ ምግብ ከማዘጋጀት በፊት፣ ከመጸዳጃ ቤት መልስ እና ልጆችን ካጸዳዱ በኋላ ነው።
- በማሳበረሰባችን ውስጥ ያሉትን የግል እና የአካባቢ ንጽሕና ለመጠበቅ የሚያበረታቱ ባሕርያትን፣ ገንቢ አስተሳሰቦችንና ተግባራትን ማስቀጠል ያስፈልጋል።

6. የቤት ውስጥ ተግባራት (3 ደቂቃ)

- **ለአመቻች መምሪያ:** ከዚህ በታች ያሉትን ተግባራት ወላጆች/አሳዳጊዎች በቤታቸው እንዲተገብሩና በቀጣይ ክፍል ጊዜ ጽብረቃ እንደሚያደርጉ ይንገሩዎቸው።
 - ልጆቻችሁ እጃቸውን በሰሙና ወይም በሌሎች መንገዶች መታጠብ አስፈላጊ መሆኑን እንዲያውቁ አድርጉ፤ እንዲሁም እጅ መታጠብ አስፈላጊ የሚሆኑበትን ወሳኝ ጊዜዎች ያሳውቁቸው።
 - የውኃ ቧንቧዎች ከሌሎ ወይም በተደጋጋሚ የውኃ እጥረት ካለ፣ ከልጆቻቸው ጋር በመሆን በቤት ውስጥ የእጅ መታጠቢያ መሣሪያ ያዘጋጁ።
 - በተጠቀሱ ወሳኝ ጊዜያት እጅን በሰሙና ወይም በሌላ አማራጭ መታጠብ ያዘውትሩ።

እጅን በሰውና ወይም በሰውና አማራጮች በመታጠብ አስፈላጊ የሚሆኑበት ጊዜያት፡- ከመመገብ በፊት፣ ሕፃናትን ከመመገብ በፊት፣ ምግብ ከማዘጋጀት በፊት፣ ከመጸዳጃ ቤት መልስ እና ልጆችን ካጸዳዱ በኋላ ነው።

ጡት የማጥባት ልማድን ማደብር

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ወላጆች/አሳዳጊዎችን እንኳን ደግና መጣችሁ በማለት ይቀበላሉ። አዲስ የመጡ ወላጆች/አሳዳጊዎች ካሉ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና ሥራቸው ምን እንደሆነ እንዲናገሩ እድል ይሰጧቸዋል።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ የቤት ውስጥ ተግባራት እንደተሰጣቸው ያስታውሷቸው። በመቀጠልም የእጅ መታጠቢያ የሠሩበትን ዘዴ፣ ያጋጠማቸውን ችግርና የፈቱበትን መንገድ ልምዳቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ። በመጨረሻም በቀረቡት ልምዶች ላይ ተሳታፊዎች ሀሳብ እንዲሰጡ በማድረግ ያጠቃሉ።

3. የሥልጠና ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- ወላጆች/አሳዳጊዎች በቡድን እንዲደራጁ በማድረግ የዛሬው ክፍለ ጊዜ “የጡት ማጥባት ልምድን ማደብር” ላይ እንደሆነ ይንገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አንድ ወይንም ሹለት ነጥቦች እንዲጠቅሱ ያድርጉ።
- በክፍለ ጊዜ ማብቂያው መጨረሻም፣ ይጠብቁት የነበረውን ግንዛቤ እና እውቀት ማግኘታቸውን ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠና ዓላማዎችን ለሥልጠናው ተሳታፊዎች ያካፍሉ፡-

በዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ሠልጣኞች፡-

- ሕፃናትን ጡት ማጥባት ያለውን ጠቀሜታ ይገነዘባሉ፤
- ልጆቻቸውን ጡት በማጥባት ከበሽታ መከላከል እንደሚችሉ ይገነዘባሉ፤
- ከወሊድ በኋላ እስከ ስድስት ወር ጡት ብቻ የማጥባት አስፈላጊነትን ይገነዘባሉ

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ**- ሥልጠናውን የሚጀምረው የሚከተሉትን የውይይት ጥያቄዎች በማቅረብ ነው፡-
 - ጡት ማጥባት ምን ምን ጥቅሞች አሉት? (ማብራሪያ፡- ጡት ማጥባት፣ ሕፃናት ለዕድገታቸው ጠቃሚ የኾነ ንጥረ ነገሮች እንዲያገኙ ያስችላል፤ በእናትና በልጅ መካከል ያለውን ትሥሥር እንዲጠናከር ያደርጋል፤ የበሽታ መከላከል አቅምን የሚያጎለብት ወዘተ መኾኑን አያይዘው ይግለጹላቸው።)

5. የሬዲዮ ፕሮግራም 2 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - “የጡት ማጥባት ልምድን ማዳበር” የሚለው የሬዲዮ ፕሮግራም ይከፍታል፤ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን በድጋሚ ይከፍትላቸዋል። ቀጥሎም ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት እንዲያደርጉ ያመቻች፡-
 - በሬዲዮ እንደተከታተላቸኩት ነርሷ ጡት ማጥባት ምን ያህል ለልጆች ጠቃሚ እንደሆነ ተናግራላች።
 - ካዳመጣችኩት በመነሳት፣ እናቶች ጡት ማጥባት መጀመር ያለባቸው መቼ ነው? ከወሊድ በኋላ ጡት ማጥባት አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው? (ማብራሪያ፡- በውይይቱ ማጠቃለያም ጡት ማጥባት ከተወለደ በኋላ በመጀመሪያው አንድ ሰዓት ውስጥ መጀመር እንዳለበት፣ ሕፃናትን ከበሽታዎች ለመከላከል እንደሚረዳ እና እንደ መጀመሪያ ክትባትም ተደርጎ እንደሚወሰድ ይግለጹላቸው።)
 - ፈቲያ እና ትእግስት፣ እናቶች ለምን ለልጆቻቸው እንገር እንደማያጠቧቸው አስተያየታቸውን አካፍለዋል፤ እናንተስ እነዚህ ላይ ምን ሀሳብ አላችሁ? ይህ ተግባር በአካባቢያችሁ የተለመደ ነው? የተለመደ ካልሆነስ ለምን ይመስላችኋል? (ማብራሪያ፡- እንገር ለሕፃናት ጤና አስፈላጊ እንደሆነ ያብራሩላቸው)
 - ነርሷ ከጡት ወተት በፊት የሚሰጠውን ፈሳሽ ጠቅሳለች፤ ይህ ፈሳሽ በአካባቢያችሁ ለሕፃናት ይሰጣል? ከጡት ወተት በፊት የሚሰጠውን ፈሳሽ ለሕፃናት መመገብ የሚያስከትለው የጎንዮሽ ጉዳት ምን ይመስልችኋል? (ማብራሪያ፡- ከጡት ወተት በፊት የሚሰጣቸው የትኛውም ፈሳሽ ከእናት ጡት ወተት የሚያገኙትን ንጥረ ምግብ እንዲሟያሰጣ፣ ጡት የመጥባት መጠናቸውን እንደሚቀንስና ሌሎች ፈሳሾችን መውሰዳቸው ላልተፈለገ የጤና ችግር እንደሚያጋልጣቸው ይጥቀሱላቸው)

የአመቻቹ/ቹ ማስታወሻ

- ጡት ማጥባት መጀመር ያለበት ሕፃን እንደተወለደ ባለው አንድ ሰዓት ጊዜ ውስጥ ነው።
- እንገር ሕፃናትን ከበሽታዎች፣ ኢንፌክሽኖች አልፎ ተርፎም ከሞት ስለሚጠብቃቸው ብዙውን ጊዜ የሕፃናት የመጀመሪያ ክትባት ተደርጎ የቆጠራል።
- ከተወለዱ በኋላ ባሉት የመጀመሪያዎቹ ጥቂት ቀናት ውስጥ እንደ ውኃ፣ የከብት እና የቆርቆሮ ወተት፣ ጡት ከማጥባት በፊት ምግቦችን መስጠት ሕፃኑ የእናቱን ወተት በተፈለገው መጠን እንዳይጠቀም ያደርገዋል። በተጨማሪም ከተበከለ ውኃና ከሌሎች ፈሳሾች ጋር በተያያዘ በሚመጡ በሽታዎች የመያዝ አደጋን ይጨምራል።
- ጡት ብቻ ማጥባት ማለት ሕፃኑ በመጀመሪያዎቹ 6 ወራት ተጨማሪ ምግብ ወይም ፈሳሽ (ውኃ) ሳይወስድ የጡት ወተት ብቻ እንዲጠባ ማድረግ ማለት ነው።
- ጡት ብቻ ማጥባት የሕፃናትን ሞት ለመከላከል በጣም ውጤታማ ከሆኑት እርምጃዎች አንዱ ነው። ከሁለት ወር በታች የሆኑ ጡት የማይጠቡ ሕፃናት ጡት ከሚያጠቡት ይልቅ በአለርጂ ወይም ለከባድ የመተንፈሻ አካላት የመጋለጥ እድላቸው በስድስት እጥፍ ይበልጣል።
- ጡት ማጥባት ለተቅማጥ፣ ለሆድ ድርቀት፣ ለክብደት መቀነስ እንዲሁም ለተመጣጠነ ምግብ እጥረት የመጋለጥ አደጋን ስለሚቀንስ የታመመውን ሕፃን እንዲያገግም ያስችለዋል።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቸው መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመጠየቅ ወላጆች/አሳዳጊዎች በቡድን ውይይት እንዲያደርጉ ያመቻቹ፡-
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ ከዚህ ሥልጠና የምትጠብቋቸውን አንድ ወይም ፹ለት ነጥቦች አስታውሳችሁ? እነዚያን ነጥቦች ከዛሬው ክፍለ ግዜ አግኝተናል ብላችኹስ ታስባላችሁ?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን አዲስ ነገር ተማርን?
- የዛሬውን ክፍለ ጊዜ ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ በማተኮር ያጠቃሉ፡-

ቁልፍ መልእክቶች

- ሕፃናትን ከተወለዱ ጀምሮ ለመጀመሪያዎቹ ስድስት ወራት ጡት ብቻ ማጥባት ለሕፃናት ጤንነት በጣም አስፈላጊ ነው፤ ይህም በበሽታ እንዳይያዙ አልፎ ተርፎም እንዳይሞቱ ይረዳቸዋል
- እንገር ለሕፃኑ እንደ መጀመሪያ ክትባት ተደርጎ ይቆጠራል
- ከተወለዱ በኋላ ባሉት የመጀመሪያዎቹ ቀናት ከጡት ሌላ ያሉ ፈሳሾችን መስጠት የልጆች ጤናማ እድገት ላይ ተጽኖ ያመጣል

7. የቤት ውስጥ ተግባራት (3 ደቂቃ)

- ሕፃናትን በጨቅላነታቸው ጡት ብቻ ስለማጥባት የተማራችኹትን ነገር ለጎረቤቶቻችሁ ንገሯቸው
- በምትኖሩበት አካባቢ ሕፃናት ከተወለዱ በኋላ ባሉት የመጀመሪያዎቹ ጥቂት ቀናት ውስጥ ከጡት ወተት ሌላ ፈሳሽ መመገብ ያለውን ጉዳት በማብራራት ሕፃናትን ከጡት ወተት ሌላ ምግብ ከመመገብ መቆጠብ እንዳለብን ያስገንዝቡ

እንገር ሕፃናትን ከበሽታዎች፣ ኢንፌክሽኖች አልፎ ተርፎም ከሞት ስለሚጠብቃቸው ብዙውን ጊዜ የሕፃናት የመጀመሪያ ክትባት ተደርጎ የቆጠራል።

ተጨማሪ ምግብ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ወላጆች/አሳዳጊዎችን በደስታ ይቀበላሉ። አዲስ የመጡ ወላጆች ካሉ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና በምን ሥራ እንደሚተዳደሩ) እንዲናገሩ ያድርጉ።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው ከተስማሙባቸው ተግባራት ዙሪያ ሀሳባቸውን እንዲያካፍሉ አመቻቾች የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁ፡-
 - ከጎረቤቶቻችሁ ጋር ከእናት ጡት ወተት በፊት ሌሎች ተጨማሪ ፈሳሽ ለሕፃናት መስጠት ስላለው ጉዳት ተነጋግራችኋል? ምን ምላሽ አገኛችሁ? ምን ስሜት ገጠማችሁ? (ማብራሪያ፡- እንደ የእናት ጡት ወተት መጠን መቀነስ፣ የጡት ወተት ንጥረ ነገሮችን በአግባቡ አለማግኘት እና የመበከል የጎንዮሽ ጉዳዮችን በመጥቀስና ከቀዳሚው ክፍለ ጊዜ ቁልፍ መልእክቶችን በማስታወስ ወደሚቀጥለው ክፍለ ጊዜ ይሸጋገሩ)

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች በቡድን እንዲደራጁ ያድርጉ። የዛሬው ክፍለ ጊዜ ሥልጠና “ተጨማሪ ምግብ” ላይ እንደሆነ ይነገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ የሚጠብቁትን አንድ ወይም ችላት ነገሮች ለቡድን አባላት እንዲናገሩ ያድርጉ
- ከዚያም ከክፍለ ጊዜ ማብቂያ በኋላ ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ነገር ስለማግኘታቸው ይጠይቁ። አመቻቾች ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠና ዓላማዎች ለሥልጠናው ተሳታፊዎች ያካፍሉ፡-

በዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ሠልጣኞች፡-

- ሕፃናት ከተወለዱ ከ6 ወር በኋላ፣ ተጨማሪ ምግብ መስጠት መጀመሩ ምን ጥቅም እንዳለው ያውቃሉ፣
- የሕፃናት ተጨማሪ ምግብ ምን ዓይነት ምግቦችን እንደሚያካትትና በምን ያህል ጊዜ መመገብ እንዳለባቸው ይረዳሉ
- የልጆቻቸውን ጤንነት ለመጠበቅ የሚያስችል ግንዛቤ ያገኛሉ
- ልጆች በተገቢው መጠን እና አይነት ተጨማሪ ምግብ እንዲያገኙ ያደርጋሉ።

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - ክፍለ ጊዜውን በሚከተሉት የውይይት ጥያቄዎች በማቅረብ ይጀምሩ:-
 - ሕፃናት ከእናት ጡት ወተት ሌላ ተጨማሪ ምግብ መመገብ የሚጀምሩት መቼ ነው?
 - ተጨማሪ ምግብ መመገብ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው? (ማብራሪያ: ከተወለዱ ከ6 ወር በኋላ ሕፃናት ከጡት ወተት ሌላ ተጨማሪ ተጨማሪ ምግብ እንደሚያስፈልጋቸው ይግለጹላቸው)

5. ራዲዮ ፕሮግራም 3 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - ስለተጨማሪ ምግብ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ያጫውቱ፤
- የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነም የሬዲዮ ፕሮግራሙን በድጋሚ መክፈት። ቀጥሎም ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ እንዲወያዩ ያድርጉ:-
 - በሬዲዮ ፕሮግራሙ ላይ ትእግስት ተጨማሪ ምግብን ለማዘጋጀት የሚያስፈልጉ አራት የምግብ ምንጮችን ጠቅሳላች ፤ የጠቀሰቻቸው የምግብ ምንጮች ምንድን ናቸው? (ማብራሪያ:- የሚከተሉት የምግብ ዓይነቶች እንደተጠቀሱ ያረጋግጡ። እነዚህም:- የእንስሳት ተዋጽዖ፣ የእህል ዘሮች፣ ጥራጥሬዎች፣ አትክልቶችና ፍራፍሬዎች ናቸው)።
 - እነዚህ አራት የምግብ ምንጮች በአካባቢያችሁ ይገኛሉ? ከእነዚህ የምግብ ዓይነቶች ውስጥ የተወሰኑትን ይጥቀሱ እና ከምግብ ዓይነቶቹ ምንጮች ተጨማሪ ምግብ ማዘጋጀት ይቻል እንደሆነ ይጠይቋቸው? (ማብራሪያ:- ለልጆች የተመጣጠነ ምግብ ለማቅረብ ከ 3 እስከ 4 የተለያዩ የምግብ ምንጮችን በመጠቀም ማዘጋጀት እንዳለባቸው ይጥቀሱላቸው)
 - ትእግስትና ድረስ ባደረጉት ውይይት ከ6 ወር በላይ የሆኑ ሕፃናትን በቀን ለምን ያህል ጊዜ መመገብ እንዳለባቸው ገልጸዋል። ከ6 እስከ 24 ወራት ባሉት ጊዜያት ውስጥ ያሉ ሕፃናት በቀን ስንት ጊዜ መመገብ አለባቸው ትላላችሁ? ለምን? (ማብራሪያ:- ሕፃናት በቀን ከ2 እስከ 3 ጊዜ መመገብ ያለባቸው ሲሆን ከ9 ወር በላይ ለሆኑ ሕፃናት ደግሞ በቀን ከ3 እስከ 4 ጊዜ መመገብ እንዳለባቸው ይግለጹላቸው)

የአመቻች ማስታወሻ

- ተጨማሪ ምግብ ማልት የሕፃናት የአመጋገብ ፍላጎት ለማሟላት የጡት ወተት ብቻውን በቂ ስላልሆነ ከጡት ወተት በተጨማሪ ሌሎች ምግቦችና ፈሳሾች በሚያስፈልጉበት ጊዜ ሕፃናት የመመገብ ሂደት ነው። ተጨማሪ ምግብ የሚሰጠው ከ6-24 ወራት ባሉት የእድሜ ክልል ነው።
- ሕፃናት ጤናማ የአንጎልና የሰውነት ዕድገት እንዲኖራቸው የተመጣጠነ ምግብ መመገብ በጣም አስፈላጊ ነው።
- ተገቢ ያልሆነ የአመጋገብ ልማድና ዝቅተኛ ንጥረ ነገር ያለው ምግብ ወደፊት የልጆች የመማር ችሎታን፣ በሽታ የመከላከል አቅምንና ምርታማነትን ሊቀንስ ይችላል።
- የተመጣጠነ ተጨማሪ ምግብ ከማቅረብ ጋር የሚሰተዋሉ ችግሮች የሚከተሉት ናቸው፡- ተጨማሪ ምግቦችን በወቅቱ አለመስጠት (ከስድስት ወር በፊት ቀደም ብሎ መመገብና ስድስት ወር ከሞላቸው በኋላ ዘግይቶ ማስጀመር) ፤ አልፎ አልፎ መመገብ (ልጆችን በቀን ውስጥ ከ4 እስከ 5 ጊዜ አለመመገብ) ፤ ተገቢ ያልኾነ የአመጋገብ ዘዴ፣ የንጽሕና አጠባበቅና የሕፃናት እንክብካቤ ማነስ፤ ክትትል ያልተደረገበት አመጋገብ እንዲኹም በአሳዳጊና በልጅ መካከል ያለ ግንኙነት ማነስ ናቸው።
- ተጨማሪ ምግብ ከ3 እስከ 4 የተለያዩ የምግብ ምንጮችን ያካተተ ሲሆን፣ እነዚህም የእንስሳት ተዋጽዖ፣ የእህል ዘሮች፣ ጥራጥሬዎች፣ አትክልቶችና ፍራፍሬዎች ናቸው።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ወላጆች/አሳዳጊዎች በየቡድናቸው ውይይት እንዲያደርጉ ያመቻቹ፡-
 - በዛሬው ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ እናገኛለን በማለት ያቀረባችኋቸውን ሀሳቦች አስታውሱ? ከዚህ ሥልጠና እናገኛለን ብላችሁ ያሰባችሁትን አግኝታችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ምን ተማርን?
- የዛሬውን ክፍለ ጊዜ ለማጠቃለል ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ ያተኩሩ፡-

ቁልፍ መልእክቶች

- ሕፃናት 6 ወር ሲሞላቸው የሚያስፈልጋቸውን ሀይልና ምግብ ከእናት ጡት ወተት ብቻ ማሟላት ስለማይቻል ተጨማሪ ምግብ ያስፈልጋቸዋል።
- ተጨማሪ ምግብም ከ3 እስከ 4 የምግብ ምንጮችን በመጠቀም ማለትም ከእንስሳት ተዋጽዖ፣ ከእህል ዘሮች፣ ከጥራጥሬዎች፣ አትክልቶችና ፍራፍሬዎች ማዘጋጀት ይቻላል።
- ተጨማሪ ምግብ የሚሰጥበት ጊዜና መጠን የሕጻኑ ዕድሜ እየጨመረ ሲሄድ ቀስ በቀስ መጨመር ይኖርበታል።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- በተማራችሁት ላይ ተመሥርታችሁ ተጨማሪ ምግብ አዘጋጁ፤ እንዲሁም በሚቀጥለው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ያጋጠማችሁን ነገር ለቡድን አባላት አጋሩ
- ስለተጨማሪ የሕፃናት ምግቦች አዘጋጃችሁና አመጋገብ የተማራችሁትን ከጎረቤቶቻችሁ ጋር ተወያዩባቸው።

ሕፃናት 6 ወር ሲሞላቸው የሚያስፈልጋቸውን ሀይልና ምግብ ከእናት ጡት ወተት ብቻ ማሟላት ስለማይቻል ተጨማሪ ምግብ ያስፈልጋቸዋል።

ሕፃናትን ማስከተብና ሲታመሙ ክፋጣኝ ምሳሌ መስጠት

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ለወላጆች/አሳዳጊዎች የእንኳን ደግና መጣችሁ ስላምታ በደስታዎቻችሁ ተደርገዎታል።
- አዲስ የመጡ ወላጆች/አሳዳጊዎች ካሉ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና በምን ሥራ እድሜተዳደሩ ይጠይቋቸው

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው በተስማሙባቸው ተግባራት ላይ ከታች በቀረቡት ጥያቄዎች መሠረት ሀሳባቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
 - ባለፈው ክፍለ ጊዜ በተወያየው መሠረት፣ ለሕፃናት ተጨማሪ ምግቦችን ማዘጋጀት ቻላችሁ? ምን ዓይነት የምግብ አይነቶችን ተጠቀማችሁ? ያጋጠማችሁ ችግር አለ? (ማብራሪያ፡- ወላጆች የተጨማሪ ምግብ ምንጮችን ካልጠቀሱ፣ ተሞክሯቸውን እንዲያካፍሉ ያበረታቷቸው፣ ተጨማሪ ምግብ ከ 3 እስከ 4 የምግብ ምንጮችን መያዝ እንዳለባቸው ያስታውሷቸው፣ ማለትም የእንስሳት ተዋጽዖ የሆኑ ምግቦች፣ የእህል ዘሮች፣ ጥራጥሬዎች፣ አትክልቶችና ፍራፍሬዎች ናቸው)

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ቡድን እንዲመሠርቱ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ ክትባት ላይ በማተኮርና ለሕፃናት ህመም ፈጣን ምላሽ መስጠት ላይ ያተኮረ እንደኾነ ይንገሯቸው።
- ወላጆች/አሳዳጊዎች ከዚህ ክፍለ ጊዜ የሚጠብቁትን አንድ ወይም ሹለት ነገሮችን ለቡድን አባላቶቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ፤
- በክፍለ ጊዜው ማብቂያ ላይ ከሥልጠናው የጠበቁትን እውቀት እና ክህሎት ማግኘታቸውን እንዲናገሩ ያድርጉ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠና ዓላማዎች ለተሳታፊዎቹ ያካፍሉ፡-

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች፡-

- ልጆቻቸውን ክትባት ማስከተብ አስፈላጊ እንደኾነ ይገነዘባሉ፤
- ልጆች ሙሉ ክትባት ማግኘት እንዳለባቸውና ወደ ጤና ተቋማት መቼ መውሰድ እንደሚገባቸው ይገነዘባሉ
- ልጆቻቸውን በወቅቱ ያስከትባሉ

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - ክፍለ ጊዜውን የሚከተሉትን የውይይት ጥያቄዎች በማንሳት ይጀምሩ፡-
 - ሕፃናትን ማስከተብ ለምን ያስፈልጋል? (ማብራሪያ፡- ክትባት በሽታዎችን ለመከላከል ከሚያስችሉት ዘዴዎች መካከል አንዱ እንደሆነና እንደ ፖሊዮ፣ ፈንጣጣና ኩፍኝ የመሳሰሉ በሽታዎችን ሥርጭት በመቀነስ፣ ልጆች ደስተኛና ጤናኛ ሆነው እንዲያድጉ ይረዳቸዋል)

5. ሬዲዮ መልእክት 4 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - “ስለክትባት ጥቅምና ለሕፃናት ህመም አፋጣኝ ምላሽ መስጠት” ላይ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ያስደምጧቸው።
- የሬዲዮ መልእክት ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን አንድ ጊዜ ይደግሙላቸዋል። ቀጥሎም ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት እንዲያደርጉ ያመቻቹ።
 - ቀደም ሲል ክትባት ለሕፃናት ጤንነት አስፈላጊ መሆኑን ተወያይተናል፤ በሬዲዮ ፕሮግራሙም ላይ፣ ሜሮን ሕፃናት ከተወለዱ ጀምሮ ሙሉ ክትባት እንዲከተቡ የማድረግ አስፈላጊነትንም ስትጠቅስ ሰምታችኋል።
 - ከዚህ በመነሳትም ለሕፃናት ማስከተብ ምን ጥቅም አለው ብላችሁ ታስባላችሁ? (ማብራሪያ፡- ክትባት ለልጆች ጤና አስፈላጊ እንደሆነና እንደ ቴታነስ፣ ሄፓታይተስ፣ ወዘተ ካሉ በሽታዎች እንደሚከላከሉ ይግለጹላቸው)
 - በማኅበረሰባችን ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን ማስከተብ ባለባቸው ጊዜ የስክትባሉ? (ማለትም በተወለዱበት ጊዜ፣ 6 ሳምንት ሲሞላቸው፣ በ10ኛው ሳምንት፣ በ14ተኛው ሳምንት እና በ9ነኛው ወርና ሌሎችም)
 - ካላስከተቡ ለምን ይመስላችኋል? (ማብራሪያ፡- በተለይ ሕፃናት ከተወለዱ በኋላ በሚሰጡት ክትባቶች ላይ ትኩረት ያድርጉ)
 - በሬዲዮው ፕሮግራም ላይ ሜሮን ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን ሙሉ በሙሉ ለማስከተብ የክትባት ቀኖችን እንዲያስታውሱ የሚረዷቸውን አንዳንድ ዘዴዎች ጠቅሳላች። እነዚህን ክትባቶች ለማስታወስ ልንጠቀምባቸው የምንችላቸው ስልቶች ምንድን ናቸው? (ማብራሪያ፡- ወላጆች/አሳዳጊዎች የክትባት ቀኖችን ለማስታወስ

የሚረዱ ዘዴዎች ላይ እንዲወያዩ ይፍቀዱ፤ ይህም የጤና ባለሙያዎች በሚጎበኙበት ወቅት፣ በወሊድ ወቅት ትክክለኛውን የክትባት ቀኖች በግልጽ መጠየቅ እንዲኹም እነዚህን ቀናት ከአካባቢያዊ ክስተቶች ጋር በማገናኘት ለማስታወስ መሞከር። ለምሳሌ፡ - ሃይማኖታዊና ባህላዊ ክብረ በዓላት፣ ወዘተ ጋር በማገናኘት ለማስታወስ ይረዳል።)

የአመቻች ማስታወሻ

- ለአብዛኛዎቹ ከአምስት አመት በታች ሞት ምክንያት የኑኑት በሽታዎች በክትባት ልንከላከላቸው የምንችላቸው ናቸው።
- ክትባት በወቅቱ የተከተቡ ሕፃናት ጤናማ ስለሚኾኑ በትምህርት የተሻለ ውጤታማ ይኾናሉ። ይህም በማጎበረሰቡ ኢኮኖሚ ላይ ተጽዕኖ ይኖረዋል።
- የሚከተሉትን ምልክቶች ካዩ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልጆችን ወዲያውኑ ወደ ጤና ተቋማት መውሰድ ይኖርባቸዋል፡- የመተንፈስ ችግር፣ ከንፈሮች ወይም ጣቶች ወደ ሰማያዊ ቀለም መቀየር፣ ተደጋጋሚ የማስመለስ ችግር፣ አፍ መድረቅ፣ የዓይን ቀለም መቀየር፣ ከኩላት ቀን በላይ የሚቆይ ተቅማጥና ከፍተኛ ትኩሳት ናቸው።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- ወላጆችን/አሳዳጊዎችን በሚከተሉት ሀሳቦች ላይ በመመርኮዝ ውይይት እንዲያደርጉ እመቻቹ፡-
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች አስታውሱ? መጀመሪያ ከዚህ ሥልጠና እናገኛለን ብላችሁ ያሰባችኩትን እውቀት አገኛችሁ?
 - ከሥልጠናው ምን ምን ተማርን?
- የዛሬውን ክፍለ ጊዜ ለማጠቃለል ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ ያተኩሩ፡-:

ቁልፍ መልእክቶች

- ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን ኹሉንም ክትባቶች ማስከተብ አለባቸው
- ልጆች የመተንፈስ ችግር፣ ከፍተኛ ትኩሳት፣ ተቅማጥ፣ እና የሆድ ድርቀት ሲያጋጥማቸው፣ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ወዲያውኑ ለሕክምና እርዳታ መውሰድ አለባቸው።

7. የቤት ውስጥ ተግባራት (3 ደቂቃ)

- ልጆቻችሁ ወቅቱን ጠብቀው ሹሉንም ክትባቶች መውሰዳቸውን አረጋግጡ
- ስለ ክትባትና ተገቢውን የሕክምና እርዳታ ስለማድረግ የተማራችኩትን ነገር ለጎረቤቶቻችኩና ለቤተሰብ አባላት ንገሯቸው።

በክትባት መከላከል የምንችላቸው በሽታዎች ከአምስት ዓመት በታች ለሆኑ ሕፃናት ሞት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋሉ።

ሰጠጅቶ ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ

(ጥራት ያለው ጊዜ እና መስተጋብር ከጠጅ ጋር)

ሰልጆች ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻቾች ለሠልጣኞች በደስታ አቀባበል ያደርጉላቸዋል። አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና በምን ሥራ እንደሚተዳደሩ በመግለጽ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ እድል ይስጧቸዋል።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው በተስማሙባቸው ተግባራት ላይ በመመርኮዝ ከዚህ በታች በተነሱት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ፡-

- ባለፈው ክፍለ ጊዜ ልጆቻችሁን ሹሉንም ክትባቶች (ማለትም ሲወለዱ፣ በስድተኛው ሳምንት፣ በአሥረኛው ሳምንት፣ በአሥራ አራተኛው ሳምንት እና በዘጠነኛው ወር) የተከተቡ መኾናቸውን በተስማማነው መሠረት አረጋገጣችኩ? ያልተከተቡት ክትባት ይኖር ይኾን? የተረሳ ካለ መቼ ወይ ጤና ተቋም ወስደው ለማስከተብ አስበዋል? (ማብራሪያ: ወላጆች እነዚህ የተረሱ ክትባቶችን ለማስከተብ ቀን እንዲወስኑ እና ለማስከተብ ቃል እንዲገቡ ያመቻቹ። በተጨማሪም ባለፈው ክፍለ ጊዜ እንደተብራራው የክትባት ቀንን በቀላሉ ለማስታወስ እነዚህን ቀናት ከአካባቢያዊ ክስተቶች፣ ከሃይማኖታዊ፣ ባህላዊ ክብረ በዓላት፣ ወዘተ ጋር እንዲያገናኙ ያሳስቧቸዋል)

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ቡድን እንዲመሰርቱ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ ለልጆች “ፈጣን እና ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ” ላይ መኾኑን ለሠልጣኞች ይገንገሯቸዋል።
- ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው መጨረሻ እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሹለት ነገሮችን ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲነግሯቸው ያድርጉ።
- እንዲሁም ከሥልጠናው የሚጠበቀው ግብ እና የሰልጣኞቹ ፍላጎት መጣጣሙን መጨረሻ ላይ ያረጋግጡ።

በዚህ ክፍል ጊዜ ማብቂያ ሠልጣኞች፡-

- ለሕፃናት በተገቢው መንገድ እንክብካቤ ማድረግን ይገነዘባሉ፤
- የሕፃናትን ፍላጎት መግለጫ ምልክቶችን ይረዳሉ፤
- ከሕፃናት ጋር እንዴት መግባባትና ተገቢውን ምላሽ መስጠት እንደሚቻል ይረዳሉ፤
- ሕፃናቱ የሚያሳዩትን ምልክቶች በመከተል ለፍላጎቶቻቸው ተገቢውን ምላሽ ይሰጣሉ።

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ- ልጆች አንድ ነገር ሲፈልጉ፣ ምች ሲሰማቸው፣ ሲራቡ፣ ወዘተ በሚያሳዩቸው ምልክቶች ላይ የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማቅረብ ውይይቱን ይጀምሩ-
 - ተገቢ እንክብካቤ ማለት ምን ማለት ነው?
 - ለልጆች የሚያስፈልጋቸውን ነገር ማሟላት ያለብን መቼ ነው?
 - ጨቅላ ሕፃናትና ታዳጊ ሕፃናት አንድ ነገር ሲፈልጉ የሚያሳይዎቸው ምልክቶች ምንድን ናቸው? (ፍንጭ፡- ጩኸት፣ እንቅስቃሴ፣ ድምፅ)
 - በአካባቢያችን ያሉ ሰዎች፣ ሕፃናት ወይም ትንሽ ልጆች ማልቀሳቸው ከወላጆቹ/ አሳዳጊው ጋር ለመነጋገር የሚደረግ ሙከራ እንደሆነ ይሰማቸዋል? (ማብራሪያ- ሕፃናት የሚያለቅሱት ለምን እንደሆነ ይጠይቋቸው)
 - ከዚህ በታች የቀረቡትን አንዳንድ መረጃዎች ለወላጆች ወይም ለሳዳጊዎች ያካፍሉ

የአመቻቸው ማስታወሻ

- ሕፃናት ፍላጎታቸውን ለመግለጽ ጩኸት ሊያሰሙ ይችላሉ፤
- ሕፃናት የሚያለቅሱት አብዛኛውን ጊዜ የሆነ መልእክት ማስተላለፍ ሲፈልጉ መሆኑን ወላጆች/ ሳዳጊዎች መረዳት ይኖርባቸዋል። ለምሳሌ፡- ረሃብ፣ ህመም፣ ከሽንት ጋር ተያይዞ የመጣ እርጥበት፣ ድካም፣ መያዝና መታቀፍ እንደሚያስፈልጋቸው እና ወዘተ፤
- አንዳንድ ጊዜ ሕፃናት የሚያለቅሱበት መንገድና አለቃቀሳቸው ለሕፃናት እንክብካቤ የሚያደርጉ ሰዎች ሕፃናት ምን እንደሚያስፈልጋቸው እንዲገነዘቡ ያደርጋል። ሕፃናት ሲራቡ፣ ሲደክሙ፣ ሲታሙሙ፣ ሲሰቃዩ ወይም ምች ሳይሰማቸው ሲቀር ያለቅሳሉ ወይንም ይነጩኛሉ፤
- ሕፃናት ከመጠን በላይ ሲጠግቡ የሚያሳዩት ምልክት አንዱ ማልቀስ እንደሆነ አስታውሱ፤
- ሕፃናት በሚያለቅሱበት ጊዜ በአስቸኳይ ካላባበልናቸው እምነት የማጣትና የስጋት ስሜት ሊያድርባቸው ይችላል፤
- ሕፃናት ሲያለቅሱ ወዲያው ምላሽ መስጠት ደኅንነታቸው እንደተጠበቀና ወላጆች እንደሚንከባከቧቸው እንዲያውቁ ያደርጋቸዋል፤
- ሕፃናት ሲያለቅስ ኹልጊዜ ምላሽ መስጠት ወይም ከፍተኛ ትኩረት መስጠት ሕፃናትን ያበላሻል የሚለው አመለካከት ስህተት ነው።

5. የሬዲዮ መልእክት 5 (19 ደቂቃ)

- አመቻቾች “ተገቢው እንክብካቤ ለልጆች” የሚለውን የሬዲዮ ፕሮግራም ያስደምጣቸዋል፤ እንዲኹም ሠልጣኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን በጥሞና ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጣል። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ ይከፍትላቸዋል።
- የሬዲዮ መልእክት ቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - ከሬዲዮው መልእክት ምን ተማራችሁ?
 - ትእግስት እና አስካላ የልጆችን ፍላጎት ማሟላት አስፈላጊ መሆኑን በሬዲዮ ሲናገሩ ሰምታችኋል። ልጆች የሚያለቅሱበት ምክንያት ማወቅና ምላሽ መስጠት እንዳለብን ጠቅሰዋል። አስካላና ትእግስት ባቀረቡት ሀሳብ ላይ የናንተ ምላሽ ምንድንነው?
 - የልጆችን ፍላጎት እንዴት እናውቃለን?
 - ልጆች የሚያለቅሱት ለምን ይመስላችኋል?
 - ልጃችሁ ቢያለቅስ ምን ታደርጋላችሁ?
 - ልጆች ሲያለቅሱ ሌሎች ወላጆች/አሳዳጊዎች ምን ምን ሲያደርጉ ታዝባችኋል?

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጣኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ እናገኛለን ብላችሁ የጠቀሳችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች ታስታውሳላችሁ?
 - ከዚህ ሥልጠና እናገኛለን ብላችሁ ያሰባችኩትን አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ በማተኮር የክፍል ጊዜውን ሥልጠና ያጠቃሉ፡--

ቁልፍ መልእክቶች

- ለልጆች ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ ከቤተሰባቸው ጋር ጥሩ ግንኙነት እንዲመሠርቱና እንዲተማመኑ ይረዳቸዋል
- ጨቅላና ታዳጊ ሕፃናት ረሃባቸውን፣ ሕመማቸውን፣ ምችት ማጣታቸውን፣ ድካማቸውን፣ ስጋታቸውን፣ ወዘተ. በጩኸት፣ በእንቅስቃሴና በድምጽ ይገልጻሉ። ምልክቶቹን በመለየት ተገቢውን ምላሽ መስጠት ከወላጆች/ አሳዳጊዎች ይጠበቃል
- የሕፃናት እንቅስቃሴዎችና የለቅሶዎች ምልክቶች ችላ ከተባሉ ሕፃናት የሚስብላቸው ሰው እንደሌለም ይሰማቸዋል። ስለዚህ ወላጆች የልጆቻቸውን ፍላጎት ወዲያውኑ በተገቢው መንገድ ማሟላት አለባቸው
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆችና ሴት ልጆች ለእኩሮቻቸው ከሚሰጠው እንክብካቤ እኩል ትኩረት ሊሰጣቸው ይገባል

7. የቤት ሥራ (2 ደቂቃ)

- ለትዳር ዳደኛችሁ ወይም ለጎረቤቶቻችሁ የተማራችኩትን ነገር ተናገሩ።
- ከዚህ በኋላ ለልጆቻችሁ ተገቢውን ምላሽና እንክብካቤ ስለመስጠታችሁ እራሳችሁን እተመለከታችሁ የእርምጃ
- እችምጃ መውሰድዎን ያረጋግጡ
- የትዳር ዳደኛችኩን ወይም ሌላ የቅርብ ሰው፣ የተማራችኩትን ነገር ተግባራዊ እያደረጋችሁ እንደኾነና እንዳልኾነ እንዲመለከቱ ይጠይቋቸው።

ለልጆች ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ ከቤተሰባቸው ጋር ጥሩ ግንኙነት እንዲመሠርቱና እንዲተማመኑ ይረዳቸዋል።

ሰልጆች የስሜት ሕዋሳትን ሲያገለግሉ የሚችሉ ክነቃቂ አካባቢን መፍጠር

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻችንን ሠልጣኞችን በደስታና በእንኳን ደግና መጣችሁ ሰለምታ ይቀበላሉ
- አዲስ ተሳታፊዎች ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ስንት ልጆች እንዳላቸውና መተዳደሪያ ሥራቸው ምን እንደሆነ እንዲገልጹ ይጠይቁቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃዎች)

- **የአመቻችን መምሪያ** - ወላጆች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው በተስማሙባቸው ተግባራት ላይ በማተኮር በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ፡-
 - ባለፈው ክፍለ ጊዜ ላይ የሰለጠናችሁትን (ለሕፃናት ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ) ለትዳር ጓደኛችሁ ወይም ለቅርብ ወዳጆቻችሁ አካፈላችሁ? ሥልጠናው ከተጠናቀቀ በኋላ ለሕፃናት ተገቢውን እንክብካቤ በማድረግ ረገድ ምን ለውጥ አስተዋላችሁ? የትዳር ጓደኛችሁ ወይም ሌላ ሰው የሰለጠናችሁትን ነገር ተግባራዊ እያደረጋችሁ እንደኾነና እንዳልኾነ እንዲመለከቱላችሁ ጠየቃችሁ? ከእነሱም ምን አይነት ምላሽ አገኛችሁ?

3. ከሥልጠና የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻችን መምሪያ** - ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ። የዛሬው ሥልጠና ለልጆች የሚያነቃቃ አካባቢን በመፍጠርና የስሜት ሕዋሳትን ማዳበር ላይ ያተኮረ እንደሆነ ያብራራላቸው።
- እያንዳንዱ ሰልጣኝ በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሹለት ነገሮችን ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲነግሩ ያድርጉ፤
- ይህ ክፍለ ጊዜ ሲጠናቀቅም ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ማግኘታቸውን ያረጋግጡ።

በዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ተሳታፊዎች፡-

- አነቃቂ አካባቢን መፍጠር የልጆችን የስሜት ሕዋሳት ለማጎልበት አስፈላጊ መሆኑን ይገነዘባሉ፤
- በቤት ውስጥም ሆነ ከቤት ውጭ ለልጆች ዕድገትና አካባቢያቸውን ለመለየት የሚያነሳሳ ምቹ ሹኔታ ያደራጃሉ፤
- የልጆችን የስሜት ሕዋሳት ያነቃቃሉ፤
- ለልጆች አነቃቂ አካባቢን ለመፍጠር ተነሳሽነት ይኖራቸዋል፤ ለልጆች አነቃቂ አካባቢን ይፈጥራሉ።

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለሠልጣኞች በማቅረብ ውይይቱን ያስጀምሩ።
 - አነቃቂ አካባቢን መፍጠር ምን ማድረግን ያካትታል፤ የሕጻናትን የስሜት ሕዋሳት ማነቃቃት ምን ያህል አስፈላጊ ነው ብላችሁ ታስባላችሁ?
 - አካባቢያችሁ ምን ያህል ለልጆች ዕድገት ምቹ ና የሚያነቃቃ አካባቢ ነው?
 - ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች የልጆቻቸው የስሜት ሕዋሳት እንዲነቃቃ ምን ዐይነት እገዛ ሊያደርጉ ይገባል?
 - ከዚህ በታች ያለውን መረጃ ለሠልጣኞች አካፍሉ

አመቻች ማስታወሻ

- አነቃቂ አካባቢ ደህንነቱ የተጠበቀ፣ ሕጻናት በነጻነት የሚንቀሳቀሱበት፣ አካባቢያቸውን የሚለዩበትና ለተለያዩ ተሞክሮዎች ዕድል የሚሰጡ ነው። የሚያነቃቃ አካባቢ ከ “ማናቸውም ክልከላና ማስጠንቀቂያ” ነፃ የሆነና ሕፃናቱን ታሳቢ በማድረግ የተዘጋጀ አካባቢ ነው።
- በቤት ውስጥ በአንድ ክፍል፣ ሳሎን ውስጥ ወይም በአጠቃላይ ወላጆች የልጆቻቸውን አካባቢ ማነቃቂያ ማድረግ ይችላሉ። በዚህም ወላጆች ከልጆች ጋር መስተጋብር የሚፈጥሩባቸው አስደሳችና ፈታኝ የሆኑ የመጫወቻ ቦታዎች መፍጠር ይችላሉ።
- ወላጆች ለልጆች ስሜታዊ ድጋፍ ሲሰጡ፣ የልጆችን ፍላጎት ባማከለ መልኩ መሆን አለበት
- የስሜት ሕዋሳት ማነቃቃት ማለት መቅመስ፣ ማሸተት፣ ማየት፣ መስማት እና መንካት ጨምሮ የአንድ ወይም ከዚያ በላይ የስሜት ሕዋሳትን ማነቃቃት ማለት ነው።
- የስሜት ሕዋሳት ማነቃቃት ለልጆች የመንካት፣ የመቅመስ፣ የመስማት፣ የማሸተት እና የማየት እድሎችን በመፍጠር በሂደት ውስብስብ ተግባራትን እንዲረዱ ማስቻል ማለት ነው።

5. የሬዲዮ መልእክት 6 (19 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - “የልጆች የስሜት ሕዋሳትን ሊያነቃቃና ሊያጎለብት የሚችል አካባቢን መፍጠር” በሚል የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላቸው። ሠልጣኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጣቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ እንዲያዳምጡ ያድርጉ። የሬዲዮ መልእክቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ያወያዩ፡-
 - ከሬዲዮ መልእክት ምን ትምህርት አግኝታችኋል?
 - ትእግስት እና አስከላ የልጆች የስሜት ሕዋሳትን ሊያነቃቃና ሊያጎለብት የሚችል አካባቢን እንዴት መፍጠር እንደሚቻል እና ሕፃናት አካባቢያቸውን እንዲገነዘቡ እንዴት መርዳት እንደሚቻል ሲወያዩ ከሬዲዮ ፕሮግራሙ ሰምተናል። ትእግስትና አስከላ ያቀረቡት ሀሳብ ላይ ምን አስተያየት አላችሁ?
 - አካባቢያችን ከስሜት ሕዋሳት መዳበር ጋር እንዴት ይገናኛል?

- የልጆች አካባቢ እንዴት መዘጋጀት አለበት?
- ልጆች አካባቢያቸውን እንዲመረምሩና እንዲለማመዱ እንዴት መርዳት አለብን ?
- የስሜት ሕዋሳትን ማነቃቃት የምንችለው እንዴት ነው?
- በቤት ውስጥም ሆነ በማኅበረሰብ ውስጥ የልጆች ስሜት ሕዋሳትን ሊያነቃቃና ሊያጎለብት የሚችል አካባቢን ለመፍጠር ምን ለማድረግ እንዳስባችሁ ለቡድን አባላት ይንገሩ።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጠኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡-
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች አስታውሱ? ከዚህ ሥልጠና እናገኛለን ብላችሁ ያሰባችኩትን እውቀት አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ቁልፍ መልእክቶች ላይ በማተኮር ያጠቃሉ፡-

ቁልፍ መልእክቶች

- የሚያነቃቃ አካባቢ የልጆችን የስሜት ሕዋሳት እድገትና መዳበር ያጎለብታል
- የስሜት ሕዋሳት ወደ አንጎል ለሚሄድ መልእክት መግቢያ በር ናቸው። ስለሆነም ልጆች የስሜት ሕዋሳትን በመጠቀም አካባቢያቸውን መመርመር፣ ሙከራ ማድረግ እና መረዳት ይችላሉ
- የስሜት ሕዋሳትን ማነቃቃት፣ ልጆች የስሜት ሕዋሳቸውን ውጤታማ በኾነ መንገድ እንዲጠቀሙ ይረዳቸዋል
- በቤት ውስጥ እና ከቤት ውጭ አነቃቂ አካባቢን በመፍጠር የልጆችን የስሜት ሕዋሳት ማነቃቃት እና አካባቢያዊ ግንዛቤን ማዳበር ይቻላል
- ወላጆች የሚያነቃቃ አካባቢ መፍጠርና አንዳንድ ተግባራትን ከልጆች ጋር አብሮ በማከናወን የልጆች የስሜት ሕዋሳትን ለማነቃቃት ጥረት ማድረግ አለባቸው

7. የቤት ሥራ (2 ደቂቃ)

- ልጆች የዳበረ የስሜት ሕዋሳት እንዲኖራቸው የሚያስችል አካባቢ በቤታችሁ ለመፍጠር ሞክሩ።
- ልጆች የስሜት ሕዋሳቸውን በመጠቀም አካባቢያቸውንና በዙሪያቸው ያለውን ነገር እንዲገነዘቡ ያድርጉ።
- ከልጅ ጋር በመኾን በቤት ውስጥም ኾነ ከቤት ውጭ አነቃቂ አካባቢን ይፍጠሩ።

በቤት ውስጥ እና ከቤት ውጭ አነቃቂ አካባቢን በመፍጠር የልጆችን የስሜት ህዋሳት ማነቃቃት እና አካባቢያዊ ግንዛቤን ማዳበር ይቻላል።

በወላጅና በልጅ መካከል የሚደረግ መስተጋብር እና ተግባቦት

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን በእንኳን ደግና መጣች ሰላምታ ይቀበሉ
- አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና ሥራቸው ምን እንደሆነ እንዲናገሩ ይጋብዙ።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ሠልጣኞች በቀደመው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ እንዲያከናውኑት ከተሰጣቸው ተግባራት ጋር በተያያዘ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመሥረት ተሞክሯቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ፡-
 - ባለፈው ክፍለ ጊዜ በተሰጣችሁ የቤት ውስጥ ተግባራት መሠረት የልጆችን የስሜት ሕዋሳት ለማዳበር እና ለማጎልበት የሚያስችል አነቃቂ አካባቢን ለመፍጠር ሞከራችሁ?
 - ልጆች የስሜት ሕዋሳቸውን በመጠቀም አካባቢያቸውን እንዲገነዘቡ ለማድረግ ልጆችን አበረታታችሁ?
 - ከልጆቻችሁ ጋር በመሆን በቤት ውስጥም ሆነ ከቤት ውጭ አስደሳች እና አነቃቂ ፕራጌታ ለመፍጠር ጥረት አድርጋችኋል?
 - ምላሻቸውን መሠረት በማድረግ ያጋጠማቸውን ችግርና የፈቱበትን መንገድ እንዲገልጹ ያድርጉ።
 - በመጨረሻም የባለፈውን ክፍለ ጊዜ ቁልፍ መልእክቶች በማስታወስ ወደዛሬው ሥልጠና ይግቡ።

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጓቸው።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ “የወላጅና ልጅ መስተጋብር እና ተግባቦት” ላይ ያተኮረ እንደሆነ ለሠልጣኞች ይነገሩ።
- ሠልጣኞች በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሁለት ነገሮችን ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲጠቅሱ ያድርጉ። በመጨረሻም ከሥልጠናው የሚጠበቀውን ግብ እና የሰልጣኞቹ ፍላጎት መጣጣሙን ያረጋግጡ።

በዚህ ክፍለ ጊዜ መጨረሻ ተሳታፊዎች፡-

- የወላጅና የልጅ መስተጋብር እና ተግባቦት ማለት ምን እንደሆነ ይረዳሉ
- በወላጆች እና በልጆች መካከል የሚኖረው መስተጋብር እና ተግባቦት ያለውን ጠቀሜታ ይገነዘባሉ
- ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር የበለጠ በመቀራረብ ልጆቻቸው ደኅንነት እንዲሰማቸው ያግዛሉ
- ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር ለመግባባት እና እንቅስቃሴያቸውን ለማበረታታት ተነሳሽነት ይኖራቸዋል
- ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር እንዴት መስተጋብር መፍጠር እንደሚችሉ ይረዳሉ

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ-** ክፍለ ጊዜውን የሚከተሉትን የውይይት ጥያቄዎች በማቅረብ ይጀምሩ፡-
 - በማህበረሰባችሁ ውስጥ ወላጆችና ልጆች እርስ በርስ የሚነጋገሩበት ችግር አለ?
 - በማህበረሰባችሁ ውስጥ ወላጆች ልጆቻቸውን በትምህርት፣ በጨዋታ ሰዓትና ከቴክኖሎጂ ጋር የተገናኙ መሣሪያዎችን በሚጠቀሙበት ሰዓት (ለምሳሌ፡- በሞባይል የተለያዩ ሥራ በሚሰሩበት ሰዓት) ያለው መስተጋብር ምን ይመስላል?
 - በማህበረሰባችሁ ውስጥ ወላጆች ልጆቻቸው እንዲማሩ አካባቢያቸውን እንዲያውቁ ምን አስተዋጽኦ ያደርጋሉ?
- ከዚህ በታች የቀረቡትን መረጃዎች ለወላጆች/ አሳዳጊዎች ያካፍሉ።

የአመቻች ማስታወሻ

- ወላጆች ከልጆች ጋር የሚያደርጉት መስተጋብር፣ ልጆች እያደጉ በሚሄዱበት ጊዜ እየዳበረ የሚሄድና ለልጆች ቀጣይ ሕይወትም መሠረት ነው።
- የወላጅና የልጅ ግንኙነት መልካም መስተጋብርና የሀሳብ ልውውጥ የሚደረግበት መሆን አለበት
- የወላጅና የልጅ መስተጋብር ማለት ወላጆች በልጆቻቸው እንቅስቃሴያቸው ውስጥ ተሳታፊ በመሆን የበለጠ ትርጉም ያለው፣ ትምህርታዊና አስደሳሻ ጊዜ መፍጠር ማለት ነው።
- ወላጆች ለልጆቻቸው ድጋፍ ሲያደርጉ ልጆችም በዙሪያቸው ያለውን ሁኔታ በቀላሉ መረዳት ይችላሉ
- በወላጆችና በልጆች መካከል የሚደረግ የሐሳብ ልውውጥና መስተጋብር ልጆች የቋንቋ ችሎታቸውን፣ ማህበራዊ ክህሎታቸውንና ስሜታቸውን እንዲያዳብሩ ይረዳቸዋል
- ልጆች ደኅንነቱ የተጠበቀ ግንኙነት እንዲኖራቸው፣ እንዲማሩ፣ እንዲመራመሩ እና በራስ የመተማመን ስሜት እንዲኖራቸው ለመርዳት በአሳዳጊዎች/በወላጆች እና በልጆች መካከል የአንድ-ለአንድ የሐሳብ ልውውጥ መደረግ አለበት

5. ራዲዮ መልእክት 7 (19 ደቂቃ)

- **የአመቻችን መምሪያ**- “በወላጅና የልጅ መስተጋብር እና ተግባራት” ላይ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላቸው።
- ሠልጠኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነም የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ እንዲያዳምጡ ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ መልእክቱን በመመርኮዝ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ-
 - ከሬዲዮ መልእክቱ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
 - ትእግስት ለቤተሰብም ወጥ እንዴት ማብሰል እንደሚቻል እየነገረችት እንደነበር ከሬዲዮ ሰምታችኋል። በፕሮግራሙ እንደሰማነው ትእግስት ቤተሰብምን እያገዘችና እየጠየቀች ነበር። ትእግስት ስላከናወነችው ተግባር ምን አስተያየት አላችሁ?
 - ከልጆቻችሁ ጋር ምን ለማድረግ እንዳሰባችሁ አጠገባችሁ ካለው የቡድን አባልጋር ተነጋገሩ።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻችን መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጠኞች እንዲወያዩ ያድርጉ:-
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ እናገኛለን ብላችሁ የጠበቃችሁትን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች አስታውሱ? መጀመሪያ ከዚህ ሥልጠና እናገኛለን ብላችሁ ያሰባችሁትን አገኛችሁ?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- የዛሬውን ክፍለ ጊዜ ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ በማተኮር ያጠቃሉ:-

ቁልፍ መልእክቶች

- የወላጅና የልጅ መስተጋብርና ተግባራት መኖሩ የልጆችን የመማር፣ የመግባባትና የመተሳሰብ ችሎታዎችን ያዳብራል
- በወላጆችና አሳዳጊዎች እገዛና ድጋፍ ልጆች ብዙ ነገሮችን እንዲያውቁና እንዲገነዘቡ ማገዝ ያስፈልጋል
- የወላጅና የልጆች መግባባትና መስተጋብር የልጆችን የቋንቋ፣ የማኅበራዊ፣ የግንዛቤና የስሜት ክህሎቶች ያሻሽላል
- ወላጆች/አሳዳጊዎች ከልጆቻቸው ጋር የተሻለ ተግባራት እና መስተጋብር እንዲኖራቸው የሚያስችሉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት አለባቸው።

7. የቤት ሥራ (2 ደቂቃ)

- በቤት ውስጥ ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር የተሻለ ተግባራትና መስተጋብር እዲኖራቸው ጥረት ማድረግ እንዲጀምሩ ይነገሯቸው።
- ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር የአንድ ለአንድ ውይይት እንዲያደርጉ ይነገሯቸው
- የልጆችን የመማር፣ የመጫወትና የመናገር ችሎታን ለማዳበር ልጆች ከዕለት ተዕለት እንቅስቃሴያቸው ትርጉም ያለው ነገር እንዲማሩ እንዲያግዟቸው ያሳስቧቸው።

የወላጅና የልጅ መስተጋብርና ተግባቦት መኖሩ የልጆችን የመማር፣ የመግባባትና የመተሳሰብ ችሎታዎችን ያዳብራል።

የጠጅቶን
የቀድመ መደብኛ ትምህርት
ማገዝ

ሥነ-ቃል በመጠቀም የልጆችን ዕድገት ማዳበር

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻችንን ሠልጣኞችን በሰላምታና በደስታ ይቀበሉ
- አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ስለልጆቻቸውና የገቢ ምንጫቸው ምን እንደሆነ በመናገር ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ያድርጉ

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻችን መምሪያ** - ሠልጣኞች በቀደመው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ እንዲያከናውኑባቸው ከተሰጣቸው ተግባራት ጋር በተገናኘው የሚከተሉትን ጥያቄዎች መነሻ በማድረግ ተሞክሯቸውን እንዲናገሩ ያድርጉ።
 - ባለፈው ክፍለ ጊዜ በወላጅና በልጅ መስተጋብር እና ተግባራት ጋር በተገናኘው የቤት ሥራ ተሰጥቷቸዋል። ከልጆቻችሁ ጋር ምን ያህል የአንድ ለአንድ ተግባራት ተሳትፋችኋል?
 - ልጆቻችሁ በቤት ውስጥ የሚያከናውኑባቸው ተግባራትና በየሚያጋጥሟቸው ነገሮች ዙሪያ ተወያይታችኋል? ልጆቻችሁ በሚያከናውኑባቸው ተግባራት ዙሪያ ከእናንተ ጋር እንዲነጋገሩ ለማበረታታት ምን አይነት ዘዴዎችን ተጠቀማችሁ? አብራችሁ ስትሠሩ የልጆቻችሁን ሀሳብና ፍላጎት ግምት ውስጥ ማስገባት የምትችሉት እንዴት ነው?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻችን መምሪያ**፡- ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ውጤታማ የቃላት ሥነ-ጽሑፍ አጠቃቀም” ላይ ያተኮረ እንደሆነ ይንገሯቸው። እነዚህም ለምሳሌ፡- ተረቶች፣ እንቅስቃሴዎች፣ መዝሙሮች እና ዘፈኖችን ያጠቃልላል።
- በተጨማሪም ሠልጣኞች በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው አገኛለሁ ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ጉለት ፍሬ ሀሳቦች ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲጠቅሱ ያድርጉ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች፡-

- ቃላት ሥነ-ጽሑፎች ያላቸውን ጠቀሜታ በመረዳት ያላቸውን ዝንባሌ፣ እውቀትና ክህሎት በማዳበር ከልጆቻቸው ጋር በአግባቡ ይጠቀማሉ።
- ለልጆቻቸው ቀዳማዊ ትምህርት ሊያግዙ የሚችሉ ቃላት-ሥነ-ጽሑፎችን በመምረጥ እና በመጠቀም የልጆቻቸውን ትምህርት ያግዛሉ
- የቀዳማዊ ትምህርትን ሊያግዙ የሚችሉ በማሳበረሰብ ውስጥ የሚገኙ የቃል-ሥነ-ጽሑፎችን የመምረጥ ብቃት ያጎለብታሉ።

4. የዚህ ክፍል ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቋቸዋል፡-
 - ትናንሽ ልጆች መማር ይችላሉ? ከቅድመ አንደኛ ትምህርት ቤት ውጭ ትምህርት መስጠት ይቻላል ብላችሁ ታስባላችሁ?
 - ልጆች መማር ያለባቸው መቼና ምንድን ነው?
 - ልጆች መማር የሚኖርባቸው እንዴት ነው?
 - ለልጆች ቃላዊ ሥነጽሑፎችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ስለመጠቀም ያላችሁን ግንዛቤና ተሞክሮ ልትገልጹልን ትችላላችሁ?
 - በአፍ የሚነገሩ ተረቶች፣ እንቅስቃሴዎች፣ መዝሙሮችና ዘፈኖች ለልጆች አዳዲስ ክህሎቶችንና ፅንሰ ሐሳቦችን ለማስተማር እንዴት ጥቅም ላይ ሊውሉ እንደሚችሉ ብትገልጹልን?
- ከዚህ በታች የቀረቡትን መረጃዎች ለወላጆችና አሳዳጊዎች ያካፍሉ

የአመቻቾች ማስታወሻ

- በቃል የሚተላለፉ ሥነጽሑፎች እውቀትን፣ እሴቶችን፣ ወገኖችን፣ ደንቦችንና ልማዶችን ከአንድ ትውልድ ወደ ሌላው ለማስተላለፍ ጠቃሚ መሣሪያዎች ናቸው።
- በዕድሜ የገፉ ሰዎች እና ወላጆች በሚፈጥሯቸው ታሪኮች ላይ በመመርኮዝ ልጆችን እንደ ባሕርይ፣ ማኅበራዊ ችሎታዎች፣ እርስ በእርስ መደጋገፍ እና ሌሎች ችሎታዎችን ማስተማር ይችላሉ።
- ቃላዊ-ሥነጽሑፍ ልጆች የቋንቋ፣ የንባብ፣ የሀሳብ ልውውጥ፣ ማኅበራዊ፣ ስሜታዊ እና የሂሳብ ችሎታቸውን እንዲያዳብሩ ይረዳቸዋል። በተጨማሪም ልጆች ችግሮችን ለመፍታት በሚያደርጉት ሙከራ ከወላጆቻቸውና ከሌሎች ሰዎች ጋር ጥሩ ውይይት እንዲያደርጉ የሚያግዝ ውጤታማ ዘዴ ነው።
- ወላጆች የልጆቻቸውን ትምህርት ለማነቃቃት እና ሁለንተናዊ እድገትን ለማዳበር ተረቶችን፣ እንቅስቃሴዎችን፣ መዝሙሮችን እና ዘፈኖችን መጠቀም ይችላሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 8 (15 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ-** ውጤታማ “የቃላዊ-ሥነጽሑፍ” አጠቃቀምን ስለማዳበር በሚል የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላቸው።
- ሠልጣኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን በጥሞና ማዳመጣቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ ያስደምጧቸው።
- የሬዲዮ መልእክቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ፡-
 - የግንዛቤ ልጆች መማር ይቻላል ብላችሁ ታስባላችሁ?
 - ልጆች መማር ያለባቸው መቼና ምንድን ነው?
 - ልጆች መማር የሚኖርባቸው እንዴት ነው?
 - ለልጆች ቃላዊ ሥነጽሑፎችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ስለመጠቀም ያላችሁን ግንዛቤና ተሞክሮ ልትገልጹልን ትችላላችሁ?
 - በአፍ የሚነገሩ ተረቶች፣ እንቅስቃሴዎች፣ መዝሙሮችና ዘፈኖች ለልጆች አዳዲስ ክህሎቶችንና ፅንሰ ሐሳቦችን ለማስተማር እንዴት ጥቅም ላይ ሊውሉ እንደሚችሉ ብትገልጹልን?

- ከሬዲዮ ፕሮግራሙ ምን ተማራችሁ?
- እታገኝ ለልጆች ተረቶችን መንገር ያለውን ጠቀሜታ አስተውላለች። እናንተስ ለልጆቻችሁ ተረትና ሌሎች የቃላት ሥነ-ጽሑፎችን ትነግራላችሁ? የማትነግሯቸው ከሆነ ምክንያታችሁ ምንድነው? (ለምሳሌ :-ለልጆች ቀዳማዊ ትምህርት የቃል ሥነ-ጽሑፎች ያላቸውን ጠቀሜታ አለመረዳት፣ ጊዜ ማጣት፣ በቂ ዝግጅት አለማድረግ፣ ቁርጠኛ አለመሆንና ለልጆች ምቹ የሆነ አካባቢ አለመኖር ወዘተ ሊጠቅሱ እንደሚችሉ በማሰብ ግንዛቤያቸውን በመማማር እንዲያስተካክሉ ያድርጉ።)
- ተረቶችን ወይም ቃላት ሥነ-ጽሑፎችን ውጤታማ በሆነ መንገድ መጠቀምን እንዴት ማዳበር እንችላለን? በእታገኝ የተነገረውን ታሪክ እንደ ምሳሌ በመውሰድ የቀረበውን ሀሳብ እንዲያዳብሩ በቂ ጊዜ ይስጧቸው። (ማብራሪያ:- የቃል ሥነ-ጽሑፎችን ለልጆቻችሁ መንገር ያለው ጥቅምን በተመለከተ የእናቶችን ግንዛቤ ማሳደግ፣ ለልጆች የቃል ሥነ- ጽሑፎችን እንዲማሩ፣ እንዲናገሩ እና እንዲያስቡ ማነሳሳት፣ ለዕድሜያቸው ተስማሚ የሆኑ የቃል ሥነ-ጽሑፎችን መለየት፣ በቂ ጊዜ መመደብ እና ከልጆች ጋር የቃል ሥነ- ጽሑፎችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማካሄድ ቦታና ሹኔታዎችን ማዘጋጀትና፣ ወዘተ ናቸው)
- ለልጆች ቃላት- ሥነ-ጽሑፎችን መናገር የልጆችን ትምህርትና ዕድገት ያዳብራል ብላችሁ ታስባላችው?

6. ማጠቃለያ (8 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጣኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - በዛሬው ውይይታችን፣ መጀመሪያ ላይ የቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ሁለት ሀሳቦች ታስታውሳላችሁ? ከሥልጠናው የጠበቃችሁትን አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ አተኩረው ያጠቃሉ፡--

ቁልፍ መልእክቶች

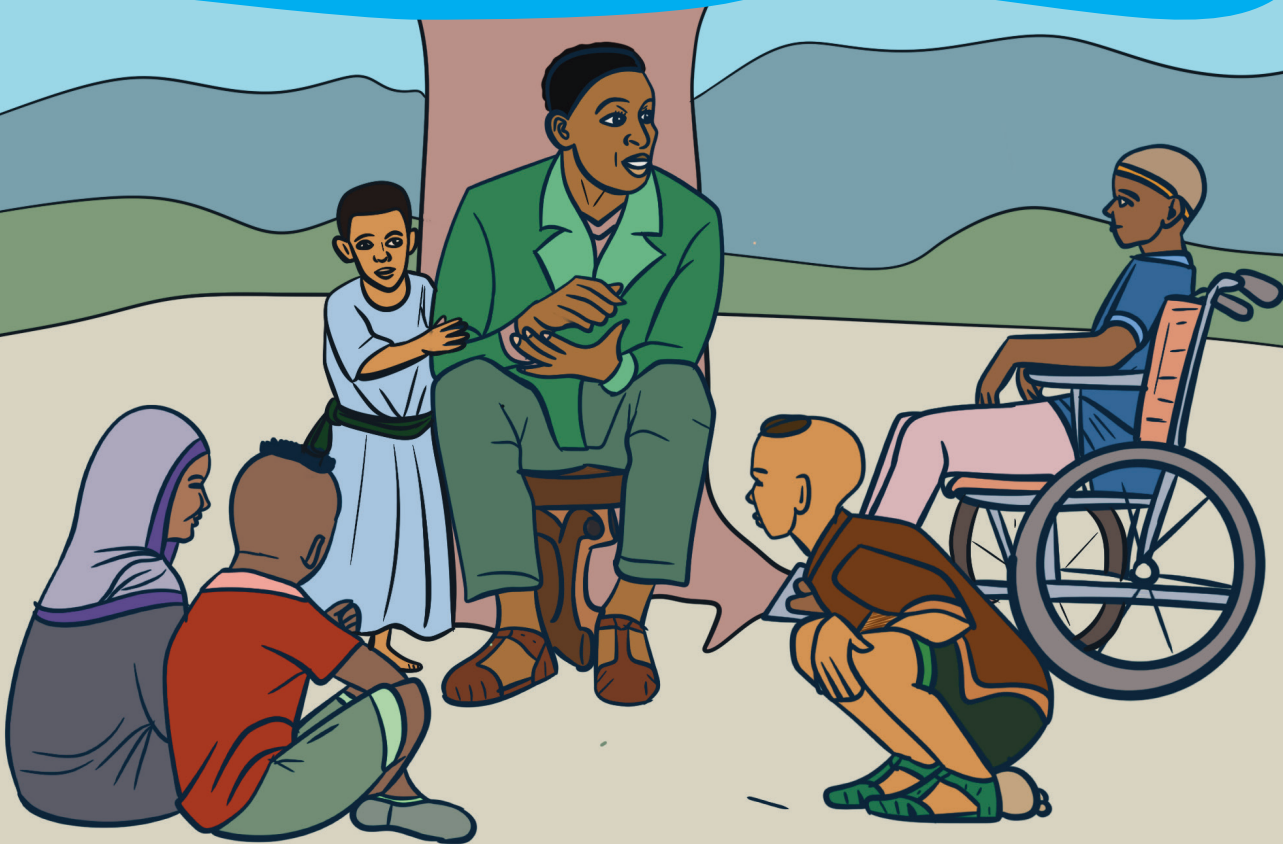
- ቃላት ሥነ-ጽሑፎች ለልጆች ሹለንተናዊ እድገት ያላቸውን ሚና ማወቅ ተገቢ ነው
- ቃላት ሥነ-ጽሑፎች በወላጆች/አሳዳጊዎችና በልጆች መካከል ያለውን ስሜታዊ ግንኙነት ያጠናክራሉ
- የቃል ሥነ-ጽሑፎች በወላጆች/አሳዳጊዎችና በልጆች መካከል ውይይት እንዲካሄድ እና የስሜት መቀራረብ እንዲጠነክር ይረዳሉ
- ወላጆች/አሳዳጊዎች ለልጆቻቸው ተገቢውን ጊዜና ቦታ በመመደብ ለልጆቻቸው እድሜያቸውን ያማከለ የቃል ሥነ-ጽሑፎችን መምረጥና መንገር ይገባቸዋል

7. የቤት ሥራ (4 ደቂቃ)

- ከልጆቻችሁና ከሌሎች የቤተሰብ አባላት ጋር የቃል ሥነ-ጽሑፎች ያላቸውን ጠቀሜታና አስፈላጊነት ተወያዩ
- ለልጆቻችሁ ተረት ካወራችሁ በኋላ፣ ያላቸውን ግንዛቤ እንዲያንጸባርቁ ጠይቋቸው
- ሌሎች ቃላዊ ሥነ-ጽሑፎችን ለልጆቻችሁ ንገሯቸው

ቃላዊ ሥነ-ጽሑፎች ለልጆች ኹለንተናዊ ዕድገት ያላቸውን ሚና ማወቅ ተገቢ ነው!

ከልጆች ጋር አብሮ መጫወትና ልጆችን ማበረታታት

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን በሰላምታና በደስታ ይቀበሉ
- አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ የገቢ ምንጫቸው ምን እንደሆነና ስለልጆቻቸው በመናገር ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ያድርጉ

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - በቀደመው ክፍለ ጊዜ (የቃል ሥነ-ጽሑፎች ለልጆች ጉለንተናዊ ዕድገት ያላቸው ሚና) ጋር በተገናኘ በቤት ውስጥ ያከናወኗቸው ተግባራት ላይ ያላቸውን ተሞክሮ እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- ሠልጣኞች በቀደመው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ እንዲያከናውኑት ከተሰጣቸው ተግባራት ጋር በተገናኘ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መነሻ በማድረግ ተሞክሯቸውን እንዲናገሩ ያድርጉ።
 - ቃላዊ ሥነ-ጽሑፎችን ለልጆቻችሁ ነገራችኋቸው? የቃል ሥነ-ጽሑፎችን መቼ-መቼ ነው የምትነግሯቸው? ልጆች በነገራችኋቸው የቃል ሥነ-ጽሑፎች መማራቸውን እንዴት አረጋገጣችሁ? ንቁ ተሳትፎን ነበራቸው? ቃላዊ ሥነ-ጽሑፎችን ለልጆች ስትነግሩ ያጋጠማችሁ ችግር አለ? እንዴት ፈታችሁት?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ**:- ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ " ከልጆች ጋር አብሮ መጫወት ያለው ፋይዳ" ላይ እንደሚያተኩር ይነግሯቸዋል። በተጨማሪም እያንዳንዱ ሰልጣኝ በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ጉለት ፍሬ ሀሳቦች ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- በመጨረሻም ከሥልጠናው የሚጠብቁ እውቀትና ክህሎት አግኝተው እንደሆነና እንዳልሆነ ያረጋግጡ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች:-

- ከልጆች ጋር አብሮ መጫወት ለልጆች ትምህርት እና ሁለንተናዊ ዕድገት ያለውን ጠቀሜታ ያውቃሉ
- ከልጆቻቸው ጋር አብሮ መጫወት የእለት ተእለት ተግባራቸው ያደርጋሉ
- ለልጆቻቸው ደኅንነቱ የተጠበቀ የቤት ውስጥ እና የቤት ውጭ አካባቢን በመፍጠር ከልጆቻቸው ጋር አብሮ መጫወት ይለማመዳሉ

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- አመቻቸውን ሠልጣኞችን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁትዎል፡-
 - ጩዋታ ማለት ለእናንተ ምን ማለት ነው? ልጆች በጭቃ መጫወት፣ ገበጣ፣ ብይ፣ አባሮሽ፣ ሌባና ፖሊስ፣ ድብብቆሽ፣ ሰቆ- ማክሰኞ፣ እቃ-እቃ እና ሌሎችም ጩዋታዎች ለልጆች ጠቃሚ ናቸው ብላችሁ ታስባላችሁ? እንዴት?
 - ጩዋታ ለልጆች ትምህርትና ዕድገት አስተዋጾ ይኖረዋል ብላችሁ ታስባላችሁ? ልጆቻችሁ በሚጫወቱበት ጊዜ ትከታተላላችሁ? እንዴት?
 - በልጆቻችሁ ጩዋታ ላይ መሳተፋችሁ ልጆቻችሁ አዳዲስ ነገሮችን እንዲማሩና አዳዲስ ክህሎቶችን እንዲያዳብሩ ይረዳቸዋል ብላችሁ ታስባላችሁ?

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- ልጆች በወላጆቻቸው እገዛ አዳዲስ ክህሎቶችን እና ፅንሰ-ሀሳቦችን በድርጊት፣ በመናገርና ቁሳቁሶችን በመጠቀም ይማራሉ።
- ወላጆች ልጆች እንዲጫወቱ መፍቀድና ማበረታታት ብቻ ሳይሆን ጊዜ መድባዊም ከልጆች ጋር መጫወትና አጋጠሚውንም ተጠቀመውም ልጆችን ማስተማር ይኖርባቸዋል

5. የሬዲዮ መልእክት 9 (15 ደቂቃ)

- **የአመቻቸውን መምሪያ-** “ከልጆች ጋር አብሮ መጫወት ያለው ጠቀሜታን” ለማስተማር የተሰራውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላችው።
- ሠልጣኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን አንድ ተጨማሪ ጊዜ ይክፈቱላችው።
- የሬዲዮ መልእክት ቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ፡-
 - ከሬዲዮ ፕሮግራሙ ምን ተማራችሁ ?
 - ኹሉም የቤተሰብ አባላት በጫወታው ተሳትፈዋል ብላችሁ ታስባላችሁ? በጫወታው ላይ ማን ከፍተኛ ተሳትፎ ነበረው? በጫወታው ላይ የልጆቹን ሚና እንዴት ተመለከታችሁት?
 - ከልጆች ጋር አብሮ መጫወትን እንዴት ማዳበር እንችላለን?

6. ማጠቃለያ (8 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጠኞች እንዲወያዩ ያድርጉ:-
 - በዛሬው ውይይታችን ላይ መጀመሪያ ላይ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች ታስታውሳላችሁ? ከሠልጠናው የጠበቃችሁትን አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ አተኩረው ያጠቃሉ:-

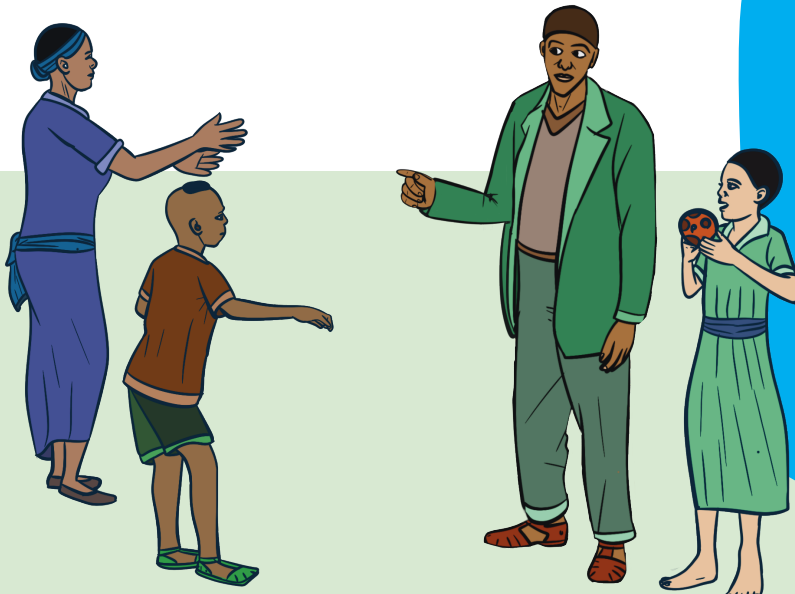
ቁልፍ መልእክቶች

- ወላጆች ከልጆች ጋር አብረው መጫወታቸው የልጆችን የተግባቦት፣ የትብብር፣ የማሰብና ማሰላሰል፣ ውሳኔ የመወሰን፣ ነገሮችን የማወቅ ጉጉት፣ የፈጠራ ችሎታና ራስን የመቆጣጠር ችሎታ እንዲያዳብሩ ይረዳሉ።
- ከልጆች ጋር አብሮ መጫወት ልጆች ከተለመደው ውጭ ያሉ አማራጭ ሀሳቦችን ለማሰብ፣ ችግሮችን የመፍታትና የመተንተን፣ እንዲሁም አዳዲስ መፍትሄዎችን እንዲያመነጩ እድል ይሰጣቸዋል። ይህ ሂደት ውጤታማ የሚሆነው ወላጆች ተሳትፎአቸውን ለረዥም ጊዜ በማቆየት ልጆቻቸውን ሲደግፉ እና ሲጠይቁ ነው።
- ልጆች በአካባቢያቸው የሚገኙ ቁሳቁሶችን በመጠቀም በወላጆቻቸው ድጋፍ የግንባታ ጨዋታዎችን፣ የማስመሰል ጨዋታዎችን፣ እና ሌሎችንም የጫወታ አይነቶች መጫወት ይችላሉ።

7. የቤት ሥራ (4 ደቂቃ)

- ከልጆቻችሁና ከሌሎች የቤተሰብ አባላት ጋራ፣ ከልጆች ጋር አብሮ መጫወት ያለውን ጠቀሜታ እና አስፈላጊነት ተወያዩ
- ከልጆቻችሁ ጋር በጋራ አብራችሁ ጫወታዎችን ተጫወቱ

ወላጆች ከልጆች ጋር አብረው በጋራ የሚደርጉት ጨዋታ የልጆችን የተግባቦት፣ የትብብር፣ የማሰብና ማሰላሰል፣ ውሳኔ የመወሰን፣ ነገሮችን የማወቅ ጉጉት፣ የፈጠራ ችሎታና ራስን የመቆጣጠር ችሎታ እንዲያዳብሩ ይረዳሉ።

ከልጆች ጋር የዳበረ ውይይት ማድረግ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን በሰላምታና በደስታ ይቀበሉ
- አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ስንት ልጆች እንዳላቸው፣ የገቢ ምንጮቻቸው ምን እንደሆነ በመናገር ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ያድርጉ፤

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው በተስማሙባቸው ተግባራት ላይ ሀሳባቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- የሚከተሉትን ጥያቄዎች መነሻ በማድረግ ተሞክሯቸውን እንዲናገሩ ያድርጉ።
 - ከልጆቻችሁ ጋር አብራችሁ ተጫወታችሁ? ምን ዓይነት ጫዋታዎችን ተጫወታችሁ? ልጆቹ በጫዋታው በንቃት ተሳተፉ?
 - ከቤተሰብዎ ጋር በመኾን ለልጆች ዕድገትና ትምህርት የጫወታን አስፈላጊነት ተወያይታችኋል?
 - በጫዋታ እንቅስቃሴው ላይ ምን ዓይነት ችግሮች አጋጠማችሁ? ችግሩን እንዴት ፈታችሁት?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ**:- ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ " ከልጆች ጋር የዳበረ ውይይት ማድረግ" ያለው ፋይዳ ላይ እንደሚያተኩር ይንገሯቸው።
- በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሹለት ፍሬ ሀሳቦች ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- በመጨረሻም ከሥልጠናው የሚጠብቁትን እውቀትና ክህሎት አግኝተው እንደኾነና እንዳልኾነ ያረጋግጡ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊ ወላጆች:-

- ልጆችን በማሳተፍ ጠቃሚ ንግግሮችን እንዴት ማድረግ እንዳለባቸው፣ እንዲኹም ልጆች-መር ንግግሮችን ማቅረብ እና ከልጆች ጋር ውይይት ማድረግ ያለውን ፋይዳ ያውቃሉ።

- በልጆቻቸው ተነሳሽነት የሚቀርቡ ውይይቶችን ለማካሄድ በራስ የመተማመን ስሜትና ተነሳሽነት ይኖራቸዋል።
- ደኅንነቱ የተጠበቀ አካባቢን በመፍጠርና ጊዜ በመመደብ ከልጆቻቸው ጋር የዳበረ ንግግር በማድረግ በንቃት ይሳተፋሉ።

4. የክፍለ ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

አመቻቸውን ሠልጣኞችን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቋቸዋል፡-

- ልጆች-መር የዳበረ ንግግር ስንል ምን ማለት ነው?
- በልጆች የሚመራ የዳበረ ንግግር ማድረግ በማሳበረሰባችሁ የሚበረታታ ተግባር ነው ብላችሁ ታስባለችሁ?
- በማሳበረሰባችን ሁሉ ውስጥ ልጆች-መር ውይይት/ንግግር ላለማካሄድ እንቅፋቶች ምንድን ናቸው?
- ልጆችን በማስተማር ላይ የተመሠረተ ውይይት ማድረግ ለልጆች ትምህርት ጠቃሚ ነው ብላችሁ ታምናለችሁ?

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- የዳበረ ውይይት ማለት ከአንድ ጉዳይ ወይም ሌላው ሳይዘሉ በጠቂት ጉዳዮች ላይ፤ ልጆችንም ሰሚ ብቻ ሳሆኑ ንቁ ተሳተፊም እያደረጉ በጥልቀት መወያየተው ማለት ነው።
- ወላጆች ልጆች-መር ውይይቶችን እንዲያካሂዱ፤ እንዲያወሯቸው፤ እንዲያናግሯቸው ይፍቀዱላቸው፤ የዳበረ ውይይት ከልጆች ጋር ለማድረግ የተለየ እውቀት አያስፈልገውም።
- በውይይት ወቅት ልጆች የሚያነሱት ሀሳብ ዋጋ እንዳለው ይንገሯቸው።
- ልጆች በሚያነሱት ሀሳብ ላይ አብሮ ማውራት ያስፈልጋል (ለምሳሌ፡- ስለ ልብሳቸው፣ ጭቃ፣ ፍራፍሬ፣ ሻይ፣ ቡና፣ መጽሐፍት፣ እርሳስ፣ ቀለሞች፣ መኪና፣ ለም፣ ቴሌቪዥን፣ አይጥ፣ ጫማ፣ ውሃ፣ ወተት፣ ኪስ፣ ኩባያና ወዘተ)
- ስለ የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴ መወያየት፣ ስለ ተፈጥሮ የእግር ጉዞ እያደረጉ መወያየት፣ ስለ ምግብና የምግብ ማብሰያ ዕቃዎች መወያየት፣ ስለ ጤናማ ምግቦች፣ መጠጦች እና ባህላዊ ወጎች መነጋገር፣ ተረት በመናገር እና እንደገና እንዲናገሩ እድል በመስጠት ማዳመጥ፣ በተለያዩ ጉዳዮች ላይ ውይይት ማድረግና ወዘተ ልጆች የዳበረ የንግግር ክህሎት እንዲኖራቸው የሚያስችሉ ጠቃሚ መንገዶች ናቸው።

5. የሬዲዮ ፕሮግራም 10 (15 ደቂቃ)

- **የአመቻቸውን መምሪያ፡-** ለሰልጣኞች “ከልጆች ጋር የዳበረ ውይይት ማድረግ” ላይ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ ፕሮግራሙን በሚገባ ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነም የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ መልእክቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ፡-

- በሬዲዮ ፕሮግራሙ ምን ተማራችሁ?
- ውይይቱ የተመራው በልጆች ነው ወይንስ በወላጆች ነው?
- በልጆች የሚመራና ትርጉም ያለው ውይይት እንዲኖር ማድረግ የምንችለው እንዴት ነው? (ማብራሪያ፡-- ልጆች እንዲነጋገሩ በቂ ጊዜ ይስጧቸው፤ የልጆችን የተለያዩ አመለካከቶች አክብሩ፤ ልጆችን በማስተዋል ውይይቶችን ጀምሩ። ወላጆች ጥሩ የሀሳብ ልውውጥ ለማድረግ ተገቢውን ጊዜ መመደብ አለባቸው፤ ጥሩ የሀሳብ ልውውጥ ለማድረግ ማንበብና መጻፍ ወይም ከፍተኛ ትምህርት መከታተል ያስፈልጋል የሚለውን የተሳሳተ አመለካከት ያስወግዱ።)

6. ማጠቃለያ (8 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ** - የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጠኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - በዛሬው ውይይታችን ላይ መጀመሪያ ላይ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች ታስታውሳላችሁ? ከሠልጠናው የጠበቃችሁትን አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሠልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ አትኩረው ያጠቃሉ፡-

ቁልፍ መልእክቶች

- የዳበረ ውይይት ልጆች በጥልቀት እንዲያስቡና ሀሳባቸውንም በግልፅ እንዲያቀረቡ እድል ይፈጥረላቸዋል።
- ልጆች የዳበረ ውይይት ሲያካሂዱ ብዙ ትምርት ይማራሉ። የተሻለ አስተሳሰብና እውቀት እንዲኖራቸው ትችቶችና የሌሎችን ሀሳብ ማስተናገድ ይለማመዳሉ።
- ልጆች ጥሩ የሐሳብ ልውውጥ ማድረግ ከቻሉ፣ የተሻለ የመግባባት ክህሎት ስለሚኖራቸው በቀላሉ ጓደኛ ማፍራት/መሆን ይችላሉ።
- ልጆች የዳበረ ውይይት ሲያካሂዱ የአመራር እና ውሳኔ አሰጣጥ ክህሎታቸው ይጎለብታል።
- የልጆች የዳበረ ውይይት ክህሎት የወላጅና የልጅ መስተጋብርን ያጠናክራል፤ እርስ በእርስም የበለጠ እንዲተዋወቁ እድል ይፈጥራል።

7. የቤት ሥራ (4 ደቂቃ)

- ከቤተሰብ አባሎቻችሁ ጋር ከልጆች ጋር የዳበረ ንግግርና ውይይት ማድረግ በልጆች ኹለንተናዊ ዕድገት ላይ ያለውን አስተዋጾ ተወያዩ።
- በቤት ውስጥ ልጆች-መር የዳበረ ውይይቶች ማድረግን ተለማመዱ

ልጆች የዳበረ ውይይት ሲያካሂዱ ብዙ ትምርት ይማራሉ። የተሻለ አስተሳሰብና እውቀት እንዲኖራቸው ትችቶችና የሌሎችን ሀሳብ ማስተናገድ ይለማመዳሉ።

ክፍል አሰራ አንድ

ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን በሰላምታና በደስታ ይቀበሉ
- አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ስንት ልጆች እንዳላቸው፣ የገቢ ምንጫቸው ምን እንደሆነ በመናገር ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ያድርጉ፤

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው በተስማሙባቸው ተግባራት ላይ ሀሳባቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- የሚከተሉትን ጥያቄዎች መነሻ በማድረግ ተሞክሯቸውን እንዲናገሩ ያድርጉ።
 - በሥልጠናው መሠረት የዳበረ ውይይቶችን ከልጆቻችሁ ጋር አደረጋችሁ? ውይይታችሁ በልጆች የተመራ ነበር?
 - ውይይታችሁ እንዴት እንደነበር እስኪ አብራሩልን? ልጆቻችሁ በውይይቱ ላይ በንቃት ተሳትፎ አድርገዋል? ውይይት ስታደርጉ ያጋጠማችሁ ችግሮች ነበሩ? ችግሮቹን እንዴት ፈታችኋቸው?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ። ከዚያም የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ከልጆች ጋር በማንበብ የልጆችን የንባብ ክህሎት ማዳበር” ያለው ፋይዳ ላይ እንደሚያተኩር ይንገሯቸው። በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሹለት ፍሬ ሀሳቦች ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲያካፍሉ ያድርጉ። በመጨረሻም ከሥልጠናው የሚጠብቁትን እውቀትና ክህሎት አግኝተው እንደሆነና እንዳልሆነ ያረጋግጡ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎቻችሁ:-

- ከልጆቻቸው ጋር ጭክ ብሎ ማንበብን፣ ልጆች እንዴት ማንበብ እንዳለባቸው፣ እና የንባብ ክህሎት የልጆች ትምህርት እና ዕድገት ላይ ያለውን ጥቅም ይገነዘባሉ።
- ከልጆቻቸው ጋር የተለያዩ መጻሕፍትን በማንበብ በራስ የመተማመን ስሜታቸውን ያዳብራሉ፣ ከልጆቻቸውም ጋር ደስተኛ ጊዜ እንዲያሳልፉ በቂ ክህሎት ያገኛሉ።
- ለልጆቻቸው በቂ ጊዜ፣ በታና መጻሕፍትን በማዘጋጀት የልጆችን የንባብ ክህሎት ለማዳበር ጥረት ያደርጋሉ።

4. የዚህ ክፍል ጊዜ መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- አመቻቸውን ሠልጣኞችን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁቸዋል።
 - ከውልደት እስከ 7 ዓመት ያሉ ልጆች ማንበብ ይችላሉ ብለው ታስባለችሁ? ካነበቡስ እንዴት የሚያነቡ ይመስላችኋል?
 - ከልጆች ጋር ማንበብ ለልጆች አጠቃላይ ዕድገት አስተዋጽኦ ያበረክታል ብለው ታስባለችሁ? እንዴት?
 - በልጆች-መር የንባብ ተግባራት ላይ በመሳተፍ ያላችሁ ልምድ ምን ይመስላል? ለልጆቻችሁስ ታነቡላቸዋለችሁ?
 - ከልጆች ጋር ለማንበብ የሚረዱ ዘዴዎችን ልትነግሩን ትችላላችሁ? በቤታችሁ ውስጥ ጭክ ብለው ታነቡላቸዋለችሁ? ለማንበብ የሚጋብዙ ጽሑፎችን/መጻሕፍትን ለልጆቻችሁ ታቀርቡላቸዋለችሁ? በቤታችሁ የልጆችን የንባብ ክህሎት ለማዳበር እንቅፋት የሚሆኑ ነገሮች አሉ?
- ከዚህ በታች የቀረቡትን መረጃዎች አካባቢያችሁ ላሉ ወላጆች/አሳዳጊዎች አካፍሉ፡-

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ የልጆችን ቋንቋ እና የንባብ ችሎታ፣ ማለትም አዳዲስ ቃላት እንዲያውቁ፣ ተረቶችን ተረድተው መልሰው መናገር እንዲችሉ፣ ቃላት መመሥረት እና መረዳት እንዲችሉ፣ እና ለመጻሕፍት ያላቸው ግንዛቤ እንዲሻሻል ይረዳቸዋል።
- ልጆች ከወላጆቻቸው ጋር ማንበብ ከተለማማዱ ወይም በራሳቸው የማንበብ ተነሳሽነት እንዲኖራቸው ይረዳቸዋል።
- ወላጆች ለልጆቻቸው ጭክ ብለው ማንበብና ያነበቡትን ጽሑፍ ከልጆቻቸው ጋር ማሰላሰልና መተንተን አለባቸው።
- ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ፣ ልጆች በአእምሮቻቸው ብዙ ነገር እንዲያስቡ ስለሚጋብዝ ለውይይት የሚሆን መነሻ ጥያቄዎችን እንዲያመነጩ ይረዳቸዋል።
- ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ በወላጆችና ልጆች መካከል የመቀራረብ ስሜት እንዲዳብር ይረዳል።
- ልጆች ያነበቡትን መናገር እና ማስረዳት መቻላቸው ለኹለንተናዊ እድገታቸው ትልቅ አስተዋጽኦ ይኖረዋል።
- በመጽሐፍ ውስጥ ከሚጠቀሱ ተግባራት ልጆች ብዙ ነገር ሊማሩ ይችላሉ።
- የንባብና የቋንቋ ክህሎት ዕድገትን በዕለት ተዕለት እንቅስቃሴዎች ውስጥ ማካተት ያስፈልጋል።
- በመጽሐፍ ውስጥ በሚጠቀሱ ተግባራት ልጆች የገጸ-ባሕርያት የፊት ገጽታዎችን መረዳት፣ መደነስ፣ የተለያዩ አይነት አለባበስ፣ አንድ ነገር መገንባት፣ ታሪኮችን ማሰላሰል፣ ምግብ ማብሰል፣ ቡና ማፍላት፣ ሸቀጦችን መሸጥና መግዛት፣ ሰላምታ መለዋወጥ፣ ውይይት ማድረግ፣ የእርሻ ሥራዎችን ማከናወንና ወዘተ መማር ይችላሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 11 (15 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ:-** ለሠልጣኞች “ልጆችን በንባብ ማገዝና ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ” ላይ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ መልእክትን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - ፀ አስካለ ስለ አንድ አጋዘን መልካም ተረት ካቀረቡት የሬዲዮ ፕሮግራም ምን ተማራችሁ?
 - ፀ አስካለ ባቀረቡት ታሪክ ውስጥ ልጆችን በንባብ ማገዝ እና አብሮ ማንበብ ያለውን አስፈላጊነት አስተውላችኋል? ልጆቹ በንባብ ክፍለ ጊዜ ንቁ ተሳትፎ ነበራቸው? ወይስ አንድ ልጅ ብቻ የበለጠ ተሳትፎ ነበረው?

6. ማጠቃለያ (8 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ -** የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጣኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡--
 - በዛሬው ውይይታችን መጀመሪያ ላይ፣ ያቀረቡትን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች ታስታውሳላችሁ? ከሥልጠናው የጠበቃችሁትን አግኝታችኋል?
 - ከዛሬ ሥልጠና ምን ምን ተማርን?
- ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ አተኩረው ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ፡--

ቁልፍ መልእክቶች

- የወላጆችና ልጆች መጽሐፍን አብሮ ማንበብ፣ ለልጆች ትምህርት ጠቃሚ ከመሆኑም በላይ ወላጆችና ልጆች እንዲወያዩ ያበረታታል፤ የልጅና የወላጅ መስተጋብርን ያጠናክራል፤ እንዲሁም የልጆችን የማንበብ ክህሎት በማዳበር፣ ነገሮችን የመረዳትና የመተንተን ችሎታን ያጠናክራል።
- ልጆች-መር ንባብ፣ የልጆችን የፈጠራ ችሎታ ያዳብራል፤ ተረቶችን የመተንተን ክህሎት ይጨምራል፤ ስዕሎችን የመረዳት ክህሎታቸው ያሳድጋል፤ እንዲሁም በራሳቸው የተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮችን የመመርመር እድል ይሰጣቸዋል። በተጨማሪም የማንበብ ፍቅር እንዲኖራቸው ያማዛል።

7. የቤት ሥራ (4 ደቂቃ)

- ለቤተሰብ አባሎቻችሁ፣ ከልጆች ጋር አብሮ ማንበብ እና ልጆች የንባብ ክህሎታቸው እንዲዳብር ማገዝ በልጆች ኹለንተናዊ ዕድገት እና ትምህርት ላይ ያለውን አስተዋጾ ይንገሯቸው።
- በቤት ውስጥ ከልጆቻችሁ ጋር አብሮ ማንበብን ተለማመዱ
- በቤት ውስጥ ከልጆቻችሁ ጋር አብሮ ማንበብን ተለማመዱ

ወላጆችና ልጆች መጽሐፍን አብሮ ማንበብ ለልጆች ትምህርት ጠቃሚ ከመኾኑም በላይ ወላጆችና ልጆች እንዲወያዩ ያበረታታል፤ የልጅና የወላጅ መስተጋብርን ያጠናክራል፤ እንዲሁም የልጆችን የማንበብ ክህሎት በማዳበር ነገሮችን የመረዳትና የመተንተን ችሎታቸውን ያጎለብታል።

የጠጅቶ
ደኅንነት እና ጥበቃ

ልጆችን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳቶች መጠበቅ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን በሰላምታና በደስታ ይቀበሉ። አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ካሉ ስማቸውን፣ ስንት ልጆች እንዳላቸው፣ የገቢ ምንጭቸው ምን እንደሆነ በመናገር ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ያድርጉ።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (2 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ** - ወላጆች/አሳዳጊዎች ባለፈው ክፍለ ጊዜ በቤት ውስጥ ሊተገብሯቸው ከተስማሙባቸው ተግባራት ላይ ሀሳባቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- የሚከተሉትን ጥያቄዎች መነሻ በማድረግ ተሞክሯቸውን እንዲያካፍሉ ያድርጉ፡-
 - በወሰዳችኩት የቤት ሥራ መሠረት ከልጆቻችሁ ጋር መጻፈት አነበባችሁን?
 - ከልጆቻችሁ ጋር ስታነቡ የልጆቹ ድርሻ ምን ነበር?
 - ከልጆቻችሁ ጋር መጽሐፍ ስታነቡ ያጋጠማችሁ ችግር ነበር? ችግሩን እንዴት ፈታችኩት?

3. ከዚህ ሥልጠና የሚጠበቁ ውጤቶች (2 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ**፡- ሠልጣኞች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ።
- የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ ልጆችን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳት መጠበቅ” ላይ እንደሚያተኩር ንገሯቸው።
- በዚህ ክፍለ ጊዜ ከሥልጠናው እናገኛለን ብለው የሚያስቧቸውን አንድ ወይም ሹለት ፍሬ ሀሳቦች ለሌሎች ሠልጣኞች እንዲያካፍሉ ያድርጉ።
- በመጨረሻም ከሥልጠናው የሚጠብቁትን እውቀትና ክህሎት አግኝተው እንደኾነና እንዳልኾነ ያረጋግጡ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ፡-

- ወላጆች እድሜያቸው ከ1-6 ዓመት የሆኑ ልጆችን አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነትን ሊጎዱ የሚችሉ ሁኔታዎችን ያውቃሉ፤
- ወላጆች ስለልጆቻቸው አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነት ኃላፊነት እንዳለባቸው ይገነዘባሉ፤
- ልጆቻቸውን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳት በመጠበቅ በሚኖሩበት አካባቢ ደኅንነት እዲሰማቸው ያደርጋሉ።

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ (10 ደቂቃ)

አመቻቸውን ሠልጠኞችን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁቸዋል፡-

- ልጆቻችሁ እንዲናገሩና ስሜታቸውን እንዲገልጹ ታበረታታላችሁ? ልጆች አሳዛኝ ስሜቶች ውስጥ ሲገቡ ምን እንደተፈጠረና እንዴት እንደተከሰተ እንዲናገሩ ልጆቻችሁን ታበረታታላችሁ?
- በልጅነታችሁ ያጋጠሟችሁን የአካል እና የስሜት ጉዳት በማስታወስ ወላጆቻችሁ የደኅንነት ስሜት እንዲሰማችሁ ያደረጉላችኩን ልምዶች ለልጆቻችሁ ታካፍላላችሁ?
- ስለ ልጆቻችሁ ስታስቡ የሚያስፈራችሁ ወይም የሚያስጨንቃችሁ ነገር አለ?
- በመኖሪያ አካባቢያችሁ ልጆች ደስተኛ እንዳይሆኑ፣ እንዲፈሩና የደኅንነት ስሜት እንዳይሰማቸው የሚያደርግ ነገር ካለ ምንድን ነው?
- ለልጆቻችሁ አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነት ስጋት ሊሆኑ የሚችሉ ነገሮችን በመጥቀስ ልጆቻችሁ ከነዚህ ነገሮች እንዴት እራሳቸውን መጠበቅ እንዳለባቸው ትነግሯቸዋላችሁ?

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- **የሕፃናት አካላዊ ደኅንነት ማለት ምን ማለት ነው፡-** የሕፃናት አካላዊ ደኅንነት ማለት ሕፃናትን በአካላቸው ላይ ጉዳት ከሚያደርሱባቸው ጉዳቶች መጠበቅ ማለት ነው። በልጆች አቅራቢያ ያሉ ግለሰቦች፣ ምቹ ያልሆነ አካባቢያዊ ጉዳቶች፣ ለልጆች ምቹ ያልሆነ መጫወቻ ቦታ፣ ለልጆች ምቹ ያልኾኑ ህንፃዎች፣ ቆሻሻ ቁሳቁሶች፣ የተበላሽ ምግብ እና የተበከለ ውሃ፣ ከአቅም በላይ የሆኑ የጉልበት ሥራዎች፣ እድሜን ያላማከለ አካላዊ ጭዋታና እንቅስቃሴ፣ ምቹ ያልሆኑ የቤት ዕቃዎች፣ የህክምና መሣሪያዎች፣ ለልጆች የተከለከሉ እቃዎችና ወዘተ ያጠቃልላል።
 - **የልጆች ስሜታዊ ደኅንነት ምን ማለት ነው፡-** የልጆች ስሜታዊ ደኅንነት ማለት የልጆች የስሜት መረጋጋትን፣ በራስ መተማመንን፣ ከሌሎች ጋር ያለ ጥሩ የግንኙነትን፣ ከራስ እና ከሌሎች ጋር ባለ ግንኙነት ምቹ መስማትን፣ በራስ እውነተኛ ማንነት መኩራትን እና የፍርሃት ስሜት አለመኖርን ያጠቃልላል።
 - ልጆችን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳት መጠበቅ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው?
 - አካላዊ እና ስሜታዊ ጉዳት በልጆች ዕድገት ላይ በብዙ መንገዶች አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል። ወደ ፊትም ረጅም አካላዊና ስሜታዊ ችግሮች ከመፍጠር በተጨማሪ የፊዚዮሎጂ መዘባት ሊያመጣ ይችላል። በልጅነታቸው አካላዊና ስሜታዊ ጉዳት የደረሰባቸው ልጆች የመፍራት፣ የጭንቀትና የማሰብ ችሎታቸው የመዳከም አጋጣሚዎች ከፍተኛ ናቸው። ልጆች በአካላዊም ሆነ በስሜታዊ ጉዳት መጋለጥ፣ የድባቱ ስሜት እንዲሰማቸው፣ የጭንቀት እና የአመጋገብ መዘባት፣ ታማኝ አለመሆን፣ ተጠራጣሪና ግትር እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል። የጤና እክል ያለባቸው ልጆች በተለይ እንዲህ ካለው ጉዳታት መጠበቅ አለባቸው። ወላጆች/ አሳዳጊዎች የልጆችን አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነት የማረጋገጥ የሞራል እና የህግ ግዴታ አለባቸው።
 - ልጆችን ከአካላዊና ስሜታዊ ጉዳት መጠበቅ የሚቻለው እንዴት ነው? ወላጆች የልጆቻቸውን አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነት ማረጋገጥ የሚችሉባቸው መንገዶች ከዚህ በታች ቀርበዋል፡-
1. የልጆች አካባቢያዊ ጉዳቶች (መኖሪያ ቤት፣ መኖሪያ አካባቢ፣ ትምህርት ቤት) በልጆች ላይ አካላዊ ጉዳት ከሚያደርሱ ቁሶች ደኅንነቱ የተጠበቀ እና ነፃ ማድረግ
 2. ልጆች ደኅንነቱ ባልተጠበቀ አካባቢ ውስጥ እንዲኖሩ ወይም እንዲጫወቱ አለመፍቀድ (ለምሳሌ፡- የተበከለ አካባቢ፣ ቆሻሻ አካባቢ፣ የተበላሽ ውሃ ያለበት አካባቢ ወዘተ ለልጆች ደኅንነት አደገኛ ናቸው)
 3. ልጆች የደኅንነት መከላከያ ቁሳቁሶችን እንዲለብሱ፣ በቂ ውሃ እንዲጠጡ፣ አካላዊ ጭዋታዎችን እና ስፕሮቶችን ከመጀመራቸው በፊት እንዲሟሟቁ ማበረታታት ያስፈልጋል

4. አካላዊ ጉዳት ከደረሰ በኋላ ወቅታዊና ትክክለኛ ህክምና እንዲያገኙ ማድረግ
5. በቤተሰብ ውስጥ መልካም የሆነ ግንኙነት መመሥረት
6. ለልጆቻችሁ ወጥነት ያለው እውነተኛ ፍቅር ማሳየት
7. ልጆች ራሳቸውን ችለው እንዲሠሩ ማበረታታት
8. ለልጆች ታሪክ መንገር እና ታሪኮቻቸውን ማዳመጥ
9. ልጆች ላከናወኑት መልካም ነገር ጅሉ ማበረታታት (ለምሳሌ፡-ማድነቅ እውቅና መስጠት፣ እና ማመስገን)

5. የሬዲዮ መልእክት 12 (32 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ፡-** “ልጆችን ከአካላዊና ከስሜታዊ ጉዳት መጠበቅ” በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ ፕሮግራሙን በጥሞና ማዳመጥ መቻላቸውን አረጋግጡ። አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ለአንድ ተጨማሪ ጊዜ ይክፈቱላቸው።
- የሬዲዮ መልእክቱን ተከትሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት ያድረጉ፡-
 - ከሬዲዮ ፕሮግራሙ ምን ተረዳችሁ?
 - የሬዲዮ ፕሮግራሙ ላይ የቀረበችው ነገር ከልክ ያለፈ ውጥረት/ጭንቀት ልጆችን ለስሜት ጉዳት ሊዳርግ እንደሚችል ተናግራለች፤ በልጆች ስሜት ላይ ጉዳት ሊያደርሱ የሚችሉ ብዙ ነገሮችን ጠቅሳለች። በሀሳቡ ትስማማላችሁ? ልጆች ስሜታዊ ውጥረት/አለመረጋጋት እንዲሰማቸው የሚያደርጉ ጉዳቶች ምንድን ናቸው?
 - በሬዲዮ ፕሮግራሙ ላይ እንደተገለጸው፣ በአገር ውስጥ የሚገኙ ተፈናቃይ እና ስደተኛ ልጆች ለስሜታዊና አካላዊ ጉዳት ተጋላጭ ሊሆኑ ይችላሉ። ለምን ይመስላችኋል?
 - ነገር ሲ ልጆችን ለአደጋ የሚያጋልጡ ጉዳቶችን ጠቅሳለች። በአካባቢያችሁ ልጆችን ለአደጋ ሊያጋልጡ የሚችሉባቸው ጉዳቶች አሉ?
 - ወላጆችና ተንከባካቢዎች ልጆቻቸውን ከአካላዊና ከስሜታዊ ጉዳት ለመጠበቅ ምን ማድረግ ይችላሉ?

6. ማጠቃለያ (2 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ -** የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት ሠልጠኞች እንዲወያዩ ያድርጉ፡-
 - ከዚህ ክፍለ ጊዜ ሥልጠና ምን ትምህርት አግኝታችኋል?
 - የዚህን ክፍለ ጊዜ መልእክቶች ተግባራዊ ማድረግ የምትችሉት እንዴት ነው?
 - እንደወላጅ ልታሻሽሉት የምትፈልጉት ነገር አለ?
 - ሌላ መጨመር የምትፈልጉት ሐሳብ አለ?
 - ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች ላይ አተኩረው ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ፡-

ቁልፍ መልእክቶች

- ልጆች ገና በእድገት ላይ ያሉ ስለሆኑ፣ አካላዊም ሆነ ስሜታዊ ደኅንነታቸው መጠበቅ አለበት።
- ወላጆች ልጆቻቸው ውጤታማና ብቁ ዜጋ እንዲኾኑ አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነታቸውን የማረጋገጥ የሞራልና የህግ ግዴታ አለባቸው።

7. የቤት ሥራ (2 ደቂቃ)

- ከሥልጠናው ያገኛችሁትን እውቀት ለቤተሰብ አባላት አካፍሉ።
- ስለ ልጆች አካላዊና ስሜታዊ ጉዳት ከቤተሰብ አባላት ጋር ተወያይ።

ልጆች ገና በማደግ ላይ ስለኾኑ
አካላዊም ሆነ ስሜታዊ ደኅንነታቸው ጠብቆ አለባቸው።

ልጆችን ጎጂ ክፍኑ ለማደግ መጠበቅ

1. መግቢያ (2 ደቂቃ)

አመቻቸው

- አመቻቸው ሠልጣኞችን በደስታ ይቀበላሉ። አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉም፣ እራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ጠይቋቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (2 ደቂቃ)

- አመቻቸው ወላጆችን በባለፈው ክፍለ ጊዜ ማጠናቀቂያ ላይ በቤታቸው እንዲለማመዱት ስለተሰጣቸው የቤት ሥራ ልምዶቻቸውን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች በቀረቡት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ግብረመልስ እንዲሰጡ ጠይቋቸው።

- ባለፈው ክፍለ ጊዜ ልጆቻችንን ከአካላዊና ከስሜታዊ ጉዳት ለመከላከል ተስማምተን ነበር። ልጆችን ለአካላዊና ለስሜታዊ ውጥረት/መረበሽ የሚያጋልጡ ምክንያቶች ምን እንደሆኑና ልጆችን ከእነዚህ ችግሮች እንዴት መጠበቅ እንደሚቻል አስተዋለችሁ? ልጆቻችንን ከአካላዊና ከስሜታዊ ጉዳት ለመጠበቅ ምን ለማድረግ አስባችኋል?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች

- አመቻቸው ወላጆች ቡድን እንዲመሠርቱ ያደርጋሉ። በመቀጠል የዛሬው ክፍለ ጊዜ ልጆችን ጎጂ ክፍኑ የእንክብካቤ ልማዶች መጠበቅ" በሚል ርእስ ላይ መሆኑን ይንገሯቸው። ከዚህ በመቀጠል ከዛሬው ሥልጠና ምን እንደሚጠብቁ ጠይቋቸው። በመጨረሻም ከዚህ ሥልጠና በኋላ፣ ቀጥሎ የተዘረዘሩትን ማድረግ እንደሚችሉ አሳውቋቸው።

- የሴት ልጅ ግርዛትን፣ እንጥል መቁረጥ፣ ግግ ማሥነቀልን እና አካላዊ ቅጣትን የመሳሰሉ ጎጂ ልምዶች የልጆችን ፕላንተናዊ ዕድገት እንዴት እንደሚጎዱ ያውቃሉ።
- የሴት ልጅ ግርዛት፣ እንጥል መቁረጥ፣ ግግ ማሥነቀል እና አካላዊ ቅጣት የመሳሰሉ ጎጂ ልምዶችን ለማስወገድ ኃላፊነት ይሰማቸዋል።
- እንደ የሴት ልጅ ግርዛት፣ እንጥል መቁረጥ፣ ግግ ማሥነቀል እና አካላዊ ቅጣት የመሳሰሉ የሕፃናትን ደኅንነትና ፕላንተናዊ ዕድገትን የሚያደናቅፉ ጎጂ ልምዶችን መከላከል ይችላሉ።

4. የሥልጠናው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- ወላጆችን የሚከተሉትን የሥልጠናው መጀመሪያ ጥያቄዎች ይጠይቃሉ። ተሳታፊዎችም በነፃነት እንዲናገሩ ያበረታቷቸዋል።
- ወላጆች ከግግ ማሥነቀል፣ ከሴት ልጅ ግርዛት፣ እንጥል ማስቆረጥ፣ እና በልጆች ላይ አካላዊ ቅጣት ማድረስ ጋር የተገናኙ ልምዶቻቸውን እንዲያካፍሉ ጠይቋቸው። ስለ እነዚህ ጎጂ ልማዶችም
- ያላቸውን ስሜት እንዲያንጸባርቁ አበረታቷቸው። በመቀጠልም የዚህን ሥልጠና ይዘት ለተሳታፊዎቹ ያሳውቋቸው።

አመቻቸውን ማስታወሻ

የሴት ልጅ ግርዛት፣ በልማዳዊ እና በማህበራዊ ምክንያቶች የሴት ልጅን ውጫዊ የመራቢያ አካልን በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ ማስወገድ ነው። ይህ ድርጊት ከጨቅላ ሕፃናት ጀምሮ እስከ አሠራዎቹ የእድሜ ክልል ባሉ ሴት ልጆች ላይ የሚፈጸም ጎጂ ተግባር ነው። እነዚህ ጎጂ ድርጊቶች በዓለም ዐቀፍ ህግ ተቀባይነት ያገኙትን የሴቶች ሕፃናትን መሠረታዊ የሰብአዊ መብቶች ማለትም የጤና፣ የአካል ደኅንነት፣ የስሜት መረጋጋት እና የሰብአዊ ክብር መብቶችን የሚጥሱ ናቸው።

ምን ታስባላችሁ? አኩንም እነዚህ ድርጊቶች አስፈላጊ ናቸው ብላችሁ ታምናላችሁ?

እንጥል ማስቆረጥ፡- እንጥል ማስቆረጥ ከጉሮሮ ጋር የተያያዘ በሽታዎችን እና ሌሎች ተያያዥ የጤና ችግሮችን ለመከላከል በማሰብ የእንጥልን ሙሉ ወይም ከፊል ክፍል ቆርጦ ማስወገድ ነው። በተለምዶ፣ እንጥል ማስቆረጥ በኢትዮጵያ በአብዛኛው በገጠርና በአርብቶ አደሩ አካባቢዎች ሕፃናትን ከጉሮሮ በሽታ ለመከላከል ሲባል በስፋት ይተገበራል። በገጠርና በአርብቶ አደሩ አካባቢ በሚገኙ ወላጆች/አሳዳጊዎች እንጥል በሽታን ያስከትላል የሚል እምነት በስፋት ይስተዋላል። ጥናቶች እንደሚያሳዩት ሕፃናትን ለጉሮሮ በሽታዎች እና ለጤና ችግሮች የበለጠ ያጋልጣቸዋል። ከዚህ ጋር በተያያዘ የደም መፍሰስ፣ “ቴታነስ”፣ የትንፋሽ መቆራረጥ፣ ተቅማጥ እና ድርቀት፣ መነፋነፍ፣ የላንቃ ችግሮች፣ ኤች አይ ቪ ኤድስ፣ ማንከራፋት እና እንቅልፍ ማጣት ያስከትላል።

ግግ ማሥነቀል፡- ግግ ማሥነቀል በባህላዊ ሀኪሞች ያለ ምንም ማደንዘዥ እና ንጽህናቸው ባልተጠበቀ ቁሳቁሶች በሕፃናት ላይ የሚከናወን ጎጂ ልማዳዊ ድርጊት ነው። ያለ ምንም ማደንዘዥ የሚከናወን በመኾኑ ከፍተኛ ህመም የሚፈጥርና የሕፃናትን ደኅንነት በእጅጉ የሚጎዳ ድርጊት ነው። ደኅንነቱ ባልተጠበቀ መንገድ ስለሚከናወን አጣዳፊ ሥር የሰደደ የጤና ችግር ሊያስከትል ይችላል። የሚያስከትላቸውም የጤና ችግሮች፣ ግጉ ከተነቀለ በኋላ ባሉት ቀናት የሚባባስ ህመምን ወይም እብጠትን፣ ትኩሳትን ማንቀጥቀጥ እና ማላብን ይጨምራል። ግግ የሚነቀለው በልጆች ላይ የሚከሰተው ሥር የሰደደ ተቅማጥ መንስኤው በግግ ሥር የሚያድግ ትል ነው። በሚል እምነት ሲሆን ይህ ትል የሚወገደው ግጉን በመንቀል ነው ተብሎ ይታመናል።

አካላዊ ቅጣት፡- አካላዊ ቅጣት፣ ጥፋት አጥፍቷል ተብሎ በሚታሰብ ሕፃን ላይ በቅጣት ስም የሚፈጸም ጎጂ ተግባር ነው። አካላዊ ቅጣት እንደ መቆንጠጥ፣ መምታት፣ ማስፈራራት፣ እና ማንቁሽሽ የመሳሰሉ ድርጊቶችን ይይዛል። በተለምዶ ወላጆች ልጆቻቸው ታዛዥ እንዲሆኑና የወላጆቻቸውን ፍላጎት እንዲያሟሉ ለማድረግ በማሰብ አካላዊ ቅጣቱን ይፈጽማሉ። አካላዊ ቅጣት የልጆችን አካላዊና ስሜታዊ ደኅንነት ይጥሳል። አካላዊ ቅጣት የደረሰባቸው ልጆች ጠበኛ፣ ዝቅተኛ የሆነ የራስ ግምት ያላቸው እንዲሁም ሰዎችን የመተናኮል ፍላጎት ያላቸው ይሆናሉ።

እነዚህ ልማዳዊ የሆኑ የልጅ አስተዳደግ ድርጊቶች፣ ለልጆች ደኅንነት በብዙ መንገዶች ጎጂ ናቸው። የልጆችን ጤንነት የሚጎዱና አጣዳፊ የሕይወት ዘመን የጤና እክል የሚያስከትሉ ናቸው። እነዚህ ጉዳዮች ህመምና የስሜት መጎዳትን የሚያስከትሉ ከመሆኑም በላይ የልጆችን በራስ የመተማመን ስሜታቸውን፣ የደኅንነት ስሜታቸውን፣ ደስታቸውንና አዎንታዊ አመለካከታቸውን ያዳክማሉ። እነዚህ ድርጊቶች፣ የልጆችን የአኩንንና የወደፊት ጤንነት፣ ባሕርይ፣ እና ማህበራዊ ግንኙነትን ይጎዳሉ። በመሆኑም ወላጆች እነዚህን ድርጊቶች ለማስቆም የተቻላቸውን ኹሉ ጥረት ማድረግና ለሕፃናት ልጆቻቸው ደኅንነቱ የተጠበቀ ማህበራዊ አካባቢ ማመቻቸት ይኖርባቸዋል።

5. የሬዲዮ መልእክት 13 (30 ደቂቃ)

- የአመቻች መምሪያ፡- ሰልጣኞቹ ጎጂ የሆኑ የልጆች እንክብካቤ ልማዶችን ማስወገድ በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ ፕሮግራም እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት አድርጓቸው። ኹሉም ሰልጣኞች የሬዲዮ ፕሮግራሙን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ ፕሮግራሙን ድጋሚ ያጫውቱላቸው። በመቀጠል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ አበረታቷቸው።
 - Ø በዚህ የሬዲዮ ፕሮግራም ላይ ጎጂ የሆኑ የልጆች እንክብካቤ ልማዶች ተጠቅሰዋል። ነርሷ አራት ከልጆች እንክብካቤ ጋር የተገኛች ጎጂ ልማዶችን ዘርዝራለች። እነዚህን ልማዶች ታስታውሳላችሁ?
 - Ø እነዚህ ልማዶች ጎጂ የሆኑት እንዴት ነው? እነዚህ ልማዶች በአካባቢ ማህበረሰብ ባህል ተቀባይነት አላቸው? በእነዚህ ድርጊቶች ላይ የተመሠረቱት እሴቶች ምንድን ናቸው?
 - Ø ሴቶች ከልተገረዙ ለባሎቻቸው ታማኝ አይሆኑም የሚል እምነት አለ። ይህን አመለካከት ትቀበላላችሁ? ለምን?
 - Ø ወላጆችና አሳዳጊዎች እነዚህን ጎጂ የልጆች እንክብካቤ ልማዶች ማስቆም የሚችሉት እንዴት ነው?
- አመቻች፣ ተሳታፊዎቹ የራሳቸውን ተሞክሮ የውይይቱ አካል አድርገው እንዲያቀርቡ ያበረታቷቸው።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- አመቻች እነዚህ ተግባራት ለሕፃናት ደኅንነት፣ ለማህበራዊ ግንኙነታቸው፣ ለሥነልቦናዊ ጤንነታቸው እንዲኹም ለአካላዊ ዕድገታቸው ጎጂ መኾናቸውን ጠቅለል አድርጎ ይገልጻል። በመኾኑም እነዚህን ልማዶች ማስቆምና ልጆችን ከእነዚህ ጎጂ ልማዶች መጠበቅ በጣም አስፈላጊ ነው። አክሎም፣ እነዚህን ጎጂ ተግባራት ማስቆም እንደሚገባ እና ሕፃናትንም ከእነዚህ ጎጂ ተግባራት መጠበቅ እንደሚገባ ይገልጻል። ከዚያም ሰልጣኞቹ ከፕሮግራሙ ጋር በተያያዘ ያላቸውን አመለካከትና ግብረመልስ እንዲያንጸባርቁ አበረታቷቸው፣ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቃቸዋል።
 - ከዚህ ሥልጠና ምን ትምህርት አግኝታችኋል?
 - የተማራችኩትን ተግባራዊ ማድረግ የምትችሉት እንዴት ነው?
 - በልጆች አስተዳደግ ልምድ አንጻር ልታሻሽሉት የምትፈልጉት ነገር አለ?
 - በተለይ ትኩረት እንዲሰጠው የምትፈልጉት ጉዳይ አለ?
- የአመቻች መምሪያ፣ የዛሬውን ሥልጠና ከዚህ በታች ባሉት ቁልፍ መልእክቶች በማተኮር ያጠቃልላል።

ቁልፍ መልእክት

- የሴት ልጅ ግርዛት፣ እንጥል መቁረጥ፣ ግግ ማስነቀል እና አካላዊ ቅጣት የመሳሰሉ ጎጂ ድርጊቶች፣ በሕፃናት ወዲያውኑ ከሚያስከትሏቸው አካላዊ እና ሥነልቦናዊ ጉዳዮች ባሻገር፣ ቀጣዩንም ችላንተናዊ እድገት ያደናቅፋሉ።

7. የቤት ሥራ (5 ደቂቃ)

- ተሳታፊዎች ከሥልጠና ያገኙትን በቤት ውስጥ ላሉት (ለምሳሌ ለትዳር ዳይጅ፣ ለታላላቅ ወንድሞች፣ እህቶች እና ዳይጆች) እንዲያካፍሉ አመቻቸውን ምክር ይሰጣሉ።
- ጥረታቸው መሳካቱን ለማወቅ ወይም በቤት እና በማኅበረሰቡ ውስጥ ለውጥ መምጣቱን ለማረጋገጥ፣ ሥልጠናውን ካካፈሏቸው ሰዎች መካከል የአንድን ሰው ትግባራ እንደምሳሌ ይወስዳሉ። ይህን ተሞክሮ ለሚቀጠለው ክፈለ ጊዜ ሥልጠናውን እንዲሰርፅ እንደመልካም አጋጣሚ መጠቀም ይችላሉ።

እንደ የሴት ልጅ ግርዛት፣ እንጥል መቁረጥ፣ ግግ ማሥነቀል እና አካላዊ ቅጣት ያሉ ጎጂ ልማዶች ዛሬ እንደ ህፃን የልጆችን ችላንተናዊ ዕድገት ያደናቅፋሉ፤ ነገ እንደ አዋቂዎች ውጤታማነታቸውን ይቀንሳል።

የወላጆችን ክትትል ማጎልበት

1. መግቢያ (2 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መመሪያ፡- አመቻቸው ወላጆችን በደስታ ይቀበላሉ፤ በተጨማሪም አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ከ እራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጠይቁ።

2. የባለፈው ሥልጠና ክለሳ (2 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ ወላጆች በባለፈው ሥልጠና ማጠናቀቂያ ላይ በቤታቸው እንዲለማመዱት ስለተሰጣቸው የቤት ሥራ፣ ልምዶቻቸውን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች በቀረቡት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ፅብረታ እንዲያቀርቡ እና ግብረመልስ እንዲሰጡ ጠይቋቸው።

- ባለፈው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ፣ ሕፃናትን የሚጎዱ ልማዳዊ ድርጊቶችን ማስወገድ እንደሚገባን፣ እንዴትም መከላከል እንዳለብን በቤታችን እና በአካባቢያችን ለመወያየት የቤት ሥራ ወስደን ነበር። በአካባቢያችሁ፣ ልጆችን ለጉዳት እና ለጥቃት የሚያጋልጡ ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶችን አስተውላችኋል? በውይይታችሁ ወቅት፣ እንዲሁ ጎጂ የልጆች አስተዳደግ ልማዶችን ለማስወገድ ምን አቅዳችኋል?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (2 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ ወላጆች ቡድን እንዲመሠርቱ ጠይቋቸው። በመቀጠል በእለቱ ሥልጠና “የወላጆችን ቁጥጥር ማጎልበት” የሚል ርዕስ ጉዳይ ላይ እንደሚተኩር ንገሯቸው። ከዚህ በመቀጠል ከእለቱ ሥልጠና ምን እንደሚጠብቁ ጠይቋቸው። በመጨረሻም ይህን ሥልጠና ሲያጠናቅቁ የሚከተሉትን ማድረግ እንደሚጠበቅባቸው ያሳውቋቸው፡-

- ልጆችን መከታተል ምን ማለት እንደሆነ ሠልጣኞቻቸው ያውቃሉ? እንደ ወላጅ ልጆችን መከታተልን በተመለከተ ከእነሱ ምን እንደሚጠበቅ ያውቃሉ?
- የልጆችን የእለት ተእለት ሕይወትና ተግባራት መከታተል እና የመደገፍ ኃላፊነት እንዳለባቸው ይሰማቸዋል?
- የልጆችን ተግባራት፣ ባሕርይና የሚውሉበትን ቦታ በቅርብ መከታተል ይችላሉ?

4. የሥልጠናው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- አመቻቸውን ሠልጣኞችን ወላጆቻቸው በልጅነታቸው እንዴት ይከታተላቸው እንደነበር እና ምን ይሰማቸው እንደነበር እንዲያስታውሱ ጠይቋቸው። በዚህም ደስተኛ እንደነበሩ እና እንዳልነበሩ ጠይቋቸው።
- ወላጆች የሚከተሉትን ጥያቄዎች እንዲመልሱ ያበረታቷቸው
 - ወላጆች/አሳዳጊዎች ስለ ልጆች ክትትል ያውቃሉ?
 - ወላጆች/ አሳዳጊዎች በልጆቻቸው ላይ የቅርብ ክትትል ማድረጋቸው ጠቃሚ ነው ወይስ ጎጂ?
 - ወላጆች /አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን መከታተል ያለባቸው ለምንድን ነው?

የአመቻቸውን ማስታወሻ

የወላጅ ክትትል ምን ማለት ነው? የወላጅ ክትትል ማለት፣ ወላጆች ልጆቻቸው የሚውሉበትን ቦታ፣ በየዕለቱ የሚያጋጥሟቸውን ችግሮች እና የሚያከናውኗቸውን ድርጊቶች ማወቅና ትኩረት መስጠት ማለት ነው። ይህም የሚከተሉትን ጉዳዮች ያካትታል (ሀ) ወላጆች ከልጆቻቸው ምን ዓይነት ባሕርይ እንደሚጠብቁ፣ (ለ) ወላጆች የልጆቻቸውን የእሳት ተአላት ችግራት ለመከታተል ምን እርምጃዎች እንደሚወስዱ፣ እንዲሁም (ሐ) ወላጆች ልጆቻቸው ሥርዓት ሲጥሱ ወይም ከትክክለኛው መንገድ ሲወጡ ምን ምላሽ እንደሚሰጡ የሚገልጹ ናቸው።

የወላጅ ክትትል አስፈላጊነት፡- የወላጅ ክትትል ወላጆች ስለልጃቸው የዕለት ተዕለት ችግራት ያላቸውን እውቀት እንዲጨምሩ፣ የልጆቻቸውን ችግራት እንዲያስተካክሉ እና ባሕርያቸውን በመቅረጽ ልጆችን በትክክለኛው መንገድ ላይ እንዲቆዩ፣ አስፈላጊ አቅርቦቶችን እና ተዛማጅ እንክብካቤዎችን እንዲጨምሩ እና አስፈላጊ ጥበቃዎችን እንዲያደርጉ ያስችላቸዋል። በተጨማሪም ወላጆች የልጆቻቸውን ማጎበራዊ አውድ (አቻዎቻቸው፣ አዋቂዎች፣ ወንድሞችና እሳቶች፣ ሚዲያ) በማረቅ፣ መጥፎ ባሕርይን ባለማበረታታት ልጆችን ከወላጆች ጋር ያላቸውን ትስስር የሚያጠናክር ነው። የወላጆች ክትትል አሳሳ ከሆነ ልጆቻቸው ለአደጋ የሚያጋልጡ ድርጊቶችን የመፈጸም እድላቸው ሰፊ ሊሆን ይችላል።

የወላጅ ክትትልን ማሻሻል የሚቻልባቸው መንገዶች፡-

- ኃላፊነት የሚሰማቸው ወላጆች ሹኑ። ወላጆች ለልጆቻቸው እድገት ወሳኝ የሆኑ ጥብቅ ደንቦችንና ገደቦችን በማውጣት ክትትል ማድረግ ይጠበቅባቸዋል። ወላጆች፣ ልጆች መምሪያዎችንና ገደቦችን እንዲያውቁና እንዲቀበሉት እስኪያደርጉ ድረስ ስለ መምሪያዎቹና ስለ ገደቦቹ መነጋገር ይኖርባቸዋል። ከዚያም የልጆቻቸውን ባህሪና ድርጊቶች ቀደም ሲል ባስቀመጧቸው መምሪያዎችና ገደቦች መሠረት መከታተልና ማስተካከል ይችላሉ። ወላጆች ልጆቻቸውን ከትኩረት፣ በኃላፊነት እና በእንክብካቤ ያለመዋዠቅ በጽናት መከታተል አለባቸው።
- ወላጆች በልጆቻቸው ሕይወት ላይ የሚኖራቸው ተሳትፎ በመተማመንና በመተባበር፣ በመልካም ውይይትና በስሜታዊ ትሥሥር መርሆች ላይ የተመሠረተ መኾን አለበት።
- ወላጆች ልጆቻቸውን የሚከታተሉት፣ ተገቢውን ትምህርትና ዕድገት እንዲያገኙ ለመርዳት እንደሆነ ለልጆቻቸው ማሳወቅ ይኖርባቸዋል።
- በወላጅ ክትትል ውስጥ፣ በእናት እና በአባት መካከል የሃሳብ ትሥሥር፣ የድርጊት ወጥነት፣ ትብብር እና የጋራ መግባባት መኖር አለበት።
- ወላጆች ልጆቻቸውን በሚከታተሉበት ጊዜ ወጥ የሆነ መስተጋብር እንዲኖር ማድረግ፣ የልጆቻቸውን ሀሳብ ማክበር እና ለልጆቻቸው ግልጽ ራዕይ ማስቀመጥ አስፈላጊ ዘዴዎች ናቸው።

5. የሬዲዮ መልእክት 14 (30 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- ወላጆች፣ «የወላጆችን ክትትል ማጎልበት» በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ኹሉም ወላጆች የሬዲዮ መልእክቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ ፕሮግራሙን እንደገና ያጫውቱላቸው። በመቀጠል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያበረታቷቸው።
 - ከሬዲዮ ፕሮግራሙ ያገኛችሁት ትምህርት ምንድን ነው?
 - በሬዲዮ ፕሮግራሙ ላይ ከተጠቀሰው ቤተሰብ ምን ትምህርት አግኝታችኋል?
 - በሬዲዮ ፕሮግራሙ ላይ ሜሮን ወላጆች የልጆቻቸውን የዕለት ተዕለት ህይወት መከታተል እንዳለባቸው ትናገራላች። የልጆቻችሁን የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴና የሚውሉበትን ቦታ ትከታተላላችሁ?
 - የልጆችን የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴ እና የሚውሉበትን ቦታ መከታተል ምን ያህል አስፈላጊ ነው?
- አመቻቸው፡ ተሳታፊዎቹ የራሳቸውን ተሞክሮ የውይይቱ አካል አድርገው እንዲያቀርቡ አበረታቷቸው።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- ለልጆች ክትትል ማድረግ፣ ልጆችን በትክክለኛው መንገድ ላይ ለማቆየት እና ኹለንተናዊ እድገታቸውን ለማጎልበት ጠቃሚ መሆኑን በመግለጽ ሥልጠናውን ያጠቃልላሉ። ከዚያም ሠልጣኞች ከመልእክቱ ጋር በተያያዘ ያላቸውን አመለካከትና ግብረመልስ እንዲያንጸባርቁ ያበረታቷቸው። ለዚህ አላማም የሚከተሉትን ጥያቄዎች አቅርቡላቸው።
 - ከዚህ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
 - ያገኛችሁትን እውቀት ተግባራዊ ማድረግ የምትችሉት እንዴት ነው?
 - የልጆች አስተዳደግን በተመለከተ ልታሻሽሉት የምትፈልጉት ነገር አለ?
 - ትኩረት እንዲሰጠው የምትፈልጉት ሐሳብ አለ?
- ከዚያም፡ ወላጆች የሚከተለውን መልእክት እንዲገነዘቡ አድርጓቸው።

ቁልፍ መልእክቶች

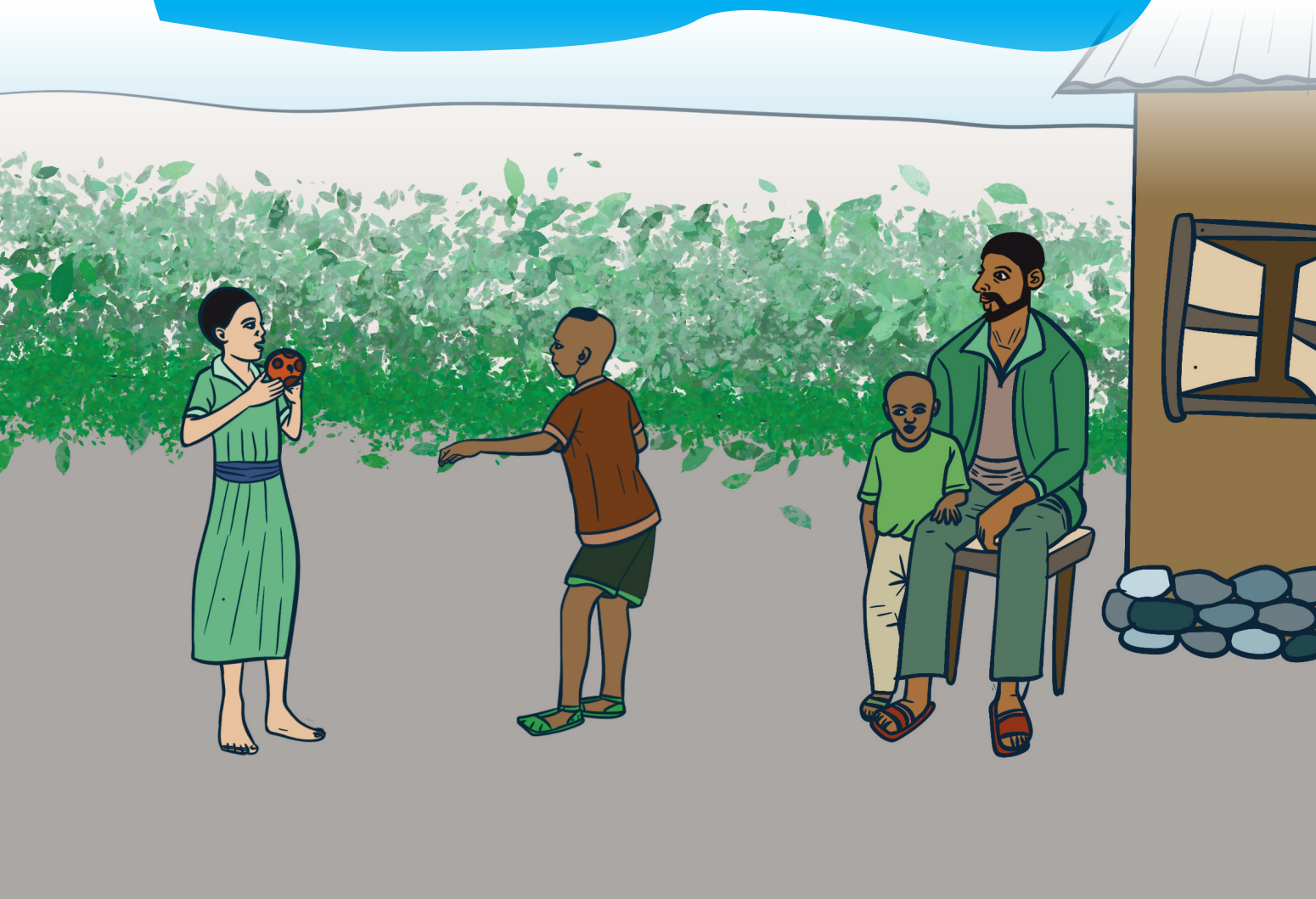
- ወላጆች ከዛሬው ስጠልና እና የሬዲዮ ፕሮግራም የሚወሰዱት ነገር ቢኖር፣ ለልጆቻቸው መርህ ያለው አስተዳደግ መከተል እንዳለባቸውና መርሁም፣ ልጆቻቸው ለኹለንተናዊ እድገታቸው አስፈላጊነት ትክክለኛውን መስመር እንዲከተሉ የሚያግዝ መኾን እንዳለበት ነው።

7. የቤት ሥራ (5 ደቂቃ)

- አመቻቸው፣ ተሳታፊዎች ከሥልጠና ያገኙትን በቤት ውስጥ ላሉት (ለምሳሌ ለትዳር ዳደሮች፣ ለታላላቅ ወንድሞች እና እናቶች እንዲሁም ዳደሮች) እንዲያካፍሉ ምክር ስጧቸው።
- ጥረታቸው መሳካቱን ለማወቅ፣ ወይም በቤት እና በማኅበረሰቡ ውስጥ ለውጥ መምጣቱን ለማረጋገጥ ሥልጠናውን ካካፈሏቸው ሰዎች መካከል የአንድን ሰው ትግባራ ይከታተላሉ።።። ይህን ተሞክሮ፣ ለሚቀጠለው ክለፍ ጊዜ ሥልጠናውን ለማስረጠጥ እንደመልካም አጋጣሚ መጠቀም ይችላሉ።

ወላጆች ለልጆቻቸው መርህ ያለው አስተዳደግ መከተል እንዳለባቸውና መርሁም ልጆቻቸው ለኩለንተናዊ እድገታቸው አስፈላጊነት ትክክለኛውን መስመር እንዲከተሉ የሚያግዝ መኾን መረዳት ይኖርባቸዋል።

የጠጅቶ
ባሕርይ ክደደዘ

ክፍል አሰራ አምሳት

አዎንታዊ የልጆች አደዳዝ ስልት

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻቾች ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲያደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አዲስ የመጡ ወላጆች ካሉ እራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጠይቁቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፡-** ወላጆች በባለፈው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ማጠቃለያ ላይ በቤታቸው እንዲለማመዱት ስለተሰጣቸው የቤት ሥራ ልምዶቻቸውን እንዲያካፍሉ እና ግብረ መልስ እንዲሰጡ ይጠይቁቸው። ከዚያም በድጋሚ ቁልፍ መልእክቶችን በማስታወስ የፅንገራቸውን ክፍል ያጠናቁ።

➤ ባለፈው ክፍለ ጊዜ የወላጅ ክትትልንን በተመለከተ ውይይት አድርገን ነበር። በሥልጠናው ላይ በመመሥረት የሥልጠና ልምድዎን በቤት ውስጥ ላሉት (ለምሳሌ፣ ለትዳር ጓደኛ፣ ለታላላቅ ወንድሞች፣ እንቶች እና ለጓደኞች) አካፍለዋል? ከሥልጠናው በኋላ የቁጥጥርና የክትትል ክህሎቶቻቸውን ሠልጣኞች ይከታተሉ ነበር?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፡-** ወላጆች ቡድን እንዲመሠርቱ ያደርጋሉ። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ ስለ “አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ” መኾኑን ለሠልጣኞች ይንገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን አንድ ወይም ችላት ልምዶችን/እውቀት/ክህሎት ከጎኑ ላለው ሰልጣኝ ይንገረው፤ ከዚያም አመቻቾች ወላጆቹ ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ክታች ከተዘረዘሩት ዓላማዎች ጋር ማጣጣም ይኖርባቸዋል። አመቻቾች በሥልጠናው መጨረሻ ላይ ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ነገሮች ማግኘታቸውን በሚደረጉ ውይይቶች ማረጋገጥ አለባቸው።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች፡

- አክብሮት የተሞላበት የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ አስፈላጊነትን ይረዳሉ
- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅን ያውቃሉ
- ልጆች ሥነ-ሥርዓት መጠበቅ ሲማሩ በራስ የመተማመን ስሜት እንደሚኖራቸው ይገነዘባሉ
- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅን ጥቅም ላይ ያውላሉ።

4. የክፍለ-ጊዜው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ:-** አመቻች የዛሬውን ክፍለ ጊዜ የሚከተሉትን አጠቃላይ ከአወንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ጋር የተገናኙ የውይይት ጥያቄዎች በማቅረብ ይጀምራሉ።
 - አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ምንድን ነው?
 - ተገቢ የኾኑ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ መንገዶች ምንድን ናቸው?
 - የልጆቻችሁን ሥነ-ሥርዓት የምትጠብቁት እንዴት ነው?
 - በአካባቢያችን አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ልምድ ምን ይመስላል?
- ከዚህ በታች የቀረቡትን አንዳንድ መረጃዎች ለወላጆች አካፍሉ

ለአመቻች ማስታወሻ

- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ማለት፣ ልጆችን በርህራሄ ሆኖም በጽኑ አቋም፣ አክብሮት በሚታይበትና አበረታች በሆነ መንገድ በማስተማር ተገቢ ምግባር እንዲኖራቸው የሚያደርግ ዘዴ ነው።
- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ መንገድ፣ አንድን ልጅ በመገሰጠት/በመቅጣት ስም የሚደረጉ እንደ መሳደብ፣ ማስፈራራት፣ መጮህ፣ መደብደብ የመሳሰሉትን አስወግዶ፣ መልካም ባሕርያትን በመሸለም፣ የተሳሳተ ባሕርይን በማስተካከል፣ ኃይልን የማይጠቀም ዘዴን በመጠቀም እና ልጅን በአክብሮት መገሰጠን የሚተካ ዘዴ ነው።
- ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ከቅጣት ሰፊ ያለ ፅንሰ-ሃሰብ ነው። ስነ-ሥርዓት አጠባበቅ ልጆችን ተገቢ ምግባር እንዲኖራቸው ለማስተማር አክብሮት የተሞላበትና ጉዳት የማያደርሱ ዘዴዎችን መጠቀም ነው።
- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅን የሚጠቀሙ ወላጆች የባሕርይ ችግሮች ከመከሰታቸው በፊት ለመከላከል ይጥራሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 15 (19 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ:-** ወላጆች አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡ ይከፍቱላቸዋል፤ ከዚያም እንዲወያዩበት ያድርጋሉ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ መልእክቱን እንደገና ያጩውቱላቸው። በመቀጠል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያበረታታሉ።
 - ከሬዲዮ መልእክቱ ምን ትምህርት አግኝታችኋል?
 - ድረስና ትእግስት ቤተሰብምን እንዴት እንዳሳደጓት በሬዲዮ መልእክቱ ሰምታችኋል። ተገቢውን ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅን ተጠቅመዋል ብላችሁ ታስባላችሁ? በእነሱ ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ተስማማላችሁ? የእናንተም ልጆች ተመሳሳይ ነገር ቢያደርጉ ምን ታደርጋላችሁ? ልጆች ሥነ-ሥርዓት እንዲያዙ ምን መደረግ አለበት?

- የልጆችን ሥነ-ሥርዓት ለማስጠበቅ ተገቢ የሆኑት መንገዶች የትኞቹ ናቸው?
- የልጆች ሥነ-ሥርዓት ሊጠበቅ የሚገባው እንዴት ነው? በአካላዊ ቅጣት ልንቀጣቸው ይገባል ወይ?
- በአካባቢያችሁ ያሉ ሰዎች የልጆቻቸውን ሥነ-ሥርዓት ለማስጠበቅ አካላዊ ቅጣት ይጠቀማሉ?
- በቤታችሁም ኾነ በማኅበረሰባቸው ውስጥ የልጆችን ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ በተመለከተ ምን ለማድረግ እንዳሰባችሁ ከጎናችሁ ላለው ሰው አብራሩ
- የልጆቻችሁን ሥነ-ሥርዓት ለማስጠበቅ በቤት ውስጥ ልታደርጉት ያሰባችኩትን አንዳንድ እርምጃዎች ለሥልጠናው ተሳታፊዎች አካፍሉ።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻች መምሪያ: የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት በማድረግ በቡድን የተቀመጡትን ሠልጣኞች ውይይት እንዲያደርጉ ይጠይቋቸው።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እናገኛለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ሀሳቦች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እንዲህን ሀሳቦች ማግኘት ችላችኋል ወይ?
 - ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- የአመቻች መምሪያ:- ከዚህ በታች በቀረበው መልእክት ላይ በማተኮር የእላቱን ክፍለ ጊዜ ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ በልጆች አዎንታዊ ባህሪ ላይ ማተኮርና ይህን ባህሪ ማጠናከር ነው።
- አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ በጣም ውጤታማ የሚኾነው፣ ሁሉም ተንከባካቢዎች በወጥነት ሲጠቀሙበት ነው።
- ልጆችን ሥነ-ሥርዓት ለማሲያዝ አካላዊ ቅጣት ሊወሰድባቸው አይገባም፤ ነገር ግን አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ዘዴን መጠቀም ይገባል፤
- የልጆችን ሥነ-ሥርዓት በማስጠበቅ ሂደት በማስፈራራት ከመቅጣት ወይም ከመጉዳት መቆጠብ ይኖርባቸዋል፤
- ልጆች መከበር ያለባቸው ሲሆን፣ በጭራሽ በልጆች ላይ መጮህ አይገባም።
- የቅጣት እርምጃ ያልሆኑ የሥነ-ሥርዓት ማስጠበቂያ ዘዴዎች ከቅጣት ይልቅ በረጅም ጊዜ ውስጥ ይበልጥ ውጤታማ ናቸው።

7. የቤት ሥራ (5 ደቂቃ)

- ጥሩ ምግባር እንዲኖራቸው ልጆቻችሁን ለማስተማር፣ አዎንታዊ የልጆች ሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ዘዴን መጠቀም ጀምሩ።
- ልጆቻችሁን ስነ-ስርዓት ለማስያዝ ስትሞክሩ በአክብሮት ይሁኑ።
- አካላዊ ቅጣት ከልጆች የስነ-ስርዓት አጠባበቅ አማራጮች መወገድ አለባች።

አዎንታዊ የሆነ የልጆች ተግሣጽ በልጆች አዎንታዊ ባሕርይ ላይ ማተኮር እና ይህን ባሕርይ ማጠናከር ነው።

የስክሪን ቴክኖሎጂን ውጤታማ በኾነ መንገድ መጠቀም

1. መግቢያ (4 ደቂቃ)

- አመቻቾች ለወላጆች የእንኳን ደገና መጣችሁ ሰላምታ ያቀርባሉ። በመቀጠል አዲስ የመጡ ሠልጣኞች ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ምን ያህል ልጆች እንዳሏቸውና በምን እንደሚተዳደሩ ያስተዋውቃሉ።

2. የባለፈውን ክፍለ ጊዜ ክለሳ (10 ደቂቃ)

- የአመቻቾች መምሪያ፣ አመቻቾች ወላጆች በባለፈው ሥልጠና ማጠቃለያ ላይ በቤታቸው እንዲለማመዱት ስለተሰጣቸው የቤት ሥራ ልምዶቻቸውን እንዲያካፍሉ እና ግብረ መልስ እንዲሰጡ ይጠይቃሉ። ከዚያም በድጋሚ ቁልፍ መልእክቶችን በማስታወስ ያጠቃልላሉ።
 - በባለፈው ክፍለ ጊዜ ላይ ተመሥርታችሁ ልጆቻችሁን ሥነ-ሥርዓት በምትጠብቁበት መንገድ ላይ ምን አይነት ለውጦች አድርጋችኋል? ልጆቻችሁ ጥሩ ምግባር እንዲኖራቸው ለመርዳት አዎንታዊ የሥነ-ሥርዓት አጠባበቅ ዘዴዎችን መጠቀም ጀምራችኋልን? የልጆቻችሁን ሥነ-ሥርዓት ለማስጠበቅ አካላዊ ቅጣትን ከመጠቀም ታቅባችኋል?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (5 ደቂቃ)

- የአመቻቾች መምሪያ፣ ወላጆችን ቡድን እንዲመሠርቱ ያደርጓቸዋል። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ ስለ "ስክሪን ቴክኖሎጂን ውጤታማ በኾነ መንገድ መጠቀም" መኾኑን ለሠልጣኞች ይገልጹላቸዋል።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛቸዋለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን አንድ ወይም ችሎታ ልምዶች/እውቀት/ክህሎት ከጎኑ ላለው ሰልጣኝ ይንገረው፤ ከዚያም አመቻቾች ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቋቸውን ጉዳዮችን ከታች ከተዘረዘሩት የሥልጠናው ዓላማዎች ጋር ማጣጣም ይኖርባቸዋል። አመቻቾች በሥልጠናው መጨረሻ ላይ ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቋቸውን ጉዳዮችን ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካይነት ማረጋገጥ አለባቸው።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ሠልጣኞች፡-

- የስክሪን ቴክኖሎጂን በአግባቡ እና ውጤታማ በኾነ መንገድ እንዴት መጠቀም እንዳለባቸው ይረዳሉ፤
- ልጆቻቸው የስክሪን የቴክኖሎጂ ውጤቶች አጠቃቀማቸው ላይ ገደብ ለመጣል ተነሳሽነትን ያሳያሉ፤

- የልጆችን የስክሪን የቴክኖሎጂ አጠቃቀም ገደብ በማበጀት በሚጠቀሙበትም ጊዜ ድጋፍ ያደርጉላቸዋል፤
- ውጤታማ በሆነ መንገድ የስክሪን ቴክኖሎጂን ይጠቀማሉ።

4. የዚህ ክፍል ጊዜ መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ፡-** የዛሬውን ክፍለ ጊዜ የሚከተሉትን አጠቃላይ ከውጤታማ የስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀም ጋር የተገናኙ የውይይት ጥያቄዎች በማቅረብ ይጀምራሉ።
 - ልጆች ከሚጠቀሙባቸው ቴክኖሎጂዎች መካከል የተወሰኑት ምን ምን ናቸው ብለህ ታስባለህ?
 - በማኅበረሰባችን ውሥጥ ያሉ ሰዎች ቴክኖሎጂን መጠቀም ያለውን ጥቅምና ጉዳት ይረዳሉን?
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን መረጃዎች ለሠልጣኞች አካፍሉ

የአመቻች ማስታወሻ

- ውጤታማ የሆነ ስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀም በወላጆች እገዛ የሚከናወን ነው።
- ልጆች የሚጠቀሙበት ቴክኖሎጂ ከአካላዊና አዕምሮዊ እድገታቸው ጋር የተጣጣመ መሆን አለበት
- ልጆች ስክሪን ላይ የሚያሳልፉት ጊዜ ገደብ ሊኖረው ይገባል። ለምሳሌ ያህል፣ ከኹለት ዓመት በታች ያሉ ልጆች ሙሉ በሙሉ ለስክሪን ቴክኖሎጂ ተጋላጭ መሆን የለባቸውም።
- በልጆች አካላዊናአእምሮዊ እድገት ላይ ለረጅም ጊዜ ስክሪን ቴክኖሎጂ መጠቀሙ አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል።
- ወላጆች አብረዋቸው የሚያዩ ከኾነ፣ ልጆች ከቪዲዮዎች ብዙ ነገር ሊማሩ ይችላሉ። ወላጆችም የልጆቻቸውን የቋንቋ ችሎታ ለማዳበር ቪዲዮዎችን እንደ መማሪያ መሣሪያ ሊጠቀሙበት ይችላሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 16 (19 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ፡-** ወላጆች፣ < ውጤታማ የሆነ የቴክኖሎጂ አጠቃቀም > በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያደርጋሉ። ኹሉም ሠልጣኞች የሬዲዮ መልእክት ቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ መልእክት ቱን እንደገና ያጫውቱላቸው። በመቀጠል፣ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት አድርገው እንዲወያዩ ያድርጓቸው።
 - ከሬዲዮው መልእክት ቱ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
 - ኑሪያ የተባላቸው ነርስ ልጆች ስክሪን እንዴት መጠቀም እንደሚገባቸው በሬዲዮ ስትናገር ስምታችኋል። እናንተስ በእርሷ ሀሳብ ትስማማላችሁ? ልጆቻችሁ የስክሪን ቴክኖሎጂ ውጤቶችን የሚጠቀሙት እንዴት ነው?

- የስክሪን ቴክኖሎጂ ውጤቶችን በአግባቡ መጠቀም የሚቻለው እንዴት ነው?
- በቤት ውስጥ፣ የስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀምን በተመለከተ ለማከናወን ያሰቡት ነገር ካለ ከጎንዎ ላለው ሰልጣኝ ያካፍሉ።
- የስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀምን በተመለከተ በቤት ውስጥ ለማከናወን ያሰቧቸው አንዳንድ ነገሮች ካሉ ሹሉም ሰልጣኝ በተሰበሰበበት መድረክ ላይ ፅብረታ ያቅርቡ።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፣ አመቻቸው የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት በማድረግ በቡድን የተቀመጡትን ወላጆች ውይይት እንዲያደርጉ ይጠይቋቸው።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እናገኛለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ሹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮች ማግኘት ትችላችኋልን?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- የአመቻቸው መምሪያ፣ ከዚህ በታች በቀረበው መልእክት ላይ በማተኮር የእለቱን ክፍለ ጊዜ ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን እንደ ሞባይል፣ ቴሌቪዥን የመሳሰሉትን ስክሪን ቴክኖሎጂዎች ሲጠቀሙ ብቻቸውን መተው የለባቸውም።
- ልጆች ለብቻቸው ከሚጠቀሙት የስክሪን ቴክኖሎጂ ይልቅ በወላጆች ድጋፍ የሚደረግ የስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀም የበለጠ ውጤታማ ነው።
- ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸው ስክሪን ላይ የሚያሳልፉትን ጊዜ ገደብ መወሰን ይኖርባቸዋል።
- ወላጆች/አሳዳጊዎች ልጆቻቸውን ለማባበል ፤ ምግብ እንዲመገቡ ለማድረግ፣ እንዲጨውቱ ለማድረግ የሞባይል ስልክ እንዲጠቀሙ ማድረግ የለባቸውም።
- ከሹለት ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት ስክሪን እንዲጠቀሙ መደረግ የለባቸውም፤ እንዲሁም በዕድሜያቸው ከፍ ያሉ ልጆች በቀን ከሹለት ሰዓት በላይ ስክሪን መጠቀም የለባቸውም።

7. የቤት ሥራ (2 ደቂቃ)

- የስክሪን ቴክኖሎጂ ወይም የኤሌክትሮኒክስ ሚዲያ መሣሪያዎች አጠቃቀምን የሚመለከቱ ደንቦችን አውጡ።
- በልጆችዎ የስክሪን ቴክኖሎጂ አጠቃቀም እገዛ ያድርጉ ወይም ልጆችዎ ሞባይል፣ ቴሌቪዥን፣ ወዘተ የኤሌክትሮኒክስ ሚዲያ መሣሪያዎች ሲጠቀሙ ብቻቸውን አለመተውን ልምድ አድርጉ።
- የስክሪን ቴክኖሎጂን ከልጆቻችሁ ጋር አብራችሁ ተጠቀሙ።

ወላጆች ልጆቻቸው እንደ ሞባይል እና ቴሌቪዥን የመሳሰሉትን ስክሪን ቴክኖሎጂዎች ሲጠቀሙ ብቻቸውን ማተሙ የለባቸውም።

ገዳ ፍላጎት ያሳቸውን ማካተት እና ሴት ገጅቶን ማብቃት

ክፍል አሰራ ሰባት

ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች የሚነገሩ የተሳሳቱ ክመሰካከቶችን መቀየር

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች፣ ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንኳን ደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አመቻቾቹ አዲስ የመጡ ወላጆች ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዟቸው፤ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ስለ ልጆች እንዲናገሩና ምን በምን ሥራ እንደሚተዳደሩ እንዲገልጹ ይጋብዟቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፡-** አመቻቾች ወላጆች በባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ ተሞክሮዎችን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ ግብረመልስ እንዲሰጡ ይጠይቋቸው።
- ለልጆችዎ የተለያዩ የቴክኖሎጂ ውጤቶች እና የኤሌክትሮኒክ ሚዲያ አጠቃቀም ደንቦችን ማውጣት ችለዋል? ምን ተግዳሮት አጋጠማችሁ? (ልጆች እምቢተኝነት ይታይባቸዋል፤ ባሕርያቸው ይቀየራል፤ እንደ ማልቀስ፣ መብላት እና እንቅልፍ እምቢ ማለት ወዘተ ጋር የተያያዙ ሀሳቦችን ይጥቀሱላቸው)።

3. ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፡-** ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች በቡድን እንዲቀመጡ ይጠይቋቸው። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች የሚነገሩ የተሳሳቱ አመለካከቶችን ማስተካከል” መሆኑን ለሠልጣኞች ይንገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን ልምዶች/እውቀት/ክህሎት ከጎኑ ላለው ሰልጣኝ እንዲነግር ያድርጉ፤
- ከዚያም አመቻቾች ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ከክፍለ ጊዜው ዓላማዎች ጋር ያጣጥሙት። አመቻቾች በሥልጠናው በመጨረሻም ከክፍለ ጊዜው የሚጠበቁትን ጉዳዮች ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካይነት ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የክፍለ ጊዜውን ዓላማዎች ለተሳታፊዎች ያጋሩ።

በዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ።

- ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች የሚነገሩ የተሳሳቱ አመለካከቶችን ያሰትካሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች ተገቢውን አመለካከት ያዳብራሉ።

4. የክፍለ ጊዜው መክፈት (10 ደቂቃ)

- አመቻቾች ክፍለ ጊዜውን የሚጀምሩት ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች ያላቸውን መረዳት በተመለከተ የሚከተሉትን አጠቃላይ የውይይት ጥያቄዎች በመጠየቅ ነው።
- የአካል ጉዳተኝነት መንስኤ ምን ይመስላችኋል? (ካልጠቀሷቸው፣ በማህበረሰቡ የሚጠቀሱትን የሚከተሉትን ምሳሌዎችን ይንገሯቸው፣ ከፈጣሪ ቅጣት፣ የኃጢአት ውጤት፣ እናቱ በእርግዝና ወቅት የፈጸሙባቸው ስህተት፣ ወዘተ። በተጨማሪም ስለአካል ጉዳተኛ ልጆች አንዳንድ ምሳሌዎችን እንዲናገሩ እና እነዚህ ምሳሌዎች ምን እንደሚያመለክቱ እንዲወያዩ ይጠይቋቸው)።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች በትምህርታቸውና በሕይወታቸው ስኬታማ ሊሆኑ ይችላሉ ብላችሁ ታስባላችሁ?
- ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች ለማመልከት በማህበረሰባቸው ውስጥ የሚጠቀሙባቸውን የተለመዱ ቃላት እንዲናገሩ ይጠይቋቸው (ካልተጠቀሱ የሚከተሉትን ይንገሯቸው፣ ደንቆሮ፣ እውር፣ ሽባ፣ አንካሳ፣ እብድ እና የመሳሰሉት)። ወላጆችን እነዚህ ቃላት ምን እንደሚያመለክቱ ይጠይቋቸው። እነዚህን ቃላት መጠቀም በልጆቹ ላይ የሚያስከትለውን ተፅዕኖ በተመለከተ አስተያየት እንዲሰጡ ይጠይቋቸው፤ በማስከተልም መጠቀም ያለባቸውን ትክክለኛ ቃላት ይንገራቸው።
- ከዚህ በታች የቀረቡትን አንዳንድ መረጃዎች ለወላጆች ወይም አሳዳጊዎች አካፍላቸው/ፈያቸው

የአመቻቾች ማስታወሻ

- ሰዎች ስለ አካል ጉዳተኞች ያሏቸው አንዳንድ ግንዛቤዎች የተመሰረቱት በተሳሳተ ግምትና አመለካከት ላይ ነው።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች በአጋንንት እንደተያዙና በማህበረሰቡ ውስጥ ለመኖር ብቁ እንዳልሆኑ ተደርጎ ይቆጠራል። ከእነዚህ ልጆች መካከል አብዛኞቹ የተገፉ፣ ችላ የተባሉ እና የተደበቁ ናቸው።
- ሁለት ዓይነት የተሳሳቱ አመለካከቶች አሉ፡ እነሱም- አሉታዊና አዎንታዊ ናቸው።

1. አሉታዊ የተሳሳቱ አመለካከቶች

- የአካል ጉዳት መንስኤው የወላጆች ኃጢአት ምክንያት ነው
- ወላጆች ሰይጣናዊ በሆነ መንገድ ሀብት ለማግኘት ስለሞከሩ ነው።
- ወላጆች በፈጣሪ አለማመናቸው ነው
- የትልልቅ ሰዎች እርግጥን

2. አዎንታዊ የተሳሳቱ ግንዛቤዎች

- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ ከሰው የተለየ ችሎታ እንዳላቸው አድርጎ ማሰብ፤
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ ከልዩ ፍላጎታቸው ጋር ተጋፍጦው በሕይወት መኖር በመቻላቸው ደፋሮች ናቸው ብሎ ማሰብ፤
- እነዚህ ሀሳቦች አዎንታዊ መስለው ቢታዩም በውስጣቸው ግን የተሳሳቱ ግንዛቤዎችን ይዘዋል።
- ይህም ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች እንዲገለጹና መድሎ እንዲደርስባቸው ያደርጋሉ። ተገቢውን እንክብካቤ እንዳያገኙና አጠቃላይ ማህበራዊ ግንኙነቶች ላይ ተጽእኖ ያደርጋል።
- ራሳቸውን ዝቅ አድርገው እንዲመለከቱና ለኅብረተሰቡ ሽክም እንደሆኑ እንዲሰማቸው ያደርጋቸዋል።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች በራሳቸው ላይ የሚኖራቸው አመለካከት በራሳቸው ማዘን፣ የጥፋተኝነት ስሜት እና ፍርሃት እንዲሰማቸው ያደርጋቸዋል።

5. የሬዲዮ መልእክት 17 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ፦** አመቻች **ጋራ** ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች የተሳሳቱ አመለካከቶችን ማስተካከል፣ በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ሹሉም ወላጆች የሬዲዮ መልእክትን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ወላጆች በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ መልእክትን አንድ ጊዜ እንደገና እንዲያዳምጡ አድርጉ። ቀጥሎ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ አበረታቷቸው።

- በሬዲዮ መልእክት የቀረበው፣ ድረስ ልዩ ፍላጎት ስላላቸው ልጆች በተመለከተ የተናገራቸው የተሳሳቱ ግንዛቤዎች ምንድን ናቸው? (በሬዲዮ መልእክት ላይ ያልተጠቀሱት ተለይተው ይገለጹ፡ የአካል ጉዳተኝነትን እንደ እርግማን መቁጠር፣ የፈጣሪ ቅጣት ነው ብሎ ማሰብ፣ ልጆቹን መደበኛ፣ መድልዎ ማድረግ እና የመሳሰሉት)።
- ድረስ እንደተናገረው ወላጆች እና አሳዳጊዎች ልዩ ፍላጎት ላላቸው ልጆች ምን ማድረግ ይጠበቅባቸዋል? (በሬዲዮ መልእክት ላይ ያልተጠቀሱት ተለይተው ይገለጹ፡- ከእነሱ ጋር መጫወት፣ ስለአካባቢያቸው ተገቢ ማብራሪያ መስጠት፣ ወዘተ)
- ድረስ፣ ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች ስኬታማ ሊሆኑ እንደሚችሉ ጠቅሷል፣ እነዚህ ልጆች ስኬታማ እንዲሆኑ ለመርዳት ከወላጆች ምን ይጠበቃል ብለው ያስባሉ? (ፍላጎታቸውን ተረድቶ ድጋፍ መስጠትን ትኩረት ሰጥተው እንዲወያዩ ይደረግ)

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፣ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት በማድረግ በቡድን የተቀመጡት ወላጆች ውይይት እንዲያደርጉ ያድርጉ፡
 - ከዚህ የውይይት ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ጉዳዮች ምን ምን ነበሩ? መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ሹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮች ማግኘት ትችላችኋል?
- በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ? ከዚያም የውይይት ክፍለ ጊዜውን የሚከተሉትን ቁልፍ መልእክቶች በመግለፅ ማጠቃለያ ያድርጉ፡

ቁልፍ መልእክቶች

- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች የፈጣሪ ቅጣት፤ የኃጢአትና የሌሎች ባሕላዊ እምነቶች ውጤት እንደሆኑ ተደርገው ይቆጠራሉ። እነዚህ ግን የተሳሳቱ አመለካከቶች ናቸው
- አሳዳጊዎችም ሆኑ ማኅበረሰቡ ተገቢውን አመለካከት መያዝ ይኖርባቸዋል፤ ምክንያቱም ተገቢውን አመለካከት መያዛቸው ልጁን በአግባቡ ለመንከባከብ ይረዳል
- የአካል ጉዳተኝነትን ማከም ይቻላል ስለዚህ ወላጆችና አሳዳጊዎች አካል ጉዳት ያለባቸውን ልጆች ወደ ዘመናዊ የጤና ማዕከላት የመውሰድ ኃላፊነት አለባቸው።

7. የየቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች በዕለት ተዕለት ሕይወታቸው፣ በጨዋታ፣ በማኅበራዊ ግንኙነት፣ በተግባራትና በመማር ረገድ ድጋፍ ያድርጉላቸው።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች ለማመልከት ተገቢ ቃላትን ተጠቀሙ።
- እንደ ቡና ማጠጣት ባሉ ማኅበራዊ አጋጣሚዎች ላይ የአካል ጉዳተኝነት እርግጠንና ከአምላክ የመጣ ቅጣት እንዳልሆነ ለሌሎች ሰዎች ይንገሯቸው፤ እንዲሁም ልዩ ፍላጎት ባላቸው ልጆች ላይ አድልዎ ማድረግና መደበኛ ስህተት እንደሆነ ይንገሯቸው።

ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች የእግዚአብሔር ቅጣት፣ የኃጢአትና የሌሎች ባሕላዊ እምነቶች ውጤት እንደሆኑ ተደርገው ይቆጠራሉ። እነዚህ ግን የተሰሰቱ አመለካከቶች ናቸው።

ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች መረዳትና መርዳት

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲያደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አዲስ የመጡ ወላጆች ካሉ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጠይቁቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፦** ወላጆች/አሳዳጊዎች በባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ፣ ለቡድኑ የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ይጠይቁቸው።

➤ ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆችን ለማመልከት ተገቢ ቃላትን በመጠቀም ተለማምዳችኋል? ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች እንዴት ደገፋችኋቸው (ለምሳሌ በጨዋታ ጊዜ)?

3. ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- **የአመቻቾች መምሪያ፣** ተሳታፊዎች በቡድን እንዲቀመጡ ይጠይቁቸው። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ «ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች መረዳትና መርዳት» የሚል ርዕስ ላይ ያተኮረ መሆኑን ይንገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን ልምዶች/እውቀት/ክህሎት ከጎኑ ላለው ተሳታፊ እንዲነግር ያድርጉ፤ ከዚያም ተሳታፊዎች የዘረዘሯቸውን ከክፍለ ጊዜው ዓላማዎች ጋር እንዲጣጣሙ ያድርጉ፤ በመጨረሻ ተሳታፊዎቹ የሚጠብቁቸውን ነገሮች ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካኝነት ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የክፍለ ጊዜ ዓላማዎች ለተሳታፊዎች ያጋሩ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ማብቂያ ላይ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፦

- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናት መገለጫዎችን ይናገራሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናትን መደገፍ አስፈላጊ መሆኑን ይግልጻሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናት ፍላጎት በአግባቡ ማሟላት የሚሰጠውን ጠቀሜታ ይናገራሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናት ተገቢው ድጋፍ ካገኙ በኹሉም የሕይወት ዘርፎች እንዴት፤ ስኬታማ መሆን እንደሚችሉ ይገልጻሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ሕፃናት ለመርዳት ያለባቸውን ኃላፊነት ይዘረዝራሉ፤

- ልዩ ፍላጎት ላላቸው ልጆች፣ በቤት ውስጥና በማኅበረሰብ ውስጥ ለሚከናወኑ እንቅስቃሴዎች የመሳተፍ እድሎችን ይፈጥራሉ፤

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ (10 ደቂቃ) ሕፃ

- አመቻቸው ክፍለ ጊዜውን፣ ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ሕፃናትን መርዳትና መደገፍ በተመለከተ እንደሆነ በመግለፅና በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተሳታፊዎች እንዲወያዩ በማድረግ ይጀምሩ።
 - የአካል ጉዳተኛ የኾኑ ልጆች በአካባቢያቸው እንዴት ይታያሉ? (በሕይወታቸው ስኬታማ ለመሆን የሚያስችል ችሎታ አላቸው ብላችሁ ታስባላችሁ? ለምሳሌ፡ ትምህርት ቤት መሄድ ይችላሉ?)
 - ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ ልዩ ፍላጎት የሌላቸው ልጆች የሚያገኙትን ዓይነት እንክብካቤ ያገኛሉ? (ለምሳሌ ተመሳሳይ ፍቅር፣ በቤተሰብ ተግባራት መሳተፍ፣ አካላዊ ቅጣት መጠበቅ፣ ችላ ከመባል ነፃ መሆን፣ ወዘተ).
 - በማኅበረሰባችን ውስጥ አካል ጉዳተኛ የሆኑ ልጆች እንክብካቤ የማግኘት መብት እንዳላቸው ይታመናል? (ለምሳሌ በትምህርት፣ በመዝናኛ፣ በጤና እና በመሳሰሉት) መልሱ አይታመንም ከኾነ፣ ለምን?
- ከዚህ በታች የቀረቡትን አንዳንድ መረጃዎች ለወላጆች ወይም ለአሳዳጊዎች አካፍሉ

የአመቻቸው ማስታወሻ

- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናት የረጅም ጊዜ አካላዊ፣ አእምሮአዊ ወይም ስሜታዊ ጉዳት ያለባቸው ናቸው። እነዚህ ጉዳቶች ከሌሎች ሕፃናት እኩል በሀብረተሰቡ ውስጥ ሙሉና ውጤታማ ተሳትፎ እንዳያደርጉ እንቅፋት ይሆናሉ።
- አካል ጉዳተኛ የሆኑ ልጆች፣ አካል ጉዳት ከሌለባቸው ልጆች ኹሉ ጋር ተመሳሳይ መሠረታዊ ፍላጎቶች አሏቸው፤ እነዚህም ፍቅርና እንክብካቤ የማግኘት፣ ከቤተሰብ ጋር ጥሩ ጊዜ አብሮ ማሳለፍ፣ የጤና እንክብካቤ የማግኘት፣ የመዝናኛትና የትምህርት፣ ወዘተ።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ ችሎታቸውን ለማሳደግ እንዲችሉ እንደ ሌሎች ልጆች ኹሉ በቂ የትምህርት፣ ዕድል እና ሌሎች አገልግሎቶችን የማግኘት እኩል መብት አላቸው።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ እንክብካቤ ባለባትና ጤናማ በኾነ ቤት ውስጥ ማደግ አለባቸው፤ ይህም ፍቅር መስጠት፣ ተቀባይነትን ማግኘት፣ ማገዝ፣ ጥበቃ እና የደንበኝነት ስሜት እንዲሰጣቸው ማድረግን ያጠቃልላል።
- ከሌሎች ልጆችና አዋቂዎች ጋር መጫወትና አካባቢያቸውን መመርመር ያስፈልጋቸዋል።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች በኹሉም እንቅስቃሴዎች እንዲካተቱ ማድረግ፣ ማለትም በጨዋታ እንዲሞሩና ሰፊ የኪነ ጥበብ፣ የባህል፣ የአዕምሮ፣ የማኅበራዊና አካላዊ እንቅስቃሴዎችን እንዲለማመዱ ማድረግ።

5. የሬዲዮ መልእክት 18 (20 ደቂቃ)

- **የአመቻች መምሪያ፡-** ተሳታፊዎች ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች መረዳትና መደገፍ በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ኹሉም ሠልጣኞች የሬዲዮ መልእክቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ መልእክቱን አንድ ጊዜ እንደገና እንዲያዳምጡ ያድርጓቸው። በመቀጠል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተሳታፊዎቹ እንዲወያዩ ያበረታቷቸው።
 - በሬዲዮ መልእክቱ ውስጥ ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች ድጋፍ ከሚያስፈልጋቸው ነገሮች መካከል አንዳንዶቹን ወይንሽት ጠቅሳለላች። እነዚህ ጉዳዮች ምንድን ናቸው? (ለምሳሌ፡- መራመድ፣ አካባቢያቸውን ለእነሱ ምቹ ያድርጉ የመሳሰሉትን አካት)።
 - ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች ከመደበኛ ይልቅ ድጋፍ የሚያገኙበት ቦታ መውሰድ የተሻለ እንደሆነም ወይንሽት ጠቅሳለላች። እነዚህ ቦታዎች ምንድን ናቸው? (ለምሳሌ፡-የእድሜ እኩሮቻቸው የሚጫወቱባቸው ቦታዎች፣ ሆስፒታሎች፣ ትምህርት ቤቶችና ሌሎች ቦታዎችን)

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻች መምሪያ፡ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት በማድረግ በቡድን የተቀመጡት ተሳታፊዎች ሀሳባቸውን እንዲያንጸባርቁ ያድርጉ።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮችን ማግኘት ችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ? ከዚያም የሚከተሉትን ቁልፍ መልእክቶች በመግለፅ ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- ልዩ ፍላጎቶች ያላቸው ልጆች ፍቅርና ትኩረት፣ የትምህርት፣ የጤና፣ የመጫወት እና የመሳሰሉት ፍላጎቶች አሏቸው።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች በቤተሰብ እና በማኅበረሰብ ጉዳዮች ውስጥ እኩል የመሳተፍ ዕድል እንዳያገኙ የተለያዩ ባህላዊ እምነቶች ይከለክሏቸዋል።
- ወላጆችም ሆኑ ማኅበረሰቡ ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች በሚገባ የመንከባከብ ኃላፊነት አለባቸው
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች፣ ፍላጎቶቻቸው ቢሟላና ድጋፍ ቢደረግላቸው ስኬታማ መሆን ይችላሉ።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች ከእኩዮቻቸው ጋር እንዲማሩና እንዲጫወቱ መርዳት ስለሚቻልበት መንገድ ከቤተሰባችሁ አባላት ጋር ተወያዩ።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች ወደ ትምህርት ቤት ወይም ከሌሎች ልጆች ጋር መጫወት ወደሚችሉባቸው ቦታዎች ወስዳችሁ እንዲማሩና እንዲጫወቱ አድርጉ።
- ልዩ ፍላጎት ላላቸው ሕፃናት ድጋፍ በሚያስፈልጋቸው ፕሮጀክቶች ላይ ድጋፍ ስጧቸው።

ልዩ ፍላጎቶች ያላቸው ልጆች ፍቅርና ትኩረት፣ የትምህርት፣ የጤና፣ የመጫወት እና የመሳሰሉት ፍላጎቶች አሏቸው።

ሴት ልጆችን ማብቃት

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቸው፣ ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲያደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበላቸዋል። አስተባባሪው አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉ፣ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዛል።

2. የባለሥልጣን ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- ያመቻቹ መምሪያ፡- ወላጆች በባለሥልጣን ክፍለ ጊዜ ይዘውት በኬዲት የቤት ሥራ ላይ የፈጸሙትን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ከየቡድናቸው የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ጠይቋቸው።
- ባለሥልጣን ክፍለ ጊዜ ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ልጆች ስለመደገፍ ከቤተሰብ አባላትም እና ከጓደኞቻቸው ጋር እንዲወያዩ ተጠይቀዋል። በዚህ ጉዳይ ላይ መወያየት ቻላችሁ? ከተወያየችሁ የውይይቱን ጭብጥ በአጭሩ አንጸባርቁ።

3. ከዛሬ የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- ያመቻቹ መምሪያ፡ ተሳታፊዎች በቡድን እንዲቀመጡ ያድርጉ። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ሴት ልጆችን ማብቃት” በሚል ርዕስ ላይ ያተኮረ መኾኑን ለሠልጣኞች ይንገራቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛቸዋለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን አንድ ወይም ችላት ነገሮችን ከጎኑ ላለው ሰልጣኝ እንዲነግር ያድርጉ፤ ከዚያም ተሳታፊዎች የሚጠብቁትን ከክፍለ ጊዜው ዓላማዎች ጋር ያጣጥሙ። መጨረሻ ላይ ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቃቸውን ነገሮች ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካይነት ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የክፍለ ጊዜውን ዓላማዎች ለተሳታፊዎች ይንገሩ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፡-

- ሴት ልጆች በኩሉም የሕይወት ዘርፎች ከወንድ ልጆች ጋር እኩል እንደሆኑ እና ተመሳሳይ መብቶችን እንደሚገኙ ይናገራሉ፤
- ሴት ልጆችም እንደ ወንድ ልጆች እኩል እድል ከተሰጣቸው ስኬታማ መሆን እንደሚችሉ ይገልጻሉ፤
- ሴት ልጆችን የማብቃት ኃላፊነት እንዳለባቸው ይሰማቸዋል፤
- ሴት ልጆች እንደ ወንድ ልጆች የመጫወት፣ የመማርና የማጥናጽ እኩል እድል እንዲኖራቸው ያደርጋሉ፤

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- የሚከተሉትን አጠቃላይ የውይይት ጥያቄዎች በመጠየቅ ክፍለ ጊዜውን ይጀምሩ።
 - በማኅበረሰባችሁ ውስጥ በሴት ልጆች ላይ ተፅእኖ የሚያደርጉና የተለመዱ አመለካከቶች ምንድን ናቸው? (ለምሳሌ እንደ ወንዶች ልጆች ለትምህርት እና ለመጫወት እድሎች ይሰጣቸዋል? የሚሉት መጠቀሳቸውን አረጋግጡ።)
 - ሴት ልጆች ከወንዶች ልጆች በተለየ የሚያጋጥሟቸው ችግሮች ምንድን ናቸው? (ለምሳሌ፡-ያለ እድሜ ጋብቻ፣ ትምህርት ማቋረጥ፣ ፆታዊ ጥቃት፣ በሴት ውስጥ የሥራ ጫና፣ ከሴት ውጭ መጫወት ወይም በማኅበረሰብ እንቅስቃሴዎች ውስጥ መሳተፍ አለመቻል፣ ወዘተ መጠቀሳቸውን አረጋግጡ)
 - በማኅበረሰባችን ሴት ልጆች በኩሉም የሕይወት ዘርፎች (ለምሳሌ በትምህርት) ከወንዶች እኩል እንደሆኑ ይታመናል? ለምን? (ለምሳሌ፡ ሴት ልጆች በተመለከተ የተለመዱ እምነቶችን ይጠይቁ፣ ለምሳሌ ሴት ልጆች በጊዜ ማግባት አለባቸው፣ ሴት ልጆች አስፈላጊ ክህሎቶችን ለመማር ከሴት ውጭ ከመውጣት ይልቅ በሴት ውስጥ መቆየት አለባቸው፣ እንደ ወንዶች ልጆች ወደ ትምህርት ቤት መሄድ ወይም ውጭ መጫወት የለባቸውም)።
 - ከዚህ በታች የቀረቡትን መረጃዎች ለወላጆች ወይም አሳዳጊዎች አካፍሉ

የአመቻችን ማስታወሻ

- ሴት ልጅን ማብቃት በወንዶች የበላይነት ላይ የተመሠረቱ ግንኙነቶችና አድላዊ ደንቦች ላይ አዎንታዊ ለውጥ ማምጣት ነው። በዚህም ሴት ልጆች በሕይወታቸው፣ በተቋማትና በማኅበረሰቡ ውስጥ እኩል ቁጥጥር፣ ምርጫ እና ድምጽ እንዲኖራቸው ማድረግ ነው።
- ሴት ልጆች ተሳትፏቸውን የሚገድቡና፣ የሚያገሉ፣ከእኩሮቻቸውና ከሌሎች ማኅበራዊ አውታር መረቦች ጋር ያላቸውን ትስሥር የሚያቋርጡ ሚናዎችንና ኃላፊነቶችን እንዲወጡ ይታገላሉ።
- በአንዳንድ አገሮች አኩንም አብዛኞቹ ሴት ልጆች ገና 18 ዓመት ሳይሞላቸው ያገባሉ
- ሴቶች ሕልማቸውን ለማሳካት፣ የተሟላ ሕይወት ለመምራትና ለኅብረተሰቡ በጎ አስተዋጽኦ ለማበርከት የበለጠ ዕድል ይኖራቸዋል።
- ሴት ልጆች ያላቸውን አቅም በተሟላ ኹኔታ እንዳያሳድጉ በርካታ ተግዳሮቶች ያጋጥሟቸዋል። በዚህም ህብረተሰቡ ውስጥ ከሚጠበቁባቸው ነገሮች አንስቶ በፆታ ላይ የተመሠረተ ጥቃት እና መድልዎ ድረስ፣ ሴቶች ድምጻቸው እንዲሰማና ይታገላሉ፤ ራሳቸውንም ለመቻል ትግል ያደርጋሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 19 (20 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- ተሳታፊዎች ሴት ልጆችን ማብቃት በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ኹሉም ሠልጣኞች የሬዲዮ መልእክቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ፤ የሬዲዮ መልእክቱን እንደገና እንዲያዳምጡ ያድርጓቸው። በመቀጥል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያበረታቷቸው።
 - በሬዲዮ መልእክቱ የተጠቀሰችው አስከፊ፣ የወንድና የሴት የሚባል የሴት ውስጥ ሥራ እንደሌለ ጠቅሳለች። በጾታ የተለዩ ሥራዎች አሉ ብላችሁ ታስባለችኩን? (ለምሳሌ፤ ምግብ ማብሰል፣ ሕፃናትን ማጠብ፣ ዕቃ ማጠብ እና ሴት ማጽዳት ወዘተ).
 - በሬዲዮ መልእክቱ የተጠቀሰችው ትርሃስ እንደተናገረችው፣ ሴት ልጅ በተለይ ኹኔታ የሚያጋጥማት ፈተና ምንድን ነው? (ለምሳሌ፡- ያለ እድሜ ጋብቻ፣ ሴት ልጅ የወንድ አገልጋይ መሆን እንዳለባት መታሰብ፣ ከተወሰነ ደረጃ በላይ ወይ ትምህርት ቤት መኬድ የለባትም መባሉ፣ እና ከትምህርት ይልቅ ቤተሰቧን መደገፍ እንዳለባት፣ ሴት ልጅ በአደባባይ መናገር እንደሌለባት የሚገልጸውን የህብረተሰብ አመለካከት ያካትቱ)
 - ትርሃስ ልጆቿን በእኩልነት እንዳሳደገች ጠቅሳለች፤ በእኩልነት ለማሳደግ ምን ምን ተግባራትን አከናውናለች? (ለምሳሌ - ወንዶችና ሴቶች ልጆችን በሴት ውስጥ ሥራዎችን እኩል እንዲያከናውኑ በሴት ውስጥ ማሰልጠን፣ በሴቶች ላይ የተለመዱ አመለካከቶችን ማስወገድ).
 - ትርሃስ ወላጆች ሴት ልጅን ለማብቃት አርአያ መሆን እንዳለባቸው ጠቁማለች። ወላጆች ጥሩ አርዳያ ሊሆኑ የሚችሉት እንዴት ነው? ለምሳሌ፡- አባቶች ወንዶች የሴት ውስጥ ሥራዎችን መሥራት እንደሚችሉ ማሳየት አለባቸው፣ እናቶች ወንዶች ልጆችን ከትንሽ እድሜያቸው ጀምሮ በሴት ውስጥ ኃላፊነቶች ውስጥ እንዲሳተፉ እድል መስጠት አለባቸው)

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡ በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ሰልጣኞቹ የተረዱትን እንዲያዳምጡና ያድርጉ።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህ ጉዳዮችን ማሳካት ትችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም የሚከተለውን ቁልፍ ጉዳዮች በመግለፅ ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- ሴት ልጆች በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ከወንድ ልጆች ጋር እኩል ናቸው፤ እንዲሁም ተመሳሳይ መብቶች አሏቸው።
- ሴት ልጆች እኩል እድል ካገኙ እንደ ወንድ ልጆች ስኬታማ መሆን ይችላሉ።
- በዘልማድ የተያዙ የተሳሳቱ አመለካከቶች ሴት ልጆች እኩል ተሳትፎ እንዳይኖራቸው እንቅፋት ናቸው፤ ስለዚህ ሴት ልጆችን ለማብቃት ድጋፍ ማድረግ ያስፈልጋል።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ሴት ልጆችን ኃላፊነት እንዲሰማቸው ማድረግ ስለሚቻልበት መንገድ ከቤተሰባችሁ አባላት ጋር ተወያይ፤ እንዲሁም ኃላፊነታቸውን በተግባር ለመወጣት የሚያስችሉ ዘዴዎችን ፈልጉ።
- ለሴት ልጆች እና ለወንድ ልጆች በጨዋታ፣ በጥናትና በቤት ውስጥ ሥራዎች እኩል እድል መስጠት፤ ከዚያም በሚቀጥለው ክፍለ ጊዜ ያጋጠሟችኩን ለተሳታፊዎች ታቀርባላችሁ።

ሴት ልጆች በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ከወንድ ልጆች ጋር እኩል ናቸው፤ እንዲሁም ተመሳሳይ መብቶች አሏቸው።

የሴቶችን
ኢኮኖሚያዊ አቅም ማጎልበት

የሴቶችን በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የመወሰን ክቅም ማጎልበት

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲያደግጉ ደግፎ መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበላቸዋል። አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉ ሞቅ ባለና ደስ በሚያሰኝ ፈገግታ በመታጀብ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዛል፤ ስማቸውን፣ ከየት እንደመጡ፣ ስንት ልጆች እንዳሏቸውና መተዳደሪያቸው ምን እንደኾነ።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- ወላጆች/አሳዳጊዎች በባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ ተሞክሮቻቸውን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ከየቡድናቸው የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ያድርጉ።
- ለወንዶችና ሴት ልጆች እኩል የመጫወት፣ የመማርና የቤት ውስጥ ሥራ የመሥራት እድሎችን አመቻቸው? እኩል እድሎችን በመስጠት ረገድ ምን አይነት ተግዳሮቶች አጋጠማችሁ? (ለምሳሌ፡ ሌሎች የቤተሰብ አባላት አኩንም ሴት ልጅን በቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ከወንድ የበለጠ እንድትሰተፍ ይፈልጋሉ፣ ወንድ ልጆች በቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ውስጥ ለመሳተፍ ያለመፈለግ ኹኔታ ያሳያሉ፣ ለኹለቱም እኩል እድል በመሰጠቱ ከሌሎች የቤተሰብ እና የማኅበረሰብ አባላት ትችትን ማስተናገድ መጠቀሳቸውን ያረጋግጡ)።

3. ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡ ወላጆችን በቡድን እንዲቀመጡ ያድርግ። በማስከተልም፣ የዛሬው ክፍለ ጊዜ “የሴቶችን በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የመወሰን ክቅም ማጎልበት” የሚል ርዕስ ላይ ያተኮረ መሆኑን ለተሳታፊዎች ይንገራቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛቸዋለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን ነገሮች ከጎሱ ላለው ሰልጣኝ እንዲነግር ያድርጉ፤ ከዚያም ተሳታፊዎቹ የሚጠብቁትን ከክፍለ ጊዜው ዓላማዎች ጋር ያጣጥሙ። በክፍለ ጊዜው መጨረሻ ላይ ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቋቸውን ነገሮች ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካኝነት ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠናው ዓላማዎች ለተሳታፊዎች ይግለጹ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች፡-

- ሴቶች በቤተሰብ ንብረትና ገቢ ላይ የመወሰን መብት እንዳላቸው ይገልጻሉ
- የሴቶች ተሳትፎ የቤተሰቡን ገቢ የአኗኗር ችግር እንደሚያሻሽል ያብራራሉ
- በቤተሰብ ሀብት ላይ በጋራ ውሳኔ መስጠት የቤተሰቡን ሀብትና ገቢ ተገቢ በሆነ ችግር እንደሚያግዝ ይገልጻሉ፤
- ባልና ሚስት በቤተሰብ ጉዳዮች ላይ በመወያየት ውሳኔዎችን በጋራና በኃላፊነት መወሰን ይችላሉ።
- የቤተሰብ ንብረት አጠቃቀምን በተመለከተ ባልና ሚስት በውይይት መወሰን ይችላሉ፤

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ(5 ደቂቃ)

- ክፍለ ጊዜውን፣ የሴቶችን በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የመወሰን አቅም ማጎልበትን በተመለከተ፣ የሚከተሉትን አጠቃላይ የውይይት ጥያቄዎች በመጠየቅ ይጀምሩ።
 - ሴቶች በቤተሰብ ጉዳዮች ላይ ውሳኔ በመስጠት ሄደት ውስጥ ስለሚኖራቸው ተሳትፎ ምን ታስባላችሁ? (ለምሳሌ በቤተሰቡ ገቢ ላይ የመወሰን ሀላፊነት የባል ነው፣ ሴቶችን በውሳኔ ሰጪነት ውስጥ ማሳተፍ ከባህል ጋር የሚቃረን ነው፣ ወዘተ).
 - ባለትዳሮች በመወያየት በቤተሰብ ንብረትና ገቢ ላይ በጋራ መወሰን አለባቸው ብላችኑ ታምናላችኑ? ለምን? (ለምሳሌ ሴቶች በውሳኔ አሰጣጥ ውስጥ የመሳተፍ አቅም የላቸውም ብላችሁ ታምናላችሁ? ወዘተ)
 - ሴቶች የንብረት ባለቤት መኾንን በተመለከተ ምን ታስባላችሁ?ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን መረጃዎች ለወላጆች/አሳዳጊዎች ያካፍሉ።

አመቻቾች ማስታወሻ

- ሴቶች በወንዶች ላይ ጥገኛ እንደሆኑ ተደርገው የሚታዩ በመሆኑ የመወሰን መብት ተነፍጓቸዋል።
- ሴቶች በቤተሰብ ውስጥ በተለምዶ ለሴቶች ተለይተው በተሰጡ ሚናዎች ላይ በአንፃራዊነት ከፍተኛ የውሳኔ ሰጪነት ድርሻ አላቸው።
- ለትላልቅ የቤት ውስጥ ግዢዎች ውሳኔ የሚያደርጉት አብዛኛውን ጊዜ ባሎች ብቻናቸው።
- ሴቶች በሀብት/ሰነድ ውስጥ በተሰጣቸው የመወሰን አቅም ልዩነት ምክንያት በዝቅተኛ ደረጃ በሚገኙ ሚናዎች እና ጥገኝነት ውስጥ ይገኛሉ።
- ወንዶች የውሳኔ ሰጪነት በታዎችን የመያዝና በሚገኘው ሀብትም ላይ ብቻቸውን የመወሰን አዝማሚያ አላቸው።
- በማህበረሰቡ አስተሳሰብ ሴቶች በዋናነት ልጆችን የማሳደግና የቤት ውስጥ ሥራዎችን የማከናወን ኃላፊነት ሲኖራቸው ወንዶች ደግሞ ተጨማሪ ገቢ ለማግኘት ከቤት ውጭ ሥራ መሥራት ይጠበቅባቸዋል።
- በፆታ ተኮር የስራ ክፍፍል ምክንያት ሴቶች በዋናነት የቤት ውስጥ ስራ፣ ልጆችን ማሳደግ፣ ምግብ ማዘጋጀት፣ የታመሙና አረጋውያንን መንከባከብ እንዲሁም የቤተሰብን ጤናና ደህንነት የመጠበቅ ኃላፊነት አለባቸው።

5. የሬዲዮ መልእክት 20 (20 ደቂቃ)

- የአመቻቸውን መምሪያ-ሰልጣኞች ለሴቶችን በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የመወሰን አቅማቸውን ማጎልበት በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ኹሉም ሰልጣኞች የሬዲዮ መልእክቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞች በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ የሬዲዮ መልእክቱን አንድ ጊዜ እንደገና እንዲያዳምጡ ያስደርጓቸው። በመቀጥል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያበረታቷቸው።
 - በሬዲዮ መልእክቱ የተጠቀሰው፣ ድረስ የቤተሰቡ መምሪያ ቤት የእኔ ብቻ ነው የሚል አመለካከት አሳይቷል። የዚህ አመለካከት ማሳያዎች ምንድን ናቸው? ካልተጠቀሰ የሚከተለውን ጥቀስ፤ (ቤቴ እንዲሸጥ ታደርግብኛለች) የድረስ አመለካከት ልክ ነው ብለሽ ታስቢያለሽ?
 - አስካላ ባልና ሚስት በጋራ ንብረታቸው ላይ እኩል መብት እንዳላቸው ጠቅሳለች፤ በተጨማሪም በንግግርና በውይይት መወሰን እንዳለባቸው ተናግራለች። ስለዚህ ጉዳይ ምን ታስባለችሁ? በጋራ መወሰን ያለባቸው ይመስላችኋል?

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸውን መምሪያ፡ ተሳታፊዎች በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ በተረዱት መሠረት በየቡድናቸው ፅብረታ እንዲያደርጉ ይጠይቁ።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮች ማሳካት ትችላችኋል?
 - ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም የሚከተለውን ቁልፍ መልእክት በመጠቀም ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- የባልና ሚስት መነጋገርና ውይይት ሲሻሻል፣ ሴቶች በቤተሰብ ንብረትና ገቢ ላይ የመወሰን አቅማቸው እንዲሻሻል ያደርጋል።
- በባልና ሚስት መካከል በጋራ የመወሰን ሁኔታቸው ሲሻሻል የሴቶች የመወሰን አቅም ይጎለብታል።
- ሴቶች በቤተሰብ ውሳኔ አሰጣጥ ውስጥ መሳተፋቸው የቤተሰቡን ገቢ እና የኑሮ ሁኔታ ያሻሽላል።
- ሴቶች ንብረት የማፍራትና ገቢ የማግኘት መብት አላቸው

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የሴቶችን የመወሰን ኹኔታ በተመለከተ ከቤተሰብ አባላት ጋር ተወያይታችሁ የምታገኙትን ጠቃሚ ሀሳብ በቀጣዩ ክፍለ ጊዜ ለተሳታፊዎች አጋሩ።
- ከትዳር አጋራችሁ ጋር የቤተሰቡን ንብረቶች በተመለከተ በጋራ የመወሰን ባህልን ተለማመዱ።

ሴቶች ንብረት የማፍራትና ገቢ የማግኘት መብት አላቸው!

የሴቶችን
መሳብራዊ እና ፖለቲካዊ አቅም
መጎልበት

የወንዶች / አባቶች በልጆች እንክብካቤና የቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ መሳተፍ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቾች፡ ወላጆችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲያደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበላቸው/ ትቀበላቸው። አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዙ።

2. የባለሌሎች ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- የአመቻቾች መምሪያ፡- አስተባባሪው ወላጆች/አሳዳጊዎች በባለሌሎች ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ ተሞክሯቸውን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች በመመርኮዝ ከየቡድናቸው የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ጠይቃቸው።
 - በቤተሰብ ንብረት/ገቢ ላይ የሴቶችን የመወሰን መብት በተመለከተ ከተደረገው ውይይት የተገኙት ዋና ዋና ጉዳዮች ምንድን ናቸው? የእናንተ ሀሳብ ምን ነበር?
 - የቤተሰብን ንብረቶች በተመለከተ፣ ከትዳር ዳደሮችሁ ጋር በጋራ ለመወሰን ዝግጁ ናችሁ? የትዳር አጋራችሁን ያለው/ት ዝግጁነት ምን ይመስላል?

3. ከዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- የአመቻቾች መምሪያ፡- ሠልጣኞችን በቡድን እንዲቀመጡ ጠይቋቸው። በማስከተልም የዛሬው ክፍለ ጊዜ “ወንዶች/ባሎች በልጆች እንክብካቤና የቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ መሳተፍ” በሚል ርዕስ ላይ ያተኮረ መሆኑን ለተሳተፊዎች ይንገሯቸው።
- እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አገኛቸዋለሁ ብሎ የሚጠብቃቸውን ነገሮች ከጎኑ ላለው ተሳታፊ እንዲነግሩ ያድርጉ። ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቁትን ከክፍለ ጊዜው ዓላማዎች ጋር ያጣጥሙ። በመጨረሻ ላይ ሰልጣኞቹ ከሥልጠናው የሚጠብቃቸውን ነገሮች ማግኘታቸውን በውይይቶች አማካይነት ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠናውን ዓላማዎች ለተሳተፊዎች አጋሩ።

ከዚህ ክፍለ ጊዜ በኋላ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፡-

- ባል/ወንድ በልጆች እንክብካቤ ሂደት ላይ መሳተፍ ለልጆቹ ሹለንተናዊ ዕድገት ያለውን ፋይዳ ይገልጻሉ፤
- ባሎች በልጆች አስተዳዳጭ ላይ መሳተፋቸው የሴቶች አቅም መጎልበትን እንደሚያሻሽል ይረዳሉ፤
- ሕፃናትን በመንከባከብ ሂደት ውስጥ በመሳተፍ የሴቶችን አቅም ለመገንባት ተነሳሽነት ያሳያሉ፤

- ወንዶች ልጆችን በመንከባከብ ረገድ ንቁ ተሳትፎ እንዲያደርጉ ያበረታታሉ፤

4. የክፍለ ጊዜው መክፈቻ (5 ደቂቃ)

- ክፍለ ጊዜውን የሚከተሉትን በወንዶች/ባሎች በልጆች እንክብካቤ እና በቤት ውስጥ ሥራዎች ውስጥ መሳተፍ የተመለከቱ የውይይት ጥያቄዎችን በማቅረብ ይጀምሩ፡-
 - በልጆች አስተዳደግና በቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ የባሎች ኃላፊነት ምንድን ነው? (ለምሳሌ ከልጁ ጋር መጫወት፣ ልጁን ወደ ትምህርት ቤት መውሰድ፣ እና ልጁን በትምህርት ቤት ሥራዎች መደገፍ፣ የመሳሰሉትን ይዘርዝሩ)
 - ባሎች ልጆቻቸውን በመንከባከብና በቤት ውስጥ ሥራዎች መሳተፋቸው በማሳበረሰባችን እንዴት ይታያል? (ለምሳሌ፡-የባል/የወንድ ሚና ገቢ የሚያስገኙ ተግባራትን ማከናወን ነው፣ የልጆች እንክብካቤ የሴቶች ኃላፊነት ነው፣ የማሳበረሰብ እና የቤተሰብ ተጽዕኖ፣ የጾታ ሚናን የተሳሳተ አመለካከት በተመለከተ እንዲወያዩ አድርጉ)።
 - ወንድ/ባል በልጆች እንክብካቤና በቤት ውስጥ ሥራዎች ውስጥ መሳተፍ ይኖርበታል ብላችሁ ታስባለሁ? ለምን?
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን መረጃዎች ለወላጆች/አሳዳጊዎች አካፍሉ

የአመቻች ማስታወሻ

- ብዙዎቹ የልጆች እንክብካቤ እና የቤት ውስጥ ተግባራት እንደ ምግብ ማዘጋጀት እና መመገብ፣ ልጆችን ማነቃቃት፣ ንፅሕና መጠበቅን እና በህመም ወቅት እንክብካቤ ማድረግ የሚከናወኑት በእናቶች ብቻ ነው። ምክንያቱም እነዚህ ኃላፊነቶች በዋናነት የእናት ናቸው ተብሎ ስለሚታሰብ ነው።
- አባቶች ለቤተሰባቸው የገንዘብና የቁሳቁስ አቅርቦት የማቅረብ ኃላፊነት እንዳለባቸው ይሰማቸዋል
- የባል/የወንድ ልጆችን በመንከባከብ ሂደት ላይ መሳተፍ ለልጆች ዘርፈ ብዙ ጥቅሞችን ያስገኛል፤ ለምሳሌ በአዕምሮ ብቃት መመዘኛ ከፍተኛ ውጤት ማስመዝገብ፣ የተሻለ ስሜትን የመግዛትና የተሻለ የቋንቋ ክህሎቶችን ጨምሮ የተለያዩ ጥቅሞችን ያስገኛል።
- ባል/ወንድ በልጆች እንክብካቤ እና በቤት ውስጥ ሥራዎች መሳተፍ የእናቶችን የሥራ ጭና ያቃልላል። ይህም የጾታ እኩልነትን ለማሳካት እና ሁሉንም ሴቶች ለማሳልበት ያስችላል።

5. የሬዲዮ መልእክት 21 (20 ደቂቃ)

- የአመቻች መምሪያ፡-ተስታራቆች «የወንዶች/ባሎች በልጆች እንክብካቤ እና በቤት ውስጥ ሥራዎች መሳተፍ» በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት እንዲያዳምጡና እንዲወያዩበት ያድርጉ። ኹሉም ተሳታፊዎች የሬዲዮ መልእክቱን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጡ። ሰልጣኞቹ በድጋሚ ማዳመጥ ከፈለጉ፣ የሬዲዮ መልእክቱን

አንድ ጊዜ እንደገና አጫውቁላቸው።

በመቀጠል በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያበረታቷቸው።

- ፍስሃ በየትኞቹ የልጆች እንክብካቤ ተግባራት ውስጥ ተሳትፏል? (ለምሳሌ፡- ለልጆች ምግብ ማብሰል፣ ልጆችን ማጠብ፣ ልጆችን መመገብ የሚሉት እንዲጠቀሱ ያድርጉ)
- ወንዶች ልጆችን/ባሎችን በማሳተፍ ረገድ የሴቶች ሚና ምንድነው? (ለምሳሌ፡- በቤት ውስጥ ኃላፊነቶች እንዴት እንደሚሠሩ ሥልጠና መስጠት፣ ልምምድ እንዲያደርጉ ድጋፍ ለመስጠት የሚሉት እንዲጠቀሱ ያድርጉ)

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻች መምሪያ፡ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት በማድረግ ተሳታፊዎች በየቡድናቸው የተረዱትን ፅብረቃ ይጠይቃል/ትጠይቃላች።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው የጠበቃችኩትን ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮች ማሳካት ትችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም የሚከተለውን ቁልፍ መልእክት በማስተላለፍ ክፍለጊዜውን ያጠቃሉ

ቁልፍ መልእክቶች

- የቤት ውስጥና የልጆች እንክብካቤ ሥራዎች የሴቶች ብቻ ኃላፊነት አይደለም፤ ወንዶችም በእነዚህ ሥራዎች ላይ መሳተፍ ይችላሉ።
- የባሎች በልጆቻቸው እንክብካቤና በቤት ውስጥ ሥራዎች መሳተፍ ለልጆቻቸው ሁለንተናዊ እድገት አስተዋጽኦ ያደርጋል።
- ባሎች ልጆችን በመንከባከብና በቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ መሳተፋቸው የሴቶችን የሥራ ጫና በመቀነስ ለሴቶች ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ተሳትፎዎች መጎልበት አስተዋጽኦ ያደርጋል።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ባሎች/ወንዶች፣ ልጆችን በመንከባከብና በቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ ያላቸውን ተሳትፎ በተመለከተ ከቤተሰቡ አባላት ጋር ተወያዩ።
- ባሎች ከልጆች እንክብካቤ እና ከቤት ውስጥ ሥራዎች ጋር የተገናኙ ለምሳሌ ልጆችን ማጠብ፣ መመገብ፣ ምግብ ማብሰል እና ሌሎችም ሥራዎችን እንዲለማመዱ እድል ስጡ።

የቤት ውስጥ ሥራዎች እና የልጆች እንክብካቤ ሥራዎች የሴቶች ብቻ ኃላፊነት አይደሉም፤ ወንዶችም በእነዚህ ሥራዎች ላይ መሳተፍ ይችላሉ።

የወላጆች / አሳዳጊዎች ራስን የመንከባከብ ክህሎት ማሳደግ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ ወላጆች/አሳዳጊዎችን ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንኳን ደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉ ራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጋብዛሉ፤ በተጨማሪም የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቋቸው፡
- የትዳር ዳደሮች ከእርስዎና ከልጆቹ ጋር አብሮ የሚኖር መሆኑን ይንገሩን፤
- እርስዎ ወይም ማንኛውም የቤተሰብዎ አባል በግጭት፣ በመፈናቀል ወይም በጥቃት ምክንያት ትግር አጋጥሟችሁ ያውቃል? መልስዎ አዎ ከሆነ እባክዎ ይግለጹት

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡ ወላጆች በባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ ያገኙትን ተሞክሮዎች እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉ ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ከየቡድናቸው የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ጠይቋቸው።
 - ባሎች/ወንዶች ልጆችን በመንከባከብና በቤት ውስጥ ሥራዎች ላይ ያላቸውን ተሳትፎ በተመለከተ ከቤተሰቡ አባላት ጋር ምን ተወያይታችኋል? እናንተ ምን ዓይነት ሐሳቦችን አንጸባረቃችሁ?
 - ከልጆች እንክብካቤ እና የቤት ውስጥ ሥራዎች ጋር የተገናኙ ለምሳሌ ልጆችን ማጠብ፣ መመገብ፣ ምግብ ማብሰል እና ሌሎችም ሥራዎችን ተለማምዳችኋል? ምን ትምህርት አገኛችሁ? ምን ተግዳሮትስ አጋጠማችሁ? ለየት ያሉ ተሞክሮዎቻችኩን ብታካፍሉን?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ ወላጆች ከ5-7 አባላት ባሉ ቡድኖች እንዲመደቡ አድርጉና ከሥልጠናው ምን እንደሚጠብቁ ጠይቋቸው እና ከቡድን አባሎቻቸው ጋር እንዲወያዩ ያድርጉ፤
- የዕለቱ ርዕሰ ጉዳይ “የወላጆች ራስን የመንከባከብ ብቃትን ማጎልበት” የሚል ነው።
- ተሳታፊዎች በሥልጠናው ምን ውጤት እንደሚጠብቁ እንዲገነዘቡ ለማገዝ የሚከተሉትን ግቦች በመግለፅ ከሚጠብቁት ውጤት ጋር እንዲጣጣም ያድርጉ።

በዚህ የሥልጠና ክፍል ጊዜ ማብቂያ ላይ ተሳታፊዎቹ የሚከተሉትን ማድረግ እንደሚችሉ ያሳውቋቸው፡-

- ጥሩና መጥፎ ተሞክሮዎችን (ለምሳሌ ደስታ፣ ሐዘን፣ ፍርሃት፣ ጥላቻ፣ ቁጥና አስደንጋጭ ችግር) በመጠቀም መሠረታዊ ስሜቶችን ይለያሉ፤
- የቤተሰባቸው አባላትን ስሜታቸውን ለሰዎች እንዲያካፍሉ፣ ልባዊ ድጋፍ ሊሰጡ ለሚችሉ ሌሎች ሰዎች እንዲነግሩ ያግዛሉ፤
- ከቤተሰብ አባላት ጋር ጤናማ ግንኙነት ያዳብራሉ፤
- ልጆቻቸው ከአሉታዊ ንግግሮችና ግንኙነቶች ይጠበቃሉ፤
- በችግሮችና ተስፋ በሚቆርጡበት ጊዜ ማህበራዊ ድጋፍ የመፈለግ ባሕርይን ያዳብራሉ፤

4. የሥልጠናው መክፈት (10 ደቂቃ)

- ለተሳታፊዎች የሚከተለውን አጠቃላይ ጥያቄዎች ይጠይቋቸው
 - እናቶች ልጅ ከወለዱ በኋላ በአካላዊ ችግር ማራኪ ሆነው ለመታየት ጊዜ መመደብ ይኖርባቸዋል? ወላጆች ራሳቸውን በተለይ ደግሞ ስሜታቸውን፣ ማህበራዊና አእምሮአዊ ጤንነታቸውን መንከባከብ ይኖርባቸዋል?
 - እናቶች ምንም ዓይነት የጥፋተኝነት ስሜት ሳይሰማቸው ራሳቸውን መንከባከብ እንዳለባቸው ያለዎትን አስተያየት ያካፍሉን።
- አሠልጣኞች እነዚህን አራት የጤና ገጽታዎች (አካላዊ፣ ስሜታዊ፣ ማህበራዊ እና አእምሮአዊ) በተመለከተ ሠልጣኞች ያላቸውን ግንዛቤ እንዲመረምሩ እና ችግር ጊዜም ስለ ጤንነታቸው እንዲያስቡ ያበረታቷቸው። በተጨማሪም ከዚህ በታች ባለው ሣጥን ውስጥ ያለውን መልእክት ትኩረት ያድርጉ።

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- ርዕሰ ጉዳዩን ለማስተዋወቅ አመቻቸውን የራስን እንክብካቤ እና የወላጆች እና የልጆች ሥነ-ልቦናዊ ደኅንነትን እንደሚከተለው በአጭሩ ይግለጹ (5 ደቂቃዎች);
- ወላጆች በአጠቃላይ በተለይም እናቶች ልጆቻቸውንና ሌሎች የቤተሰብ አባላትን የመንከባከብ ኃላፊነት ቢኖርባቸውም ራሳቸውንም መንከባከብ አለባቸው። ራስን መንከባከብ ራስ ወዳድነት ሳይሆን፣ ሌሎችን ለመንከባከብ መሠረት ነው።

ራስን የመንከባከብ አይነቶች

- አካላዊ እንክብካቤ፡- አካላዊ እንቅስቃሴዎችን ማድረግ ለምሳሌ መሮጥ እና መራመድ፣ መታጠብ፣ በቂ ጤናማ አመጋገብ መመገብ፣ ተገቢ አለባበስ እና ንፁህ እና ማራኪ ሆኖ መታየት፣ ጥሩ እንቅልፍ ማግኘት
- የስሜት ጤናን መጠበቅ፡- አባቶች እና እናቶች ስለ ራሳቸውም ሆነ ስለ ሌላ ሰው አዎንታዊ አስተያየቶችን በማቅረብ እና አሉታዊ አስተያየቶችን በማስወገድ (ለራስ እና ለሌሎች አዎንታዊ ነገሮችን መግለፅ፣ ስሜቶችን ማውራት፣ መሳቅ፣ ይቅርታን መለማመድ፣ የራስን ስሜቶች እና ግምት መጠበቅ)
- ማህበራዊ ህይወትን መጠበቅ፡- አባት እና እናት ከቤተሰብ አባላት ጋር ጥሩ ጊዜ ማሳለፍ (ባል/ሚስት፣ ጓደኞች፣ ተመሳሳይ አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች፣ ለባል / ሚስት፣ ለሌላ ሰው አንድ ጥሩ ነገር መናገር እና እነሱን ማስደሰት፣ ባል / ሚስት እና ልጆች እና ሌሎች የቤተሰብ አባላት ፈታኝ ችግራቸውን ሲያጋጥሟቸው መርዳት፣ ማህበራዊ የድጋፍ ቡድንን መቀላቀል፣ በማህበራዊ ጉዳዮች ውስጥ መሳተፍ)
- የአእምሮ ጤናን መጠበቅ፡- ውስጣዊ ድምጾችን እና ስሜቶችን ማዳመጥ፣ ጭንቀትን መቆጣጠር፣ ሙዚቃ ማዳመጥ፣ አዝናኝ ፊልሞችን መመልከት፣ መዘመር፣ መጥፎ ነገሮችን ከሚያስተላልፉ (ማህበራዊ ሚዲያዎችን ጨምሮ) መራቅ

5. የሬዲዮ መልእክት 22 (20 ደቂቃ)

- የአመቻቸውን መምሪያ፡- ወላጆች ከ5 እስከ 7 አባላት ባለው ቡድን ለመወያየት እንዲቀመጡ ያድርጉ። ከቡድኑ አባላት ውስጥ አንዱ የቡድን መሪ በመሆን በቡድን ውይይቱ ውስጥ የቡድኑ አባላት ተሳትፎን እንዲመራ ያድርጉ።
- አመቻቸው፣ አቶ ድረስ እና ሚስቱ ጋር ያደረጉትን የሬዲዮ ውይይት በአጭሩ ያቅርብ፤ ሚስቱ ትእግስት እናቶች ራሳቸውንም ሆነ ቤተሰቦቻቸውን መንከባከብ እንዳለባቸው ትገልጻለች።
- ተሳታፊዎች በሬዲዮ መልእክቱ ላይ አስተያየት ይሰጣሉ፤ በመቀጠል የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁ፡
 - ከሬዲዮ መልእክቱ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
 - መልእክቱ፣ ከራሳችሁ እንክብካቤ ጋር በተያያዘ ካጋጠሟችሁ ተሞክሮዎች ጋር ምን ያህል ይዛመዳል?
 - ይህን ሥልጠና ካጠናቀቁ በኋላ በቤትዎ እና በማህበረሰብዎ ውስጥ ምን ለማድረግ አቅደዋል?
- ተሳታፊዎች፣ ያነሷቸውን ወይም ያሰቧቸውን ነጥቦች በሙሉ በፍሊፕ ቻርት ወይም በማስታወሻ ደብተር ላይ ይጽፋላቸዋል። አመቻቸው በአስተያየቶቹ ማጠቃለያ ላይ ሰልጣኞቹ የወላጅነት ራስን የመንከባከብ ችሎታን በራሳቸው፣ በቤተሰባቸው አባላት (ልጆች፣ የትዳር ጓደኛ

እና የቤተሰብ አባላት) እንዲኹም በጎረቤቶች እና በማኅበረሰብ አባላት ላይ ለማሳደግ ያሰቡትን ተግባራዊ ማድረግ እንዳለባቸው አጉልቶ ያሳስባቸው።

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፣ አስተባባሪው/ዋ በሚከተሉትን ጥያቄዎች መሠረት ሰልጠኞቹ በየቡድናቸው ውይይት እንዲያደርጉ ይጠይቃል፡
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ኹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህ ጉዳዮችን ማሳካት ትችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም ወላጆች የሚከተለውን ቁልፍ መልእክት እንዲገነዘቡ አድርጉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- ወላጆች በተለይም እናቶች ልጆቻቸውንና ቤተሰቦቻቸውን ብቻ ሳይሆን ራሳቸውንም መንከባከብ አለባቸው።
- ራስን መንከባከብ ማለት አካላዊ ራስን መንከባከብ፣ ስሜታዊ ራስን መንከባከብ፣ ማኅበራዊ ራስን መንከባከብ እና አእምሯዊ ራስን መንከባከብ ሊሆን ይችላል።
- ራሳቸውን የሚንከባከቡ እናቶች ደስታና እርካታ ያገኛሉ።
- እናቶች ልጆቻቸውን ይንከባከባሉ እንጂ ራሳቸውን አይንከባከቡም የሚለውን ልማዳዊ አመለካከት መቃወም አለብን። ራሳቸውን የሚንከባከቡ እናቶች እንደ ራስ ወዳድ ሊቆጠሩ ይችላሉ። ይህ አመለካከት ግን መሠረተ ቢስ ነው። ይልቁንም ራሳቸውን የሚንከባከቡ እናቶች ልጆቻቸውን በተሻለ መንከባከብና መደገፍ ይችላሉ።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ተሳታፊዎች፣ በሬዲዮ የተማሩትን ትምህርትና መልእክቶች በቤት ውስጥ እና ከጎረቤቶቻቸው ጋር በተለይም ከእናቶች በራስ-ጥበቃ እንቅስቃሴዎች ጋር የተዛመዱ ጎጂ እና ጠቃሚ እምነቶች ላይ ልምዶችን ያካፍላሉ።
 - ተሳታፊዎች እናቶች ራሳቸውን መንከባከባቸው ልጆቻቸውን በአግባቡ ከመንከባከብ ጋር የሚስማማ መሆኑን ከትዳር ጓደኛቸው ጋር ይወያዩ።
 - እናቶች ከጎረቤቶቻቸው፣ እና ከማኅበረሰቡ ጋር በመወያየት በሚቀጥለው ክፍለ ጊዜ ሪፖርት ያደርጋሉ።
 - ተሳታፊዎች ራስን የመንከባከብ እና የሥነ-ልቦና ደኅንነትን በመለማመድ ለሌሎች የማኅበረሰብ አባላት አርአያ ይሆኑ።

ቁልፍ መልእክቶች

- አካላዊና ስሜታዊ ጤንነታቸውን በአግባቡ የሚንከባከቡ እናቶች፣ ልጆቻቸውን በአግባቡ የሚንከባከብና የማሳደግ እድላቸው ሰፊ ነው።

ራስን መንከባከብ ማለት አካላዊ ራስን መንከባከብ፣ ስሜታዊ ራስን መንከባከብ፣ ማኅበራዊ ራስን መንከባከብ እና አእምሮዊ ራስን መንከባከብ ሊሆን ይችላል።

ወሳጆች በቤተሰብ እና በሚሳብረሰብ
ውስጥ ደቡ ሀብቶችን
የመጠቀም አስፋሳጊነት

ልጆችን ሰማሳደግ የሴቶች የቤተሰብና የማኅበረሰብ ክባባት ክገዛን በማግኘት ጩና ስለመቀነስ

1. መግቢያ (3 ደቂቃ)

- አመቻችን ወላጆች ወደ ዛሬው ክፍለ ጊዜ እንዲገቡ ደግና መጣችሁ በማለት በደስታ ይቀበሏቸው። አዲስ የመጡ ተሳታፊዎች ካሉ እራሳቸውን እንዲያስተዋውቁ ይጠይቋቸው።

2. የባለፈው ክፍለ ጊዜ ክለሳ (7 ደቂቃ)

- **ለአመቻችን መምሪያ፡** በባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘውት በሄዱት የቤት ሥራ ላይ ተሞክሮዎችን እንዲያካፍሉ እና ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ከየቡድናቸው የሚሰማቸውን ግብረመልስ እንዲሰጡ ይጠይቋቸው።
- ባለፈው ክፍለ ጊዜ ይዘችኩት በሄዳችኩት የቤት ሥራ ላይ በመመርኮዝ እናቶች ራሳቸውን ስለመንከባከብ በአካባቢያችሁ ካሉ ሰዎች ጋር ተወያያችሁ? ምን ተግዳሮት ገጠማችሁ? ራስን መንከባከብን በተለመከተ ለሌሎች ሰዎች አርአያ ሆኖ ለመታየት ሞክራችሁ?

3. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- የዛሬው ክፍለ ጊዜ፣ ወላጆች ያላቸውን ማኅበራዊ ግንኙነት በልጆች እንክብካቤና በቤት ውስጥ ሥራዎች ውስጥ የመጠቀም አቅማቸውን ማጎልበት ላይ ያተኮረ መሆኑን በመጥቀስ ስለዛሬው ክፍለ ጊዜ አጭር መግቢያ ይስጡ። እያንዳንዱ ወላጅ/አሳዳጊ ከዚህ ክፍለ ጊዜ አንድ ወይም ሹለት ነገሮችን አገኛለሁ ብሎ ይጠብቃል፤ ከዚያም በሥልጠናው ማብቂያ ላይ እንደገና ይነጋገሩና የሚጠብቋቸውን ነገሮች ማግኘትና አለማግኘታቸውን ያረጋግጡ።
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የሥልጠናውን ዓላማዎች ለተሳታፊዎች አጋሩ።
- በዚህ ክፍለ ጊዜ ማብቂያ ላይ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፤
 - የቤተሰብ አባላት፣ የቅርብ ዘመዶችና ጎረቤቶች ልጆችን ለመንከባከብና የቤት ውስጥ ኃላፊነቶችን ለማገዝ እንደሚችሉ ይገልጻሉ፤
 - የቤተሰብ አባላትን፣ የቅርብ ዘመዶችንና ጎረቤቶችን ለልጆች እንክብካቤና ለቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ማሳተፍ እናት ለልጆች እንክብካቤ የምታደርገውን ሽክም እንደሚቀንስ ይናገራሉ፤
 - የቤተሰብ አባላትን፣ የቅርብ ዘመዶችንና ጎረቤቶችን በልጆች እንክብካቤና የቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ውስጥ ያሳትፋሉ፤
 - ለልጆች እንክብካቤ ድጋፍ መስጠት የሚችሉ የቤተሰብና ሌሎች ሰዎችን ቁጥር ያሳድጋሉ፤

4. የሥልጠናው መክፈት (5 ደቂቃ)

- አመቻቾች ክፍለ ጊዜውን የሚከተሉትን አጠቃላይ የውይይት ጥያቄዎችን በማንሳት ይጀምሩ።
 - የትኞቹ የቤተሰብ እና የማኅበረሰብ አባላት በልጆች እንክብካቤ እና በቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ሊሳተፉ ይችላሉ? (ለምሳሌ፡- የቤተሰብ አባላት፣ አያቶች፣ ጎረቤቶች፣ የማኅበረሰብ ተቋማት እንደ ሃይማኖታዊ ተቋማት፣ እና ሌሎች ሰዎችን በመጥቀስ ኃላፊነታቸውን እንዲናገሩ ይጠይቋቸው)
 - የቤተሰብ አባላትን፣ ዘመዶችን፣ ጎረቤቶችንና ሌሎች የማኅበረሰብ አባላት የልጆች እንክብካቤ ኃላፊነቶች ውስጥ በማሳተፍ ረገድ ምን ተሞክሮ አላችሁ?
 - የቤተሰብ አባላት፣ ዘመዶችና ጎረቤቶችን በልጆች እንክብካቤና በቤት ውስጥ በሚከናወኑ ሥራዎች ማሳተፍ ምን ያህል አስፈላጊ ነው? (ለምሳሌ፡- እናትን ከልጆች እንክብካቤ ጋር ከተያያዘ ጫና ለመቀነስ፣ የልጆችን ደኅንነት ማሻሻል ጠቃሚ መሆኑን እንዲወያዩበት ያድርጉ)
 - የቤተሰብ አባላትን፣ ዘመዶችንና ጎረቤቶችን በቤት ውስጥ ሥራዎችና ልጆችን በመንከባከብ ረገድ የሚያጋጥሟቸው ተግዳሮቶች ምንድናቸው? (ለምሳሌ፡- የቤተሰብ አባላት ልጆችን በአግባቡ አይንከባከቡ ይሆናል፣ የቤተሰብ አባላት እራሳቸው ሥራ ይኖራቸዋል ሊሉ ይችላሉ)
- ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን መረጃዎች ለወላጆች/አሳዳጊዎች ያካፍሉ

የአመቻቾች ማስታወሻ

- የወላጆች ማኅበራዊ ግንኙነት ወላጆችን በልጆች እንክብካቤና የቤተሰብ ኃላፊነትን ለመወጣት የሚደግፉ የቅርብ የቤተሰብ አባላት፣ ዘመዶች፣ ጎረቤቶች፣ ጓደኞች እና ሌሎች የማኅበረሰብ ተቋማትን ያካትታል።
- ወላጆች፣ ልጆቻቸውን በመንከባከብና በቤት ውስጥ ኃላፊነታቸውን በመወጣት ረገድ፣ ሊረዷቸው የሚችሉ የቤተሰብ አባላትንና የማኅበረሰቡን አባላት መለየትና ማወቅ ይኖርባቸዋል። ወላጆች ከልጆቻቸው እንክብካቤ ጋር በተያያዘ ከቤተሰባቸው አባላት፣ ከዘመዶቻቸውና ከሌሎች የማኅበረሰቡ አባላት ጋር አዎንታዊ አመለካከት መያዝ፣ መተማመንና እርስ በርስ መከባበር ይኖርባቸዋል።
- ከቤተሰብ ጋር ቅርብ ያላቸው ዘመዶች እና የማኅበረሰብ አባላት በልጆች እንክብካቤ ውስጥ ሊሳተፉና ለወላጆችም በስሜታዊ፣ በቁሳቁስ፣ በመረጃ እና በገንዘብ ድጋፍን ሊያደርጉ ይችላሉ።
- የቤተሰብ አባላት ሆነው ልጆችን የሚንከባከቡ ሰዎች የቤተሰቡን ፍላጎት በሚገባ ያውቃሉ፤ ይህም ከቤተሰቡ ጋር ባላቸው ጥብቅ ግንኙነት የተነሳ ነው።
- ቤተሰብ ሆነው ልጆችን የሚንከባከቡ ሰዎች ከልጆች ቀጥተኛ እንክብካቤ በተጨማሪ የተለያዩ የቤተሰብ ድጋፍ ተግባራትን ያከናውናሉ።

5. የሬዲዮ መልእክት 23 (20 ደቂቃ)

- አመቻቸው፡ በቤተሰብ እና በማኅበረሰብ ውስጥ ያሉ ሰዎችን በልጆች እንክብካቤ ውስጥ ስለማሳተፍ የተዘጋጀውን የሬዲዮ መልእክት ያጫውቱ። ወላጆች/ተንከባካቢዎች የሬዲዮ መልእክትን ማዳመጥ መቻላቸውን ያረጋግጣሉ (አስፈላጊ ከሆነ የሬዲዮ መልእክትን አንድ ጊዜ እንደገና ያጫውቱ)። ቀጥሎም ከዚህ በታች ባሉት ጥያቄዎች ላይ በመመርኮዝ ውይይት ያድርጉ።
 - አስካላ እንዳመለከተችው፣ ለልጆች እንክብካቤ የሚያደርጉና በቤት ውስጥ ኃላፊነቶች ሊረዱ የሚችሉት የቤተሰብ አባላትና ጎረቤቶች እነማን ናቸው?
 - አስካላ እንደተናገረችው የቤተሰብ አባላትና ጎረቤቶቿ እናቷን የሚደግፉት እንዴት ነው?
 - በሬዲዮው ላይ እንደተገለጸው የቤተሰብ አባላትና ሌሎች ሰዎች ልጆችንና የቤት ውስጥ ሥራዎችን በመርዳት ረገድ የሚኖራቸው ድርሻ ምንድን ነው?
 - የቤተሰብና የማኅበረሰብ ሀብቶችን ለልጆች እንክብካቤና ለቤት ውስጥ ሥራዎች ለመጠቀም የሚረዱ ዘዴዎች ምንድን ናቸው? (የወላጅ ግንዛቤን መፍጠር፣ አዎንታዊ የቤተሰብ አካባቢን ማቋቋም፣ የወላጆችን ማኅበራዊ ግንኙነት ማጎልበት፣ ወዘተ).

6. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ፡- አስተባባሪው በሚከተሉት ጥያቄዎች መሠረት ተሳታፊዎች የተረዱትን ፅብረታዎችን ይጠይቁቸው።
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኻቸውን አንድ ወይም ሹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እነዚህን ጉዳዮች ማሳካት ትችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም ወላጆች የሚከተለውን ቁልፍ መልእክት እንዲገነዘቡ በማድረግ ክፍለ ጊዜውን ያጠቃሉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- ወላጆች ሌሎች ሥራዎችን እና ማኅበራዊ ኃላፊነቶችን በሚወጡበት ጊዜ የቤተሰብ አባላት፣ አያቶች፣ ጎረቤቶች፣ የማኅበረሰብ ተቋማት (ለምሳሌ ሃይማኖታዊ ተቋማት)፣ ዘመድ ያልሆኑ ሌሎች ሰዎች በልጆች እንክብካቤ እና በቤት ውስጥ ሥራዎች ሊያግዟቸው ይችላሉ።
- የቅርብ የቤተሰብ አባላት፣ ዘመዶች እና ጎረቤቶችን ማሳተፍ የሴቶችን የልጆች እንክብካቤ እና የቤት ውስጥ የሥራ ጫና ይቀንሳል፤ በተጨማሪም ለኢኮኖሚያዊ እና ማኅበራዊ ተሳትፎ አስተዋጽኦ ያደርጋል።
- እናትቶች ልጆቻቸውን በመንከባከብ ረገድ የቤተሰብ አባላትና ማኅበረሰቡ ድጋፍ የማድረግ ኃላፊነት አለባቸው።

7. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- ልጆቻችሁን ለመንከባከብና የቤት ውስጥ ሥራዎችን ለመሥራት ሊረዷቸው የሚችሉ የቤተሰብ አባላትን፣- ዘመዶቻችሁን፣ ጎረቤቶቻችሁንና ጓደኞቻችሁን ለዩ።
- ከቤተሰባችሁ አባላት ጋር ስለ ልጆች እንክብካቤና የቤት ውስጥ ሥራዎች ስለመሳተፍ ተወያዩ
- የቤተሰብ አባላትን በልጆች እንክብካቤና በቤት ውስጥ ሥራዎች በተግባር ማሳተፍ የሚቻልበትን እቅድ አውጡ
- ሌሎች የቤተሰብ አባላትንና ጎረቤቶችን በልጆች እንክብካቤ ውስጥ አሳትፉ

የቅርብ የቤተሰብ አባላት፣ ዘመዶች እና ጎረቤቶችን ማሳተፍ የሴቶችን የልጆች እንክብካቤ እና የቤት ውስጥ የሥራ ጫና ይቀንሳል፤ በተጨማሪም ለኢኮኖሚያዊ እና ማኅበራዊ ተሳትፎ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

በመህረሰቡ እርዳታ
የወሳኝ / አሰጣጥ ተቋማት
የአካላዊ ጤና ማሳተፊያ

ክፍል ሃያ አራት

በመህበረሰቡ ተሳትፎ የእናቶችን/አሳዳጊዎችን የሥነልቦና ደኅንነት ማሻሻል

1. መግቢያ (5 ደቂቃ)

- አመቻቾች ሠልጣኞችን ሞቅ ባለና ደስ በሚል ፈገግታ ይቀበሏቸው።

2. ከሥልጠናው የሚጠበቁ ውጤቶች (7 ደቂቃ)

- ወላጆች/አሳዳጊዎች ከ5-7 አባላት ባሉ ቡድኖች እንዲመደቡና ከሥልጠናው ምን እንደሚጠብቁ እንዲጠይቁቸው እና ከቡድን አባሎቻቸው ጋር እንዲወያዩ ይጠይቃቸዋል፤
- የዕለቱ ርዕስ ጉዳይ "የወላጆች/አሳዳጊዎችን የአእምሮ ጤናና ማህበራዊ ተሳትፎን ማጎልበት" የሚል ነው።
- እያንዳንዱ የቡድን አባል ከሥልጠናው የሚጠብቀውን ነገር ይገልጻል። እንዲሁም በስብሰባው መጨረሻ ላይ የሚጠብቀው ነገር እንደተሟላ ይገመግማል። በሥልጠናው ወቅት የተገኙትን የትምህርት ውጤቶች እንደሚከተለው ይገልጻሉ፡
 - የቤተሰብ አባላት ድጋፍ፣ የእናቶችን የሥነ ልቦና ደኅንነት እንደሚያሻሻል ይገነዘባሉ።
 - እናቶችና አባቶች ከልጆቻቸው ጋር የበለጠ ጥሩ ጊዜ ማሳለፍ ይችላሉ።
 - ከጎረቤቶቻቸውና ከማህበረሰቡ አባላት ጋር አዎንታዊ ግንኙነት ይኖራቸዋል።
 - ስሜታችሁን በግልጽ የመግለጽ አጋጣሚን ከፍ አድርጋችሁ በመመልከት ከዚህ ጋር ተያይዞ የሚመጣውን ስሜታዊ እጅግ ማግኘት ትችላላችሁ።
 - ባሎች/አባቶች የትዳር ጓደኛቸውና ልጆቻቸው ደስተኛ ሆነው ሲመለከቱ የሚሰማቸውን እርካታ ይገልጻሉ።
 - ከህብረተሰቡ አባላት ጋር መግባባት፣ እርስ በርስ መደጋገፍ፣ መነጋገር፣ መጫወትና ስሜትን ማካፈል ውስጥ ተሳትፎ ማድረግ ይችላሉ።

3. የሥልጠናው መክፈቻ (10 ደቂቃ)

- አመቻቾች ክፍለ ጊዜውን በሚከተሉት አጠቃላይ ጥያቄዎች ይጀምሩ፡-
 - የሃይማኖት መሪዎችና ተጽእኖ ፈጣሪ ሰዎች፣ እናቶች ራሳቸውን እንዲንከባከቡና ስሜታቸውን እንዲያስተካክሉ የሚያደርጉት አስተዋጽኦ ምንድን ነው?

- እናቶች ራሳቸውን በሚንከባከቡ ጊዜ ማህበረሰቡ ምን ዓይነት አመለካከት ይኖረዋል?
 - እናቶች ራሳቸውን የሚንከባከቡ፣ ማራኪ፣ ሥርዓት ያላቸው፣ ጽኑ አቋም ያላቸውና በራሳቸው የሚተማመኑ ሆነው ሲመለከቱ፣ የሃይማኖት መሪዎችን ጨምሮ ተጽእኖ ፈጣሪ ሰዎች ራሳቸው፣ የሚኖራቸው አሉታዊና አዎንታዊ አመለካከት ምንድነው።
 - ተጽእኖ ፈጣሪ ሰዎች፣ የሃይማኖት መሪዎችና ሌሎች የማህበረሰቡ አባላት፣ የእናቶች አካላዊና ሥነ ልቦናዊ ጉዳዮችን ለማስተካከል የሚያስችላቸውን ድጋፍ መስጠት የሚችሉት እንዴት ነው?
- ውድ አመቻቸው፣ ውይይቶችን እና ግብረመልሶችን ይመርምሩ። በሰጥኑ ውስጥ ያለውን መረጃ ይጠቀሙበት።

የአመቻቸውን ማስታወሻ

- በማህበረሰቡ ውስጥ ያሉ እናቶች፣ አስቸጋሪ ኹኔታዎች ቢያጋጥሟቸውም እንኳ የመቋቋም አቅም እንዲኖራቸው በማበረታታት የሃይማኖት መሪዎችን እና ሌሎች የማህበረሰብ አባላትን ማሳተፍ እና ማህበራዊ ድጋፍ መስጠት አስፈላጊ ነው።
- በተጨማሪም ከቤተሰብ አባላት ጋር ጥሩ ጊዜ ማሳለፍ ለሌላ ሰው ጥሩ ነገር መናገር እና እነሱን ማስደሰት፣ ልጆች እና የቤተሰብ አባላት ፈታኝ ኹኔታዎች ሲያጋጥሟቸው መርዳት ፤ በማህበራዊ ስብሰባ ወይም ክስተት ውስጥ መሳተፍ ተገቢ ነው።

ስለዚህ፣ በዚህ ክፍል ጊዜ ተፅዕኖ ፈጣሪ የማህበረሰብ አባላትና የሃይማኖት መሪዎችን ስለላማሳተፍ አፅንዖት ይስጡ።

ተፅዕኖ ፈጣሪ የሆኑ የማህበረሰብ አባላት ሚና

- እናቶች ልጆቻቸውን ሲያሳድጉ፣ ጫና የሚያሳድሩባቸውን ልማዳዊ እምነቶች የማህበረሰብ ተጽእኖ ፈጣሪዎች እና አባቶች ማውገዝ አለባቸው። የልጆች እንክብካቤ የእናቶች ብቻ ኃላፊነት እንዳልሆነ በመምከር አባቶችም ጉልህ ሚና እንዳላቸው ማረጋገጥ ይኖርባቸዋል፤
 - ተፅዕኖ ፈጣሪ የማህበረሰብ አባላት/የሃይማኖት መሪዎች አባቶች/ባሎች በወላጆች ደኅንነት እና በልጆቻቸው ደኅንነት የተሞላ ዕድገት ላይ ያላቸውን ተፅዕኖ እንዲገነዘቡ ያደርጋሉ።
 - የማህበረሰብ አባላት፣ አባቶች/ባሎች የእናቶችን ራስን መንከባከብ ልምድ ከራስ ወዳድነት ጋር በተሳሳተ መንገድ እንዳያያይዙት ማብራራት ያስፈልጋል። እናቶች አካላዊ፣ ስሜታዊና አእምሮአዊ ጤንነታቸውን ለመንከባከብ በሚጥሩበት ጊዜ የጥፋተኝነት ስሜት ሊሰማቸው አይገባም። በተጨማሪም የማህበረሰብ አባላት አባቶች/ባሎች ማህበራዊ ትችትን ሳይፈሩ በተለምዶ ለእናቶች በሚተውት የልጆች እንክብካቤ እንዲሳተፉ ማበረታታት አለባቸው።
 - አባቶች/ባሎች በልጆች ተገቢ ዕድገት ላይ ንቁ ተሳትፎ ማድረጋቸው የእናቶችንና የመላውን ቤተሰብ ሥነ-ልቦናዊ ደኅንነት ያሻሽላል፤ በዚህም የልጆችን ስሜታዊ መረጋጋት እና ጤናማ ሰብእናን ያጎለብታል።

4. የሬዲዮ መልእክት 24 (20 ደቂቃ)

- አመቻቸው የክፍለ-ጊዜውን የሬዲዮ መልእክት ተሳታፊዎች እንዲያዳምጡ ካደረጉና ካዳመጡ በኋላ ወዲያው የሚከተሉትን ጥያቄዎች ይጠይቁ።
 - ከሬዲዮ መልእክቶች ምን ትምህርት አግኝታችኋል?

- እንዲህ ባሉ ውይይቶች ውስጥ የማህበረሰቡን አመለካከት የሚመሩ ሰዎች አስፈላጊ የሆኑት ለምንድን ነው?
- ጎረቤቶችና የሃይማኖት መሪዎች እናቶችና ልጆችን ለመጠበቅ ምን ማድረግ ይችላሉ?
- በመቀጠል:- ውይይቶችን በመመርመር ፣ በማመቻቸት እና ግብረመልሶችን በመስጠት ይቀጥሉ። በሰጥኑ ውስጥ ያሉትን ነጥቦች እንደ መምሪያ ተጠቀሙባቸው።

5. ማጠቃለያ (5 ደቂቃ)

- የአመቻቸው መምሪያ:- በሚከተሉት ጥያቄዎች መሠረት ሰልጣኞቹ በየቡድናቸው የተረዱትን ፅብረቃ እንዲያደርጉ ይጠይቋቸው፡
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ መጀመሪያ ላይ፣ ከሥልጠናው እንጠብቃቸዋለን ብላችሁ ያቀረባችኋቸውን አንድ ወይም ሹለት ጉዳዮች ማስታወስ ትችላላችሁ? በሥልጠናው ሂደት እንዲህን ጉዳዮች ማሳካት ትችላችኋል?
 - በዛሬው የሥልጠና ክፍለ ጊዜ ምን ትምህርት አገኛችሁ?
- ከዚያም ወላጆች የሚከተለውን ቁልፍ መልእክት እንዲገነዘቡ ያድርጉ።

ቁልፍ መልእክቶች

- የእናቶች ደኅንነት ለልጆች ደኅንነት በጣም አስፈላጊ ነው
- የእናቶች ራስን የመንከባከብ ባሕርይ፣ የራስ ወዳድነት ባሕርይ መገለጫ አይደለም፤ ይልቁንም የሥነ-ልቦና ደኅንነት አመለካከት ነው።
- በልማዳዊ እምነቶች እና ድርጊቶች፣ እናቶች ለልጆቻቸው ደኅንነት ሲሉ የራሳቸውን ፍላጎት መተው አለባቸው ተብሎ ይጠበቃል። ይኸን እንጂ እንዲህ ዓይነቱ አመለካከት ከሳይንሳዊ ትንተና አንፃር መሠረተ ቢስ ነው። ምክንያቱም ከባድ የጤና ስጋት እና የሥነ-ልቦና ማህበራዊ መዛባት ያስከትላል። የጤና እክል ያለባቸው እናቶች ለልጆቻቸው ለመላው ቤተሰብ ተገቢውን እንክብካቤ የማድረግ ዕድላቸው አነስተኛ ነው።
- እናቶች የሚያደርጉት ራሳቸውን የመንከባከብ ጥረት፣ ልጆቻቸውን በአግባቡ ከመንከባከብና ከማሳደግ ታላላቅታቸው ጋር የሚቃረን አይደለም።
- እናቶች ራሳቸውን የሚንከባከቡት መንገድ፣ ራስ ወዳድነት የሚንጸባረቅበት እንደሆነ ተደርጎ መታየት የለበትም።
- ጎረቤት እና የማህበረሰብ መሪዎች ራሳቸውን ለመንከባከብ የሚሞክሩ እናቶችን በማበረታታት እና የራሳቸውን የሥነልቦና መቋቋም አቅም በአግባቡ በማጎልበት ረገድ ከፍተኛ አዎንታዊ አስተዋፅዖ አላቸው።
- እናት፣ ራሷን ለመንከባከብ የምታደርገውን ጥረት ከራስ ወዳድነት ጋር ማያያዝ ጎጂ ልማዳዊ አስተሳሰብ ነው።

6. የቤት ሥራ (3 ደቂቃ)

- አባቶችን/ባሎቹን ጨምሮ የማኅበረሰቡ አባላት በቤታቸውና በአካባቢያቸው የሚለማመዱትን ሥራ እንዲሰሩ ያድርጉ።
- ሠልጣኞች በአካባቢያቸው እና በማኅበረሰቡ ደረጃ ተመሳሳይ የውይይት ዝግጅቶችን ያዘጋጁ። እንዲሁም የሚስቶችን ሥነ-ልቦናዊ ደኅንነት በመጠበቅ እና እናቶች ራሳቸውን መንከባከብ እንዲጀምሩ በማበረታታት የባሎችን ሚና በማጉላት፣ ከሬዲዮ መልእክቶች እና ከውይይት ትምህርቶችን ያካፍላሉ። ይህ እንደ ቡና ሥነ ሥርዓት ባሉ ማኅበራዊ ስብሰባዎች ወቅት ሊከናወን ይችላል።

የእናቶች ራስን የመንከባከብ ባሕርይ የራስ ወዳድነት ባሕርይ መገለጫ አይደለም፤ ይልቁንም የሥነ-ልቦና ደኅንነት አመላካች ነው።

